

STRATEGISCHE AGENDA COALITIEAKKOORD: STAND VAN ZAKEN 2023 – 1974275/1974283

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
Klimaat en energietransitie	4.2.1 Energiebesparing, opwekking lokale duurzame energie, ontwikkelen van duurzame energie-innovaties en aanjagen initiatieven voor een circulaire economie	Om onze klimaatambities te realiseren zetten we volop in op energiebesparing, versnelling van de opwekking van duurzame energie, innovatie en samenwerking met onze partners. In de RES'en maken we met hen afspraken over de optimale wijze om de opwekking van duurzame energie te versnellen.	Stigter	De RES'en vloeien voort uit de afspraken uit het Klimaatakkoord. In Noord-Holland worden twee RES'en opgesteld: een voor Noord-Holland Noord en een voor Noord-Holland Zuid. De provincie faciliteert het proces door het beschikbaar stellen van kennis en middelen. Daarnaast levert zij input voor de RES'en. In de concept-RES'en zijn zoekgebieden opgenomen voor wind op land en zon. Er is een inventarisatie gemaakt van de beschikbare warmtebronnen en de vraag naar warmte in de gebouwde omgeving. Deze informatie kan worden benut voor het opstellen van de Regionale Structuur Warmte (onder deel van de RES) en voor de Transitievisies Warmte die alle gemeenten uiterlijk op 31-12-2021 moeten hebben vastgesteld. In april 2020 worden de concept-Regionale energiestrategieën (RES'en) opgeleverd, waarna GS de concepten vrijgeeft voor wensen en bedenkingen. Op 29 juni is er ruimte voor PS (8 juni commissie RWK) om hun 'Wensen en bedenkingen' op de concept RES kenbaar te maken. Na een beoordeling door het Rijk wordt tot 1 maart 2021 gewerkt aan een definitieve versie, de RES 1.0. Naar verwachting wordt de RES in juni 2021 ter besluitvorming aan PS voorgelegd. De uitkomsten van de RES 1.0 worden vervolgens vastgelegd in het omgevingsbeleid.	De RES'en 1.0 NHN en NHZ zijn vastgesteld door de gemeenteraden en Algemene Besturen van Waterschappen. Uw Staten hebben op 5 juli 2021 de RES'en vastgesteld. Hierin is een gezamenlijke ambitie opgenomen van het opwekken van in totaal 6,3 TWh duurzame energie. Het overzicht van alle zoekgebieden met relevante data en informatie is opgenomen in de voor iedereen toegankelijke interactieve RES-viewer. In de komende periode worden de zoekgebieden wind en zon uit de RES'en verder geconcretiseerd en worden er regionale uitvoeringsprogramma's gemaakt. Dit gebeurt in opdracht van de stuurgroepen NHN en NHZ waarin gemeenten, waterschappen, provincie en ngo's zitting hebben. Parallel worden de RES'en geborgd in de omgevingsinstrumenten van gemeenten en provincie. De RES'en worden leidend voor wind op land in de Omgevingsverordening Noord-Holland 2020/2022. De inventarisatie van de warmtebronnen is afgerond en opgenomen in het openbare warmtedata register (zie: Warmtedataregister (noord-holland.nl)). Deze wordt voortdurend bijgewerkt. Met de vaststelling van de RES'en is ook de Regionale Structuur Warmte opgeleverd.	Begin 2022 is het uitvoeringsprogramma RES vastgesteld. De focus ligt op de uitvoering van de vastgestelde ambitie; 6,3 TWh gerealiseerd in 2030. Het RES programmabureau gaat in afgeslankte versie verder (twee programmamanagers in plaats van vier), vooral gericht op de ondersteuning van gemeenten bij uitvoering. Het is van belang om de RES-zoekgebieden in Omgevingsinstrumenten te borgen in Noord-Holland en bestaande zoekgebieden naar projectlocaties uit te werken. Wij zijn ondersteunend op diverse voor provincie belangrijke gebieden: regelingen om ruimtelijke samenhang, meervoudig ruimtegebruik en participatie te bevorderen. Maar ook ondersteuning voor energie coöperaties om lokaal eigendom te bevorderen. Daarnaast adviseren we op zon en wind en zijn we voor wind bevoegd gezag. Voor zon wijzen we waar nodig stimuleringsgebieden aan. We hebben regie op data en monitoring zodat er duidelijk zicht op de voortgang blijft (link met RES monitor viewer). Uit de RESmonitor NHN en NHZ, welke in oktober door uw Staten is besproken, blijkt dat de uitvoering van de RES hapert. Uw Staten hebben op 14-11 een motie aangenomen m.b.t. versnelling uitvoering RES. Een brief over de uitvoering van die motie gaat in januari/februari naar uw Staten. Hierin wordt voorgesteld om gemeenten nog meer te ondersteunen/ontzorgen door o.a. een expertteam en windmakelaar in te zetten. Ook de mogelijkheid van een provinciaal RESloket wordt onderzocht.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
	4.2.1 Energiebesparing, opwekking lokale duurzame energie, ontwikkelen van duurzame energie-innovaties en aanjagen initiatieven voor een circulaire economie	In een routekaart tot 2030 werken we uit welke maatregelen we zelf treffen. Daarbij zetten we, samen met de OD's, in op strikte handhaving van wet- en regelgeving voor energiebesparing bij bedrijven.	Stigter	In 2020 zetten wij vanuit de Beleidsagenda Energietransitie onze additionele bijdrage aan de Omgevingsdienst NZKG voort om prioriteit te geven aan energiebesparing bij provinciale inrichtingen. De basis hiervoor is de wet Milieubeheer. In Q2 2020 starten we ook met de vernieuwing van ons aanbestedingsbeleid. GS besluiten hier in Q3 of Q4 2020 over, maar de exacte planning is nog niet bekend. Medio 2020 zal de Beleidsagenda worden afgerond en overgaan in het Actieprogramma Klimaat. In het Actieprogramma Klimaat beschrijven we de activiteiten die we nu al uitvoeren, de activiteiten die we de komende collegeperiode willen opstarten en de instrumenten (zoals convenanten, fondsen en dergelijke) waarmee we de uitvoering van deze activiteiten willen ondersteunen. Wij willen dat onze activiteiten zo goed mogelijk aansluiten bij het nationale Klimaatakkoord. Voor de zomer van 2020 zal PS over de inhoud van het programma worden geïnformeerd. Het Bestuursplatform Energie Transitie Noordzeekanaalgebied (NZKG) heeft in 2019 ingestemd met het opstellen van een Uitvoeringsprogramma Energie Transitie NZKG. Het NZKG neemt deel aan het Uitvoeringsoverleg Industrie van het Klimaatakkoord en stelt hiervoor het Regioplan CO₂-reductie bedrijven op. GS en PS worden eind 2020 over beide plannen geïnformeerd.	Met de vier Noord-Hollandse Omgevingsdiensten, de Noord-Hollandse gemeenten en met input van het bedrijfsleven is het Energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse bedrijven 2022-2025 tot stand gekomen, die dit najaar door ons is vastgesteld. De colleges van B&W zullen vervolgens een besluit nemen. In deze intentieovereenkomst zijn afspraken gemaakt over de inzet van communicatie, actieve begeleiding, vergunningverlening, toezicht en handhaving om bedrijven die onder provinciaal en gemeentelijk toezicht vallen te stimuleren om energiebesparende maatregelen te nemen. Bedrijven die onder provinciaal bevoegd gezag vallen, hebben wij ondergebracht bij de Omgevingsdienst NZKG en de Omgevingsdienst IJmond. Deze Omgevingsdiensten hebben met (bijna) alle bedrijven onder provinciaal bevoegd gezag afspraken gemaakt over te nemen maatregelen in het kader van energiebesparingswetgeving. De Omgevingsdienst NZKG komt dit najaar met een evaluatie van de aanpak omtrent vergunningverlening, toezicht en handhaving op energiebesparingswetgeving bij provinciale bedrijven tussen 2016-2020. Op basis van deze evaluatie is een nieuw meerjarenplan vastgesteld, waarin de aanpak in het kader van de energiebesparingswetgeving wordt vastgelegd. De focus komt te liggen op toezicht en handhaving op de eerder gemaakte afspraken en de aansluiting op de afspraken die we hebben gemaakt in het Energiebesparingsakkoord. Dit plan van aanpak komt dit najaar beschikbaar voor ons college. Het Actieprogramma Klimaat (https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Klimaat_Energie/Documenten/Actieprogramma_Klimaat.pdf), dat in september 2020 is aangeboden aan uw Staten, heeft niet het karakter gekregen van een Energieakkoord, omdat het sluiten ervan vertragend zou werken op de uitvoering van het Klimaatakkoord. Aanvullend is een overzicht gemaakt van het bestuurlijk overleg dat zich met de uitwerking van de klimaatafspraken bezighoudt. Om de voortgang van de activiteiten in beeld te brengen wordt een mijlpalenplanning gemaakt. In de komende periode worden, in nauw overleg met het IPO, de mogelijkheden verkend om te komen tot een bijdrage aan de verzwaring van de klimaatopgave van 49% naar 55% CO₂-reductie. Ontwikkelstrategie en Regioplan NZKG zijn vastgesteld. Als uitwerking daarvan wordt een Cluster Energie Strategie (CES) opgesteld met de noodzakelijke energieinfrastructuur projecten. Deze wordt in september 2021 ingediend bij MIEK/EZK. Op basis van het Regioplan en de CES is het Uitvoeringsprogramma Energietransitie NZKG opgestart. Hierin wordt gewerkt aan een gezamenlijke propositie, investeringsagenda en programmering. Tevens worden de versnellingstafels waterstof, elektriciteit, ccs/ccu en warmte/stoom vormgegeven.	Het Energiebesparingsakkoord (EBA) over stimulerend toezicht op energiebesparing bij provinciale bedrijven én bedrijven onder gemeentelijke bevoegdheid is eind januari 2022 officieel gelanceerd. Eind 2022 hebben 40 gemeenten in Noord-Holland zich aan het akkoord gecommitteerd en zijn er door ongeveer 70% van die gemeenten aanvragen voor een SEB-subsidie gedaan. Dit aantal loopt in 2023 nog verder op. De evaluatie energiebesparingsaanpak 2018-2020 voor provinciale bedrijven vond eind 2021 plaats. De uitkomsten zijn meegenomen in de nieuwe aanpak 2022-2025 en zijn vastgelegd in de uitvoeringsprogramma's van de Omgevingsdiensten Noordzeekanaalgebied en IJmond. Met de omgevingsdiensten wordt overlegd hoe om te gaan met de besparingsplicht van bedrijven die onder verantwoordelijkheid vallen van het Rijk. Daar wordt tevens over gesproken in het kader van de nu lopende toekenning van een Specifieke Uitkering Toezicht en Handhaving Energiebesparingsplicht (SPUK THE) door het Rijk. Gedurende de looptijd van het Actieprogramma Klimaat wordt er een voortgangsrapportage gemaakt. De voortgangsrapportage voor 2022 volgt medio februari 2023. De inventarisatie m.b.t. activiteiten die komende collegeperiode opgestart moeten worden is op ambtelijk niveau met strategische sessies geïnventariseerd. Adviezen met betrekking tot een integrale aanpak en belangenafweging worden uitgewerkt in een Klimaat & Energieagenda 2023-2030. Met het zicht op de verkiezingen beperkt het document zich tot de bouwstenen. Na de verkiezingen kan op basis van het nieuwe coalitieakkoord een meer uitgewerkt programma worden opgesteld en kan vervolgens worden doorgerekend met de CO₂-impactanalyse op reductierealisatie. We formuleren hierin (reductie)doelstellingen die meetbaar zijn en een bepaalde inspanning vragen, niet alleen van de provincie maar ook van het Rijk en onze provinciale partners. Vervolgens worden de respectievelijke bijdragen van verschillende partijen daaraan belegd. Het geeft ook de wederzijdse afhankelijkheid en noodzaak om gezamenlijk op te trekken aan.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
						Met betrekking tot het Uitvoeringsprogramma Energietransitie NZKG spelen de volgende ontwikkelingen: - Actualisatie CES n.a.v. waterstofroute Tata Steel is opgeleverd. CES 2022 (Geactualiseerde CES) is vastgesteld (september 2022). - Additionele MIEK-projecten vastgesteld. In november gaan de planologische procedures van de MIEK-projecten van start. - Versnellingstafels waterstof; monitoren voortgang energieprojecten op basis van dashboard. - Voor warmte en evt. CCU worden versnellingstafels gestart. - Kennis en innovatienetwerk energietransitie NZKG wordt doorontwikkeld.
	4.2.1 Energiebesparing, opwekking lokale duurzame energie, ontwikkelen van duurzame energie-innovaties en aanjagen initiatieven voor een circulaire economie	Onderdeel van de routekaart is een impact-analyse van de CO ₂ -effecten van ons beleid en onze projecten, alsmede de effecten daarvan op welzijn en welvaart.	Kocken	Er wordt een opdracht 'CO ₂ impact-analyse van PNH beleid' geformuleerd. PS zal hierover per brief worden geïnformeerd. Planning is dat in het 2 ^e kwartaal van 2020 een Plan van Aanpak naar PS wordt toegezonden ter informatie.	In maart 2021 zijn uw Staten geïnformeerd over de voortgang van de ontwikkeling van de CO ₂ -impactanalyse. Op dit moment worden de begrotingsprogramma's Energietransitie en Bereikbaarheid doorgerekend op CO ₂ -impact. Als dat voldoet aan de verwachtingen zullen naar verwachting ook de overige programma's worden doorgerekend. Tevens is er aandacht voor het aandeel dat de provincie inneemt binnen het geheel van activiteiten op het gebied van CO ₂ -reductie binnen de provinciegrenzen.	In 2022 is een volledige CO₂-impactanalyse gerealiseerd door adviesbureau Berenschot. Deze is op 14 november 2022 door uw Staten besproken. Dit heeft geleid tot een tweetal aangenomen moties en enkele toezeggingen om de mogelijkheden voor een verder ontwikkeling van de CO₂-impactanalyse als sturingsinstrument te verkennen. In Q1 2023 zal een BOT overleg plaats vinden om de uitkomsten van de CO₂-impactanalyse en deze aanvullende rapporten te bespreken. Afhankelijk van de uitkomsten hiervan en het nieuwe coalitieprogramma zal een voorstel voor vervolg uitgewerkt worden.
	4.2.1 Energiebesparing, opwekking lokale duurzame energie, ontwikkelen van duurzame energie-innovaties en aanjagen initiatieven voor een circulaire economie	Samen met gemeenten, woningcorporaties en andere stakeholders sluiten we een eerlijk, haalbaar en betaalbaar Energieakkoord, op basis van de routekaart. In het Energieakkoord maken we ook afspraken met gemeenten over kennisdeling en over het benutten van kansen die landelijke regelingen bieden. We richten een fonds op voor de uitvoering van het Energieakkoord.	Stigter	Deze activiteiten worden nader uitgewerkt in het Actieprogramma Klimaat. Voor de zomer van 2020 zal PS over de inhoud van het programma worden geïnformeerd.	Het Actieprogramma Klimaat (https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Klimaat_Energie/Documenten/Actieprogramma_Klimaat.pdf) is in september 2020 door ons aangeboden aan uw Staten.	Gedurende de looptijd van het Actieprogramma Klimaat wordt er een voortgangsrapportage gemaakt. De voortgangsrapportage voor 2022 volgt medio februari 2023.
	4.2.1 Energiebesparing, opwekking lokale duurzame energie, ontwikkelen van duurzame energie-	We verbreden de inzet van het Servicepunt Duurzame Energie met het thema circulaire economie en zorgen ervoor dat deze kennis ook beschikbaar komt voor burgerinitiatieven.	Stigter Kocken	Wij hebben op 3-3-2020 besloten het Servicepunt Duurzame Energie (SPDE) voor de periode 2021 tot 2025 te continueren. SPDE zal op basis van de kennisbehoefte van	In 2020 zijn de werkzaamheden van het SPDE aanbesteed. Het consortium Over Morgen, AEF, Frisse Blikken en 5 plus 1 kwam met de beste aanbidding en voert de komende vier jaar de werkzaamheden van het SPDE uit. Komend jaar ronden gemeenten hun Transitievisie Warmte af. In deze visie beschrijft de gemeente hoe zij de warmtevoorziening van de gebouwde omgeving wil verduurzamen. Verwacht wordt dat de werkzaamheden bij gemeenten verschuiven van planvorming naar uitvoering.	Na de afstemming met team circulair is er op de website van het SPDE een themapagina over circulair bouwen ingericht waarbij voor advies wordt verwezen naar C-creators.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
	innovaties en aanjagen initiatieven voor een circulaire economie			burgerinitiatieven diverse masterclasses organiseren. Er wordt een plan uitgewerkt voor het stimuleren van circulariteit in de bouw. Indien hierbij een rol voor gemeenten is voorzien, kan het SPDE worden ingezet voor kennisontwikkeling van gemeenten op dit thema. Het is nog niet bekend hoe de besluitvorming van het plan eruit ziet.	De ondersteuning van het SPDE past zich aan de veranderende behoefte van gemeenten aan. Voor circulair bouwen zijn de kansen voor samenwerking tussen het programma Circulaire Economie en het SPDE verkend. Er is gestart met een groep woningcorporaties die aan de slag zijn met circulair bouwen. Zo is er een digitale tour langs inspirerende voorbeelden gemaakt, heeft de provincie een handboek circulair renoveren opgesteld en kunnen corporaties gebruikmaken van een adviseur circulair bouwen.	Binnen de RES wordt op diverse punten gebruik gemaakt van de SPDE. Zowel bij kennisdeling (organiseren van kennissessies) en het inwerken van nieuwe raadsleden (infoavond, bus excursie), als bij ondersteuning gemeenten bij uitvoering RES-zoekgebieden (periode 2022- voorjaar 2023)
	4.2.1 Energiebesparing, opwekking lokale duurzame energie, ontwikkelen van duurzame energie-innovaties en aanjagen initiatieven voor een circulaire economie	We zetten ons in voor een goede energie-infrastructuur. Daarnaast formuleren we een visie op de benutting van de bodem voor warmtenetten, warmte-koudeopslag en ondergrondse energie-infrastructuur. Om restwarmte en CO ₂ optimaal te benutten maken we een warmte- en CO ₂ -kaart.	Stigter	<u>Energie-infrastructuur:</u> De energie-infrastructuur (warmte, elektriciteit, gas en opslag) zal de komende decennia flink moeten worden aangepast. Daarom stellen we als onderdeel van het Actieprogramma Klimaat een integrale visie voor de toekomstige energie-infrastructuur op. Vooruitlopend op deze visie is in 2019 er een systeemstudie uitgevoerd naar huidige en toekomstige energie-infrastructuur. In een vervolgstudie met TNO worden drie beleidsopties onderzocht voor toekomstig energiesysteem. De aanlanding van Wind op Zee maakt hier tevens onderdeel van uit als ook mogelijkheden voor conversie op zee. GS en PS worden eind 2020 geïnformeerd over de resultaten van de TNO-studie. <u>Benutting bodem:</u> De provincie neemt deel aan het programma WINDOW, waarbij onderzoek wordt gedaan naar de opslag van hoge temperatuur warmte (HTO) in de bodem. Het programma levert informatie op over kansen en risico's van HTO. Deze informatie wordt benut voor de energie-infrastructuur visie en bij het bepalen van de vergunningvoorwaarden voor HTO's.	In november 2020 is met uw Staten de notitie 'Bouwstenen adaptieve uitvoeringsstrategie energie-infrastructuur 2020-2024' besproken die in samenspraak met de netbeheerders is opgesteld. Op basis van deze beleidsnota is een taskforce opgericht waarin provincie en netbeheerders samenwerken. Deze taskforce pakt no-regret maatregelen op en versnelt de uitvoering. Daarnaast zal de provincie zich inzetten om een ontwerp te maken van het regionaal hybride energiesysteem van de toekomst. De TNO-tool die wordt ontwikkeld, kan hiervoor benut worden. Momenteel worden de drie aanlandingen wind op zee in Wijk aan Zee gerealiseerd (2,1GW). Daarnaast wordt onderzocht hoe er in Velsen (nabij de Vattenfallcentrale) een aanlanding van 700 MW ingepast kan worden. Voor de periode na 2030 is de provincie via het rijksprogramma VAWOZ betrokken bij de verkenningen naar nieuwe aanlandlocaties. Hiervoor is systeemintegratie een van onze uitgangspunten en bekijken we hoe we de aanlandingen kunnen gebruiken om het hybride energiesysteem vorm te geven. Benutting bodem: Voor vergunningverlening van HTO levert het programma WINDOW in september 2021 een tijdelijk afwegingskader. Dit afwegingskader wordt de komende twee jaar getoetst bij diverse HTO-aanvragen buiten Noord-Holland, waarna het definitieve afwegingskader wordt opgeleverd.	Wij werken in de Taskforce Energie-infrastructuur Noord-Holland samen de netbeheerders Liander en TenneT, gemeenten en stakeholders aan drie sporen: 1. Versnelling van de uitbreiding van het elektriciteitsnet; 2. Ontwerp en programmering van het toekomstig hybride integraal energiesysteem 3. Stimulering van slimme energieoplossingen bij netcongestie. Spoor 1. Er is een plan van aanpak opgeleverd voor de versnelling van de geplande uitbreidingen van het elektriciteitsnet. Na de zomer gaan we per deelregio het plan van aanpak uitvoeren; per deelregio worden afspraken gemaakt over planning en uitvoering van de netuitbreidingen. Spoor 2. Wij hebben de afgelopen maanden een intensief proces met de regio Noord-Holland Noord doorlopen om tot een programmering van het toekomstig regionale energiesysteem te komen. Half september worden de resultaten bekend. In het najaar wordt gestart met een proces om tot een programmering te komen in Noord-Holland Zuid. Deze beide trajecten resulteren in een provinciaal MIEK in april 2023. Verder had de TNO studie tot doel om de drie beleidsopties (voor het NZKG en Noord-Holland) te onderzoeken via een scenario-tool. Door de snelle ontwikkelingen in het energie-systeem (bijvoorbeeld rond de verduurzaming van TATA) was het niet goed mogelijk om beleidsopties voor het energiesysteem te ontwerpen en door te rekenen. Spoor 3. Daarnaast heeft de provincie het initiatief genomen om de toepassing van slimme energiesystemen te stimuleren. Deze slimme systemen kunnen bijdragen aan het oplossen van netcongestie. We organiseren kennissessies,

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
						hebben een community opgezet, de provincie heeft een subsidieregeling opengesteld en gaat een expert inhuren om bedrijven te ondersteunen. Er zijn enorm veel aanvragen gedaan bij de subsidieregeling (het subsidieplafond was 1,5 miljoen, na 10 dagen was er voor 2 miljoen aan aanvragen ontvangen). We gaan onderzoeken of een (eventueel aangepaste) regeling in 2023 weer opengesteld kan worden. Wind op zee: Bij Wijk aan Zee wordt momenteel door TenneT gewerkt aan het aanleggen van 3 windparken (totaal 2,1 GW). Daarnaast dragen wij bij aan de Verkenning Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ). Samen met gemeenten en andere regiopartners zorgen we voor een goede integratie van de energie die van zee komt. In 2023 worden door de minister van EZK de besluiten genomen over de windparken die na 2031 aangelegd worden, hiervoor is Noord-Holland nadrukkelijk in beeld. Benutting bodem: Met brief Benutting bodem voor energiedoeleinden, warmte- en CO2- kaart 1950016/1950019) worden uw staten geïnformeerd over invulling van de beleidsontwikkeling voor het benutten van de bodem voor energiedoeleinden. Ook hebben wij een warmtedataregister opgezet met daarin een actueel overzicht van de belangrijkste duurzame warmtebronnen in Noord-Holland, welke jaarlijks wordt geactualiseerd. Verder is er een concept afwegingskader vergunningverlening Hoge temperatuur opslag (HTO) opgeleverd dat kan worden gebruikt als bij de provincie een vergunningaanvraag voor een HTO wordt ingediend. Met dit concept afwegingskader wordt op diverse locaties binnen Nederland ervaring opgedaan. Binnen 1 à 2 jaar wordt deze ervaring gebruikt om het afwegingskader verder af te maken.
	4.2.1 Energiebesparing, opwekking lokale duurzame energie, ontwikkelen van duurzame energie-innovaties en aanjagen initiatieven voor een circulaire economie	Om de energietransitie vorm te geven is ruimte nodig voor de plaatsing van windmolens. Onze voorkeur heeft om zoveel mogelijk windmolens op zee te plaatsen. Echter, ook op het land zal de plaatsing van windmolens nodig zijn. Daarom wijzigen wij het beleidskader Wind op land. Binnen de Metropoolregio Amsterdam (MRA) bieden wij, vooruitlopend hierop, ruimte voor de plaatsing van	Stigter	De vertaling van het onderdeel windenergie vraagt een wijziging van de ruimtelijke verordening. Dit is gedaan in de ontwerp omgevingsverordening welke op 18 februari 2020 ter inzage is gelegd. Naar verwachting stellen Provinciale Staten op 29 juni 2020 de omgevingsverordening vast. De eerste tranche van de	Het beleid voor Wind op Land dateert uit 2014. In de periode vanaf 2014 is er in de regels zoveel aangepast dat dit beleid niet meer van toepassing is en ingetrokken moet worden. Om de route van 2014 naar nu te beschrijven wordt de 'Doorontwikkeling Wind op Land' uitgewerkt. In dit document wordt ingegaan op hoe de provincie Noord-Holland aankijkt tegen de doorontwikkeling van Wind op Land in de eigen provincie. Belangrijk uitgangspunt hierbij is dat in het Klimaatakkoord is afgesproken dat in Nederland Regionale Energiestrategieën (RES) moeten worden gemaakt, waarin wordt gezocht naar locaties waar duurzame energie kan worden opgewekt door middel van zonnepanelen of windmolens. Daarbij zullen de gemeenten meer ruimte krijgen om hun eigen windbeleid te bepalen. Bovenwettelijke maatregelen, zoals een de lijnopstelling van minimaal 3 molens en minimaal 600 meter afstand, worden	RES'en zijn leidend gemaakt voor wind op land in de partiele herziening OV NH 2020 en OV NH 2022; vastgesteld in Mei 2022. Daarmee zijn de bovenwettelijke normen komen te vervallen. Hiermee kunnen gemeenten bepalen voor vastgestelde RESzoekgebieden 1.0 wind en wind+zon onder welke voorwaarden windturbines mogelijk zijn. Om dit mogelijk te maken is de <i>Doorontwikkeling wind op land 2021</i> opgesteld die het Beleidskader wind vervangt.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
		windmolens op basis van het principe ‘ja, mits’. Buiten de MRA hanteren wij een restrictief ‘nee, tenzij’-beleid, tot het moment van vaststelling van de RES Noord-Holland Noord, waarin duidelijk zal worden op welke plaatsen draagvlak is voor de plaatsing van windmolens. Tot dat moment zijn alleen burgerinitiatieven voor nieuwe windmolens mogelijk wanneer breed draagvlak is aangetoond en een goede landschappelijke inpassing is gegarandeerd. Wij kunnen ondersteuning bieden bij de uitvoering van draagvlakonderzoek.		omgevingsverordening komt op 8 juni 2020 in de RWK commissie.	geschrapd. Dit zal worden doorgevoerd bij de volgende wijziging van de omgevingsverordening. Het ‘ja mits... nee, tenzij’-principe is doorgevoerd in de Omgevingsverordening 2020.	Wij zijn bevoegd gezag voor windparken tussen 5-100MW; de OD NZKG verleent de vergunningen namens ons. De nieuwe landelijke normen voor wind die eind 2023 verwacht worden kunnen consequenties hebben voor de vergunningverlening van windprojecten in NH; hiermee kan de RESambitie m.b.t. wind onder druk komen te staan.
	4.2.1 Energiebesparing, opwekking lokale duurzame energie, ontwikkelen van duurzame energie-innovaties en aanjagen initiatieven voor een circulaire economie	Wij zetten het huidige beleid voor zonneakkers voort en zien kansen om op meer locaties zonne-energie mogelijk te maken. We richten ons in eerste plaats op het benutten van de capaciteit van daken, parkeervoorzieningen en bedrijventerreinen. Daarnaast gaan we onze provinciale wegen en gebouwen optimaal benutten. Waardevolle landbouwgrond en natuurgebieden worden ontzien. We stimuleren gemeenten om kansen in kaart te brengen, initiatieven aan te jagen en knelpunten op te lossen. We stellen hiervoor kennis en middelen beschikbaar en stellen een zonne-aanjager aan. In een pilot onderzoeken we of zonneakkers in de Schipholregio tevens een bijdrage kunnen leveren aan het terugdringen van de ganzenoverlast. Verder zien we kansen voor zonne-energie in het IJsselmeer, de combinatie van zonne- en windenergie op één locatie en een pilot voor drievoudig ruimtegebruik, waarbij zonne-energie wordt gecombineerd met verbetering van de bodemkwaliteit en biodiversiteit.	Stigter	In 2020 lopen verschillende trajecten t.a.v. stimulering van zon op daken: de ‘versnellingsaanpak Zon op bedrijfsdaken’; een samenwerking met de stichting Schooldakrevolutie en de gebiedsaanpak Zon op agrarische daken. Voor parkeerlocaties wordt in 2020 vervolg gegeven aan het project ‘Parkeer de Zon’ waarin de zonpotentie van parkeerlocaties inzichtelijk wordt gemaakt. Deze projecten lopen door tot in de tweede helft van 2020 waarna er bij succes opties zijn tot verlenging naar 2021. Wij stimuleren naast daken ook de totstandkoming van zonne-energie via andere vormen van meervoudig ruimtegebruik, zoals “zon-op-water” en “zon-langs-infra”. Daarnaast ondersteunen we de toepassing van innovaties zoals zonnecellen op gevels, in ramen, boven parkeerplaatsen en op kassen. In het Actieprogramma Klimaat zullen de zonprojecten die nog niet zijn opgepakt nader worden uitgewerkt. Uit de RES moet blijken welke andere toepassingen van zon in gemeenten kunnen rekenen op draagvlak. In de gemeente Koggenland wordt de komende jaren zonnepark Jaagweg ontwikkeld op het voormalige Distriportterrein.	De drie stimuleringstrajecten Zon op dak zijn begin 2021 geëvalueerd. Op basis van de evaluatie en RES-ambities herijken we het stimuleringsbeleid voor zon in de tweede helft van 2021. Eind 2020 is de tool ‘Park the Sun’ gelanceerd, als onderdeel van het project ‘Parkeer de Zon’. We verkennen nu een subsidieregeling voor het realiseren van solar carports in Noord-Holland. We onderzoeken of we willen investeren in de tool ‘Zonnedakje’, een verbeterde versie van de tool ‘Atlas Zon op bedrijfsdaken’. Naast zon op daken en parkeerplaatsen jagen we andere innovatieve toepassingen voor meervoudig ruimtegebruik aan. Zo cofinancieren we een pilot voor een energieleverend geluidsscherm in Alkmaar, zijn we grootaandeelhouder van SolaRoad B.V., een startup die zonnecel-technologie verwerkt in het wegdek, en met drie andere provincies zijn we betrokken bij een aanbesteding voor een zonnefietspad. Daarnaast zijn we nog steeds aangesloten bij nationale onderzoeksconsortia ‘zon-op-water’ en ‘zon-op-infra’. Het zonneparken beleid blijft vooralsnog van kracht. Ten aanzien van zonneparken vormt de RES namelijk geen aanleiding voor het aanpassen van het zonneparkenbeleid. Aanvullend voeren we een beleidsverkenning uit voor de inzet van provinciale gronden ten behoeve van de RES/duurzame energieopwekking. In oktober 2021 start een landelijk onderzoek naar de relatie tussen zonneparken en biodiversiteit: Ecocertified. Acht provincies dragen bij aan de kosten van dit vierjarige onderzoek, dat onder regie van de WUR wordt uitgevoerd. De provincie Noord-Holland en de gemeenten Hollands Kroon en Medemblik hebben via de RES 1.0 duidelijk gemaakt dat het voorstel om zonne-energie op te wekken door middel van zonne-atollen op het IJsselmeer op een locatie tussen de stad Medemblik en het dorp Den Oever (Plan ‘Duurzaam Leefbaar’), een interessante optie is. Inmiddels is contact gezocht met het Rijk om de planvorming verder uit te werken. De intentieovereenkomst om de provinciale gronden in te zetten voor de realisatie en exploitatie van een zonneweide aan de Jaagweg wordt tussen gemeente en provincie in 2021 getekend. De gemeente heeft te kennen gegeven zelf de realisatie en exploitatie te willen doen. Gesprekken hierover lopen. Daarmee zijn twee opties op tafel: in eerste instantie onderzoeken of de gemeente het gaat doen en zo niet worden de gronden aan een marktpartij in erfpacht via aanbesteding uitgegeven.	De diverse Zon regelingen zijn extern geëvalueerd. Op basis daarvan zijn een aantal nieuwe regelingen/tools in het leven geroepen zoals Park the Sun en Zonnedakje. Daarnaast zit in de RES ook een ambitie m.b.t. zon op grond. N.a.v. de stikstofproblematiek komen er vragen van agrariërs om zon op landbouwgrond te kunnen realiseren. Dit vraagt wellicht een verruiming van de mogelijkheden in de vergunningverlening op landbouwgrond. Hetzelfde geldt voor wind; de LTO wil, in samenwerking met MNF, onderzoek doen naar extra windturbines in Noord-Holland Noord. Verder is een nieuwe regeling Meervoudig ruimtegebruik opgezet, welke bedoeld is om gemeenten/initiatiefnemers te stimuleren tot meervoudig ruimtegebruik bij zon/windprojecten. Ook is een inspiratiegids met voorbeelden over meervoudig ruimtegebruik zon gemaakt. In juli 2022 Zonnebrief naar uw Staten gegaan met update over PNH-stimuleringsbeleid voor zonne-energie. Het nieuwe collegeprogramma Koggenland stelt dat de gemeente tegen een zonneweide op locatie Jaagweg is, tenzij de gemeente deze zelf ontwikkelt. De intentieovereenkomst is nog niet ondertekend in afwachting van gemeentelijk onderzoek over de eigen exploitatie. Daarbij speelt het probleem van de netcongestie, waardoor de zonneweide niet op korte termijn op het elektriciteitsnetwerk kan worden aangesloten.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
				De Atlas Zon op bedrijfsdaken waar gemeenten veel gebruik van maken, zetten we voort. De resultaten van een onderzoek naar effecten van zonne-energie op bodem en ecologie zijn verwerkt in het ruimtelijk beleid. Vervolg monitoringsonderzoek wordt in inter provinciaal verband opgepakt. Het huidige zonneparken beleid blijft van kracht, maar kan naar aanleiding van de RES op onderdelen worden aangepast. Voor de eigen gebouwen van de provincie is er een routekaart energieneutraal 2028. Onderdeel hiervan is het zelf opwekken van de in de gebouwen verbruikte energie door middel van zonne-energie op eigen locaties van de provincie vanaf 2023. Het Plan van Aanpak Klimaatneutraal is gereed in Q1 2020.	In juni 2020 is het Dashboard Energietransitie in Noord-Holland gelanceerd om inzicht te geven in de stand van zaken met betrekking tot de klimaatafspraken en energietransitie in Noord-Holland. Het bestrijkt alle thema's die zijn opgenomen in het Actieprogramma Klimaat 2020-2023. Naast een thematische opbouw is het mogelijk om geografisch door te klikken naar gegevens op RES- en zelfs op deel-RES-niveau. Jaarlijks worden de cijfers voor de zomer geactualiseerd en zijn er diverse aanvullingen en verbeteringen in het dashboard aangebracht. De routekaart energieneutraal wordt uitgevoerd. In 2021 wordt het eerste oudbouwpand geïsoleerd en worden de aanbestedingen voor nog twee oudbouwpanden gedaan en zal in 2023 zonneweide N207 van start gaan.	
	4.2.1 Energiebesparing, opwekking lokale duurzame energie, ontwikkelen van duurzame energie-innovaties en aanjagen initiatieven voor een circulaire economie	Wij wenden onze invloed aan om de uitbreiding van bestaande of bouw van nieuwe grootschalige biomassacentrales tegen te gaan.	Stigter	Omdat het Rijk aan een duurzaamheidskader voor biomassa werkt, hebben wij op 21-1-2020 besloten dit kader af te wachten voordat vervolg stappen worden genomen. Dit kader wordt rond de zomer van 2020 verwacht. GS heeft PS per brief hierover geïnformeerd. PS (commissies RWK en EFB) worden betrokken bij de ontwikkeling van het Noord-Hollandse duurzaamheidskader voor biomassa. Over de wijze van betrekken stemmen GS met PS af, nadat het duurzaamheidskader van het Rijk is verschenen. Daarnaast is er een brief vanuit de MRA-portefeuillehouders Duurzaamheid aan de SER gestuurd, waarin zij hun zorgpunten over de inzet van biomassa uitspreken. Wij hebben op 25-2-2020 ingestemd met deze brief.	Halverwege 2021 is het duurzaamheidskader van het Rijk nog niet verschenen. Waarschijnlijk zal dit pas ná de vorming van een nieuw kabinet worden opgesteld.	Het afwegingskader van het Rijk laat nog op zich wachten: We verwachten hier voor eind van het jaar een brief over te sturen naar uw Staten met een voorstel afwegingskader op basis van SER-advies.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
	4.2.1 Energiebesparing, opwekking lokale duurzame energie, ontwikkelen van duurzame energie-innovaties en aanjagen initiatieven voor een circulaire economie	Innovatie is een wezenlijk onderdeel van de energietransitie en biedt economische kansen. Waar mogelijk willen wij dit stimuleren. Voorbeelden daarvan zijn aquathermie, blauwe energie, geothermie en warmte-koudeopslag. Voor geothermie willen we samenwerken met gemeenten en marktpartijen in een geo-alliantie, waarbij we monopolie posities voor marktpartijen willen voorkomen.	Stigter	In het Actieprogramma Klimaat werken we nader uit hoe we energietransitie-innovaties gaan ondersteunen. Voor geothermie is een versnellingsproject gestart dat tot doel heeft de samenwerking met gemeenten en marktpartijen tot stand te brengen. Welke vorm de samenwerking uiteindelijk krijgt (een geo-alliantie of anders) is afhankelijk van de wensen van de verschillende partijen. Zodra dit is uitgewerkt, zal GS hierover een besluit nemen en PS per brief informeren. Op dit moment is hiervoor nog geen planning te geven. Daarnaast zal vanaf medio 2020 seismisch onderzoek worden gedaan in de MRA. Dit is onderdeel van het landelijke SCAN-project (Seismische Campagne Aardwarmte Nederland).	Geothermie: In november 2020 is een Samenwerkingsovereenkomst gesloten met tien partijen (provincie Flevoland, enkele gemeenten en diverse aardwarmteontwikkelaars en warmtebedrijven) over kennisdeling en gezamenlijke communicatie en andere ontwikkelingen. Aan een nadere detaillering/ concretisering wordt gewerkt. In mei 2021 hebben zich daar nog zeven partijen bij aangesloten. Het seismisch onderzoek is gestart in 2020, vond in de winter plaats in andere delen van Nederland en wordt voor de MRA afgerond in september/oktober 2021. De resultaten worden begin 2022 bekend. Daarnaast wordt gewerkt aan een garantieregeling voor de eerste aardwarmteboring(en) in het MRA-gebied. Uw Staten worden te zijner tijd geïnformeerd. Gemeenten hebben de regie bij de verduurzaming van de gebouwde omgeving, het is dus aan hen om te onderzoeken voor welke wijken aquathermie het beste kan worden toegepast. Waterschappen spelen een belangrijke rol als 'beheerder' van het water. De provincie speelt vooral een ondersteunende rol: • We leggen data van TEO, TEA en TED vast en beheren dit in ons warmtedataregister (inclusief viewer). Deze is kortgeleden uitgebreid met riothermiegegevens van alle NH-gemeenten. • We hebben een regulier overleg met de drie waterschappen over kennisuitwisseling en -uitbreiding, waaruit de financiering voor een onderzoek naar de gevolgen van warmteonttrekking naar voren is gekomen. • We zijn ambtelijk en bestuurlijk betrokken bij een aquathermieproject in Uitgeest en Muiderberg. • We zijn medefinancier van een onderzoek uitgevoerd in opdracht van de Noord-Hollandse waterschappen naar de ecologische effecten van aquathermie (TEO). Daarnaast hebben we contact met het landelijke netwerk aquathermie (NAT) en verspreiden we kennis door lezingen.	In november 2020 is een Samenwerkingsovereenkomst gesloten tussen negentien partijen (provincie Noord-Holland, provincie Flevoland, Energie Beheer Nederland, zeven gemeenten, zes aardwarmteontwikkelaars en drie warmtebedrijven) met negen gezamenlijke uitgangspunten (efficiënte benutting van de ondergrond, benutting aanwezige kennis, draagvlak/ omgevingsbetrokkenheid, onderlinge ondersteuning, leverings- en afnamezekerheid, bronnenstrategie, betaalbaarheid, duurzaamheid van de gekozen concepten en leereffecten & uitvoeringstempo). Provincie Noord-Holland levert met provincie Flevoland de voorzitter en verzorgt (nu via de projectleider Versnelling Aardwarmte) het secretariaat. Deze samenwerking staat nadrukkelijk open voor nieuwe partijen (zoals andere gemeenten). Uw Staten zijn hier reeds over geïnformeerd. De ontwikkeling van geothermieprojecten in Nederland verloopt moeizaam, derhalve ook in de MRA. Dit heeft niet alleen te maken met onzekerheid over de ondergrond, maar ook met bijvoorbeeld de kosten en opbrengsten. Iets dergelijks geldt ook voor de aanleg van warmte(transport-)netten door de warmtebedrijven. Ook daar zijn veelal tekorten, zeker bij de start. Het is dan ook in deze fase van de ontwikkeling van aardwarmte in de MRA niet zozeer een kwestie van het verdelen van de opbrengsten als wel van het vinden van voldoende garanties, subsidie en laagrentend kapitaal om een project rond te krijgen. Dit naast het omlaag brengen van de kosten en verbeteren van de effectiviteit van de projectontwikkeling. De provincie denkt hierin mee maar financiert bijvoorbeeld geen exploitatiekosten. Ook gemeenten spelen in de kostenreductie en het verminderen van de doorlooptijd een belangrijke maar niet af te dwingen rol (denk aan het vinden van een projectlocatie en de wabo-vergunning). De Geo-Alliantie zoals die nu is vormgegeven heeft dus vooral als rol om deze aspecten nader uit te werken en af te stemmen, teneinde de ontwikkeling van individuele projecten te versnellen en kosten te reduceren. Zaken uit individuele projecten komen alleen aan de orde als zij een project overstijgend belang hebben. De rol van de provincie daarin is die van aanjager en deelnemer. De provincie heeft daarnaast een rol

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
						als adviseur voor mijnbouwvergunningen en in het verstrekken van omgevingsvergunningen. De SCAN-campagne, waarbij de geschiktheid voor de ondergrond voor geothermie in kaart is gebracht is afgerond. De resultaten met van de scan data zijn in Q4 2022 gedeeld.
	4.2.1 Energiebesparing, opwekking lokale duurzame energie, ontwikkelen van duurzame energie-innovaties en aanjagen initiatieven voor een circulaire economie	Waterstof heeft veel potentie als duurzame-energieoplossing voor personen- en vrachtvervoer. De havens in het Noordzeekanaalgebied en Den Helder kunnen zich ontwikkelen tot energiehavens voor het onderhoud van de windparken op zee en de productie en opslag van waterstof.	Stigter	Wij verkennen met de partners in Noord-Holland wat de ambities zijn op waterstof, waar de potentie van waterstof binnen onze provincie zit en wat er voor nodig is om deze potentie te realiseren. Samen met onze partners formuleren wij een strategie en een gezamenlijke aanpak om deze ambities gestalte te geven en potenties waar te maken. Deze aanpak zal het derde kwartaal van 2020 ter besluitvorming aan GS worden voorgelegd en PS zal per brief hierover worden geïnformeerd.	In oktober 2020 hebben wij de Noord-Hollandse uitvoeringsstrategie Waterstof vastgesteld en uw Staten hierover geïnformeerd. In 2021 geven we uitvoering aan die strategie door financiële middelen in te zetten, kennis en expertise in te zetten, mee te helpen met proposities en position papers waterstof, Letters of Support af te geven, we zijn lid geworden van de European Clea Hydrogen Alliance en leveren input aan EZK voor het Nationaal Waterstofprogramma. Ook zijn we bestuurlijk voorzitter van het Waterstofprogramma NHN en het programma Energietransitie NZKG. In het kader van het programma Energietransitie NZKG is de versnellingsstafel waterstof van start gegaan. Hierin werkt een coalitie van publieke en private partijen aan de ontwikkeling van de waterstofeconomie.	In 2022 is verder uitvoering gegeven aan de waterstofstrategie door o.a.: – Het waterstofconvenant af te sluiten; – Een aanvraag te hebben ingediend voor status van hydrogen valley – Netwerkdiners te organiseren – Verkenningen te financieren (naar bunkerstations, fondsen) – Diverse lobby en positioneringactiviteiten uit te voeren (werkbezoeken, handelsmissies, sponsoring event als Wind Days) – Lid te worden van de New Energy Coalition – De UVR op te stellen (gaat op 15 januari 2023 open) – De omgevingsdiensten op vlieghoogte helpen komen
Duurzame verstedelijking en bereikbaarheid	5.1.1 Omgevingsvisie uitdragen	Ruimtelijke ordening Onze sturingsfilosofie is gebaseerd op de Omgevingswet: lokaal wat kan, regionaal wat moet. We vertalen de ambities van dit coalitieakkoord zo spoedig mogelijk in de Omgevingsverordening.	Loggen	De ontwerp-omgevingsverordening NH2020 ligt ter inzage en de definitieve omgevingsverordening zal in de commissie RWK in juni worden besproken en ter vaststelling voorliggen in de PS vergadering van 29 juni. Na vaststelling van deze Omgevingsverordening NH2020, zal de Omgevingsverordening NH2021 in procedure worden gebracht. In de Omgevingsverordening NH2021 zal de verordening <i>‘omgevingswetproof’</i> worden gemaakt. Dat wil zeggen dat de Omgevingsverordening wordt aangepast aan de nieuwe Omgevingswet (grondslagen, op onderdelen gewijzigde bevoegdheden, nieuw instrumentarium). De planning hiervan is dat deze in een ingelaste vergadering na het reces in concept met de commissie RWK wordt besproken. Vervolgens zal het ontwerp ter inzage worden	De Omgevingsverordening Noord-Holland 2020 (OV NH2020) is door uw Staten vastgesteld en inmiddels in werking getreden. De Omgevingsverordening, die ‘omgevingswetproof’ is, heeft als ontwerp ter inzage gelegen. Als gevolg van het uitstel van de Omgevingswet – op dit moment voorzien durende tot 1 juli 2022 – is besloten om een 1 ^e partiële herziening van de OV NH2020 in procedure te brengen. De wijziging behelst de wind op land regels. Deze worden in overeenstemming gebracht met de regels zoals die zijn opgenomen in het ontwerp OV NH2022 waarbij de RES’en 1.0 leidend zijn voor wind op land. De vaststelling en het in werking treden van deze 1 ^e partiële herziening is voorzien voor begin 2022. Er is voor de herkenbaarheid gekozen om dan ook de OV NH2022 vast te stellen.	Er zijn nu twee omgevingsverordeningen: 1. De Omgevingsverordening Noord – Holland (OV NH2020) geldt totdat de Omgevingswet in werking treedt, 2. De Omgevingsverordening Noord – Holland (OV NH2022) is op 23 mei 2022 vastgesteld door Provinciale Staten. De OV NH2022 gaat gelden op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt. Deze omgevingsverordeningen zouden tot eind 2022 duren, maar duren nu ten minste een half jaar langer. Deze moeten nog gewijzigd worden. Wij hebben op 8 november de Eerste herziening van de OV NH2022 in eindconcept vastgesteld. Daarnaast hebben wij de Tweede herziening van de OV NH2020, vanwege uitstel van de Omgevingswet, in eindconcept vastgesteld. Om de OV NH2020 actueel te houden worden de regels en bijbehorende toelichtingen uit de OV NH2022 die niet zijn opgenomen in de OV NH2020 en geen verder uitstel dulden, alsook de voorgenomen wijzigingen in de Eerste herziening van de OV NH2022, opgenomen in de OV NH2020. Hiermee treden deze wijzigingen alsnog op 1 januari 2023 in werking. De herzieningen van

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
				gelegd. In de commissies van eind november wordt de definitieve omgevingsverordening NH2021 besproken en ligt ter vaststelling voor in de PS vergadering van december.		beide verordeningen worden op 19 december 2023 bij PS ter vaststelling aangeboden. Omdat inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 juli 2023 nog niet zeker is, bereiden wij ons ook in 2023 voor op actualisatie van beide verordeningen. In 2023 staan (in lijn met het vaste, herkenbare, cyclische proces) de volgende wijzigingstrajecten gepland: - Ronde wijziging werkingsgebieden en bijlagen OV NH2020 en/of OV NH2022 (ronde 2023-I). Deze ronde is gericht op inwerkingtreding op 1 juli 2023. - Ronde wijziging werkingsgebieden en bijlagen OV NH2020 en/of OV NH2022 (ronde 2023-II). Deze ronde is gericht op inwerkingtreden op 1 januari 2024. - Tweede herziening van de OV NH2022 en, voor zover nodig, derde herziening van de OV NH2020 vanwege uitstel Omgevingswet (gericht op inwerkingtreden op 1 januari 2024).
	5.1.2 Ruimtelijke kwaliteit borgen en stimuleren	We willen het Noord-Hollandse landschap behouden en gaan ongewenste ruimtelijke effecten tegen.	Loggen Rommel	Deze ambitie wordt gerealiseerd via de Provinciale Omgevingsverordening.	Deze ambitie is tot stand gebracht met het in werking treden van de OV NH2020. Dit is gebeurd door het in werking laten treden van de werkingsgebieden met de daarbij behorende kernkwaliteiten, waaronder die van Bijzonder Provinciaal Landschap, Natuur Netwerk Nederland en Landelijk Gebied.	Deze ambitie is in 2021 tot stand gebracht en werkt onverminderd voort door middel van de OV NH2020 en OVNH2022. Ter extra bescherming van het NNN is de OV NH2020 in 2022 aangepast. Het is niet meer mogelijk om bij ontwikkelingen in het NNN uit te gaan van 'per saldo geen aantasting'; aantasting van het NNN is niet meer toegestaan. Om ontwikkelingen, die geen groot openbaar belang zijn, niet geheel onmogelijk te maken is als extra afwijkmogelijkheid de meerwaardebepaling aan artikel 6.43 toegevoegd. Daarmee zijn ontwikkelingen alleen mogelijk als (o.a.) een duidelijk aantoonbare meerwaarde voor de kwaliteit en samenhang van het NNN wordt gerealiseerd. Ook kan, onder voorwaarden, aan een reeds bestaande activiteit een beperkte toevoeging of wijziging worden toegestaan. De negatieve effecten dienen in alle gevallen te worden gecompenseerd.
	5.4.1 Afstemming en regionale programmering woningbouw	<u>Wonen</u> Wij vinden het belangrijk om in de grote en toenemende vraag naar betaalbare woningen in onze provincie te voorzien en de woningbouwproductie te versnellen. Tegelijk willen wij de transitie maken naar een volledig klimaatneutrale en circulaire bouw. Een goede ruimtelijke inpassing van	Loggen	<u>Provinciale Woonagenda 2020-2025</u> : De woonambities uit het coalitieakkoord worden in het voorjaar van 2020 uitgewerkt in een Provinciale Woonagenda 2020-2025. Deze Woonagenda is een uitvoeringsdocument van de Omgevingsvisie met actiepunten voor de periode 2020-2025.	In november 2020 en mei 2021 hebben wij een voortgangsrapportage van de Woonagenda opgesteld die aan de commissie RWK is toegezonden. Daarin staat aangegeven dat met vrijwel alle regio's een woonakkoord is gesloten en dat via het Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen & versnellen woningbouw en de Bouwambassadeur wordt geïnvesteerd in versnelling van de woningbouw. Bovendien zorgt de provincie via samenwerking en kennisuitwisseling ervoor dat thema's als duurzaamheid, circulariteit en flexwonen worden gestimuleerd. De eerste versie van het Masterplan Wonen (30 juni 2021 door ons vastgesteld) heeft tot doel gemeenten in de provincie te helpen versneld betaalbare woningen te	In december 2022 hebben wij een nieuwe voortgangsrapportage van de Woonagenda en de rapportage van de bouwambassadeur vastgesteld en aan de commissie RWK toegezonden. De tekst van de definitieve versie van het Masterplan Wonen is gereed maar nog niet vastgesteld, deze is in ons college behandeld en aangeboden aan uw Staten. Verdere invulling hiervan zal worden gegeven door de nieuwe

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
		woningbouwprojecten is daarbij belangrijk.		In de Woonagenda zijn de onderwerpen uitgewerkt in acties. Tevens vormt de woonagenda een leidraad voor het sluiten van woonakkoorden met de regio's onder meer over de genoemde onderwerpen. De bespreekversie van de Woonagenda is door ons vastgesteld en besproken met partijen uit het veld en de Statencommissie RWW. De definitieve versie wordt eind maart 2020 vastgesteld. PS ontvangen deze versie. In de loop van 2020 worden de woonakkoorden uitgewerkt. Met de commissie RWW is afgesproken dat het eerste woonakkoord aan de commissie wordt verstrekt. Net als in eerdere jaren voeren wij in 2020 de Monitor Woningbouw uit (eind 2020), actualiseren we de viewer woningbouwlocaties, en verlenen we subsidies aan regio's in het kader van het uitvoeren van RAP's en de daaropvolgende woonakkoorden (doorlopend). In het kader van het Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw blijven de instrumenten 'knelpuntenbudget', de 'flexibele schil' (MRA) en een vergelijkbare subsidie voor Noord-Holland Noord ingezet worden (doorlopend). PS zullen in het najaar van 2020 geïnformeerd worden over de voortgang van het Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk bouwen en Versnellen Woningbouwproductie. Contacten met Bouwend Nederland en andere marktpartijen blijven bestaan in de vorm van de Samenwerkingsagenda en Klankbordgroep marktpartijen en worden geïntensiveerd in de vorm van een Bouwtafel (doorlopend).	bouwen en betaalbaar te houden. Wij komen met voorstellen om een actieve rol van de provincie in binnenstedelijke grondpolitiek te verkennen. Daarnaast intensificeert de provincie haar aanjagende en verbindende rollen, onder andere door extra te investeren in het Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw. Het leveren van informatie en monitoring is een doorlopend proces dat nu en de komende jaren aan de gang blijft. Gemeenten actualiseren ieder jaar de Plancapaciteit, voor het laatst is dit gebeurd in maart/april 2021. Op basis van die informatie stelt de provincie jaarlijks de Monitor Woningbouw op. De meest recente is de Monitor Woningbouw 2020 van november 2020. We voeren in drie gremia structureel overleg met marktpartijen: versnellingstafels (klein, diverse stakeholders, compact kernteam), de klankbordgroep marktpartijen (brede groep van diverse marktpartijen) en bouwtafels (bouwers georganiseerd door Bouwend Nederland. Er zijn in de periode oktober 2020 – mei 2021 door de provincie 2 versnellingstafels en 1 klankbordgroep marktpartijen georganiseerd. Er zijn 2 bouwtafels georganiseerd.	coalitie. De afronding werd doorkruist door uitwerking van afspraken met het Rijk en gemeenten in woningbouwafspraken en woondeals, waar het Masterplan aan zal gaan bijdragen. Monitoring en afstemming zijn in lijn met de doelstellingen uitgevoerd. De inzet op wonen is in lijn met de doelstellingen uitgevoerd.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
				PS zullen in 2021 over de voortgang van de uitvoering van de Woonagenda worden geïnformeerd.		
	5.4.2 Bijdragen aan versnelling woningbouwproductie en binnenstedelijk bouwen	In de MRA continueren we het huidige beleid, dat erop gericht is de woonopgave binnenstedelijk en rondom OV-knooppunten te realiseren en het landschap te beschermen. We stellen de komende jaren middelen beschikbaar voor de inzet van aanjaagteams, zowel in de MRA als daarbuiten. Daarnaast zetten we een bouwambassadeur in om verbindingen te leggen tussen de verschillende initiatieven.	Loggen	Deze ambitie wordt gerealiseerd in de Provinciale Woonagenda 2020-2025	In de Woonagenda was voor 2020 als actiepoint opgenomen dat het Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw herijkt zou worden. Wij hebben in december 2020 ingestemd met de herijking. Daarbij is tevens extra, van BZK verkregen, subsidie toegevoegd aan het budget dat in het Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw al beschikbaar was voor de regeling flexibele schil. Daarnaast zijn afspraken gemaakt over inzet van het knelpuntenbudget. Er is opnieuw een regeling vastgesteld voor een flexibele schil voor kleine gemeenten/kleine projecten. Deze regeling geldt nu voor heel Noord-Holland en dus ook voor kleine gemeenten in de MRA. Daarnaast is ook de subsidie voor de flexibele schil MRA aangevuld én is deze juist ook beschikbaar gemaakt voor grote projecten in de gemeenten Alkmaar, Hoorn en Heerhugowaard. Bij vaststelling van het Masterplan wonen is vanuit het knelpuntenbudget extra subsidie overgeheveld naar beide vormen van de flexibele schil (de regeling en de flexibele schil MRA). Daarnaast is door ons subsidie verstrekt voor een opleiding gebiedsontwikkeling voor ambtenaren van Noord-Hollandse gemeenten met grote projecten, die onderdeel zijn van de aanpak Bereikbare Steden, om de woningbouwopgave daar te versnellen. Vanuit het Masterplan worden 2^e helft 2021/begin 2022 aanvullende maatregelen uitgewerkt om gemeenten te helpen de woningbouw (vooral binnenstedelijk en nabij OV-knooppunten) te versnellen.	De doelstellingen uit de Strategische Agenda zijn met goed resultaat behaald.
	5.4.2 Bijdragen aan versnelling woningbouwproductie en binnenstedelijk bouwen	Buiten de MRA willen we woonakkoorden sluiten met gemeenten en stakeholders om de lokale behoefte aan woningen in beeld te brengen en knelpunten op te lossen. In deze woonakkoorden maken we afspraken om de volledige nieuwbouwopgave klimaatneutraal en circulair te realiseren. Deze wens mag er echter niet toe leiden dat de realisatie van sociale huurwoningen wordt belemmerd.	Loggen	Deze ambitie wordt gerealiseerd in de Provinciale Woonagenda 2020-2025	Met de meeste regio's (West-Friesland, Zuid-Kennemerland/IJmond, Gooi en Vechtstreek, Amstelland-Meerlanden, Zaanstreek/Waterland en Alkmaar) is eind 2020 of begin 2021 een woonakkoord aangegaan. De regio's Kop van Noord-Holland en Amsterdam volgen na de zomer van 2021. In de woonakkoorden staan onder andere afspraken over versnelling van de woningbouw, betaalbaarheid en duurzaamheid. Ook bevat elk woonakkoord een overzicht van buitenstedelijke woningbouwplannen. Voor de uitvoering van de afspraken in de woonakkoorden kunnen regio's subsidie aanvragen bij de provincie (uitvoeringsregeling Woonakkoorden). Medio 2021 waren 6 subsidies verleend, aan 4 verschillende regio's. Zowel voor het opstellen van een woonakkoord als voor het uitvoeren van projecten. Voor de regeling is in totaal €2.635.000,- beschikbaar tot en met 2025.	De doelstellingen uit de Strategische Agenda zijn met goed resultaat behaald.
	5.4.2 Bijdragen aan versnelling woningbouwproductie en binnenstedelijk bouwen	We sluiten deze woonakkoorden als uit onderzoek blijkt dat er aantoonbaar behoefte is aan nieuwbouwwoningen voor lokale of economisch gebonden woningzoekenden. Voorwaarde is dat woningen volledig klimaatneutraal en circulair gebouwd en landschappelijk goed ingepast worden. De ARO en PARK adviseren vroeg in het proces over de ruimtelijke kwaliteit. Wij wijzigen de samenstelling van de ARO om beter recht te doen aan de	Loggen	Deze ambitie wordt gerealiseerd in de Provinciale Woonagenda 2020-2025	In de Woonagenda is besloten om met alle regio's woonakkoorden af te sluiten. De ARO bestaat voornamelijk uit deskundigen op het gebied van landschap, stedenbouw en cultuurhistorie, veelal ook met (deel)kennis op het gebied van water, landbouw, ecologie en duurzame energie. Met de komst van een deskundige op het gebied van circulaire landbouw/economie (in combinatie met landschapsarchitectuur) en een deskundige op het gebied van ecologie/biodiversiteit (beiden per 1 oktober 2020 lid van de ARO) en per 1 februari 2021 ook een deskundige op het gebied van klimaatadaptatie (eveneens in combinatie met landschapsarchitectuur) is de samenstelling van de ARO verder aangevuld. De ARO bestaat op dit moment uit acht leden. Bovendien heeft de ARO per 1 december 2020 een onafhankelijk voorzitter in de persoon van Han ter Heegde, burgemeester van Gooise Meren.	De doelstellingen uit de Strategische Agenda zijn met goed resultaat behaald.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
		integraliteit van onze Omgevingsvisie.				
	5.4.2 Bijdragen aan versnelling woningbouwproductie en binnenstedelijk bouwen	Wij verkennen met de gemeente Amsterdam wat de meerwaarde is van uitbreiding naar alle Noord-Hollandse gemeenten van de begeleiding van expats bij het vinden van woonruime.	Loggen	Deze ambitie wordt gerealiseerd in de Provinciale Woonagenda 2020-2025	De provincie Noord-Holland is ambtelijk in gesprek geweest met de gemeente Amsterdam en International Newcomers (IN) Amsterdam over de begeleiding van de internationale werknemers die op zoek zijn naar geschikte woonruimte in de MRA. Ambtelijk is geconstateerd dat er op dit moment geen verdere noodzaak is voor de provincie om de begeleiding van de internationale werknemers uit te breiden naar de MRA en andere Noord-Hollandse gemeenten. De woningbehoefte is zo groot, dat het niet haalbaar wordt geacht om deze doelgroep voorrang te geven op de woningmarkt. Wel sluit de provincie aan bij lopende initiatieven van IN Amsterdam, zoals de Map It Out-tool en een survey naar de wensen en behoeften van internationale werknemers ten aanzien van huisvesting. Door IN Amsterdam wordt gewerkt aan een 'zachte landing' voor internationals via een regiobreed netwerk. De provincie blijft aangehaakt op de ontwikkelingen via de ambtelijke werkgroep internationalisering.	In lijn met de doelstelling is deze verkenning samen met Amsterdam uitgevoerd. Op basis van de bestaande initiatieven werd hieruit duidelijk dat er geen aanleiding was voor een (vervolg)aanpak.
	5.2.1 Bijdragen aan de optimalisering van OV-knooppunten en ketens	<u>OV-knooppunten</u> Het beleid voor OV-knooppunten wordt voortgezet. We stimuleren woningbouw en bedrijvigheid rondom de 60 treinstations en vier grote busstations die aangewezen zijn als OV-knooppunten. De gemeenten ontwikkelen deze knooppunten zelf. Wij geven ruimte aan gemeenten om binnen de voorwaarden van het huidige OV-knooppuntenbeleid zelf te bepalen hoe ze deze woningbouw vormgeven en of ze meer woningen bouwen dan eerder is vastgesteld. Deze verruiming geldt alleen bij binnenstedelijke OV-knooppunten.	Loggen Olthof	<u>OV-Knooppunten:</u> In het voorjaar 2020 wordt de ambitie verwerkt in de update van het programmaplan, met daarin de strategie voor de komende collegeperiode. In dit programmaplan wordt aangegeven wat de inzichten en verworvenheden van de afgelopen periode zijn, wat de betekenis is van nieuwe (beleids)ontwikkelingen voor de programmadoelstellingen, welke keuzes we maken in de periode 2019-2023 en welke aanpak we hierbij hanteren. Het programma richt zich met haar activiteiten op 3 onderdelen: Kennis en Onderzoek, Corridors en Knooppunten. Voor de periode 2019-2023 is opnieuw budget vrijgemaakt voor OV-knooppunten binnen het nieuwe OV-fonds. Voor dit OV-fonds wordt een bestedingsplan opgesteld. Bovengenoemd programmaplan OV-Knooppunten 2019-2023 zal een van de bouwstenen zijn voor het bestedingsplan dat de eerste helft van 2020 wordt opgesteld. Doel is om daarin OV-knooppunten in samenhang met de bredere doelstellingen voor Openbaar Vervoer te bezien en de middelen zo effectief mogelijk in te zetten, waarbij de opgave centraal staat	Op 26 mei 2020 hebben wij het Programmaplan OV-knooppunten <i>Strategie OV-knooppunten 2019-2023</i> vastgesteld. Hierin zijn inzichten uit de vorige coalitieperiode opgenomen, kaders en nieuwe ontwikkelingen geschetst en de betekenis hiervan voor het vervolg van het programma. Vervolgens zijn de visie en geactualiseerde doelstellingen opgenomen en de inzet en aanpak voor de periode 2019-2023. Omdat stations belangrijke schakels zijn in de reis van mensen op weg naar werk, naar voorzieningen of recreatieve bestemmingen, stimuleert de provincie nieuwbouw rondom stations zodat het openbaar vervoer optimaal benut worden. Op 14 september 2020 is daarom het Bestedingsplan OV-fonds door uw Staten vastgesteld, na bespreking van het eerste concept in de commissies. Bouwstenen zijn het programmaplan OV-knooppunten, het Regionale OV-Toekomstbeeld en de OV- en ketenaanpak. In het bestedingsplan zijn doelstellingen en uitgangspunten, een prioritering, aanpak en uitwerking budget opgenomen. Inmiddels hebben wij besloten voor 2 projecten een bijdrage te reserveren. In het najaar van 2021 is een voortgangsrapportage opgesteld met de stand van zaken van de projectenlijst/investeringsagenda, en ter informatie aangeboden aan uw Staten. De verwachting is dat het OV-fonds eind 2021/eerste helft 2022 volledig is toebedeeld.	Eind 2022 is de Voortgangsrapportage 2022 opgesteld met hierin de stand van zaken van de Investeringsagenda, de bijdrage van behaalde resultaten van het programma OV-knooppunten (MaakPlaats!) en de doelstellingen zoals beschreven in het bestedingsplan OV-fonds. Op 6 corridors wordt samen met gemeenten en verschillende partijen gewerkt aan regionale strategieën en actieprogramma's. Samen vormen deze de Regionale Ontwikkelagenda NH. Met de (gereserveerde) bijdragen aan Hilversum, Poort van Hoorn, Haarlem Nieuw-Zuid en het budget voor maatregelen in kader van de Regionale Ontwikkelagenda is het OV-fonds volledig toebedeeld. Begin 2023 besluiten wij over onze bijdrage (in de vorm van subsidie) aan knooppunt Alkmaar Noord. In 2023 start de daadwerkelijke uitvoering van het project Poort van Hoorn, waarvoor in 2021 als eerste in deze periode een subsidie is toegekend. Begin 2023 is de hubstrategie voor de provincie Noord-Holland opgeleverd waarin wordt beschreven welke rollen de provincie kan innemen bij de ontwikkeling van een netwerk van hubs als onderdeel van een duurzaam mobiliteits-systeem. Aan de hand van deze strategie wordt er in 2023 gestart met het verbeteren van een aantal busknooppunten in o.a. de Gooi –en Vechtstreek.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
				en meerdere doelen behaald kunnen worden. Het bestedingsplan (en daarmee het programmaplan voor OV-knooppunten) leent zich voor de behandeling volgens het BOB-model. Het eerste concept zal in de betreffende Statencommissie(s) worden besproken.		
	5.1.2 Ruimtelijke kwaliteit borgen en stimuleren	<u>Datacenters</u> Noord-Holland is een aantrekkelijke vestigingslocatie voor datacenters. Wij willen deze ontwikkeling verder faciliteren en daarmee de ICT-sector versterken. Daarbij hebben we oog voor het effect van datacenters op het landschap, het benutten van restwarmte en de energievoorziening. We verankeren dit in ons beleid.	Zaal	In de MRA wordt in PLABEKA-verband samen met gemeenten en nutsbedrijven een datacenterstrategie opgesteld. Onderdeel daarvan is het opstellen van vestigingsvoorwaarden door gemeenten voor datacenters. In de eerste helft van 2020 worden zowel de strategie als de vestigingsvoorwaarden in MRA-verband besproken en de besluitvorming over een mogelijk nieuw datacentercluster wordt meegenomen bij de MRA-Verstedelijkingsstrategie. De Staten zullen ook uitgenodigd worden inbreng te leveren in deze Verstedelijkingsstrategie middels bijeenkomsten in april/mei 2020. Voor de datacenterontwikkeling in Hollands Kroon zijn in het gebiedsplan Wieringermeer afspraken gemaakt en ontwikkelprincipes vastgesteld.	Op 13 juli 2021 is door ons de concept Noord-Hollandse Datacenterstrategie vastgesteld. Wij hebben de ambitie uitgesproken in Noord-Holland de meest duurzame en innovatieve datacenter hub van Europa te willen hebben. Daarvoor zal de samenwerking worden gezocht met externe partners zoals gemeenten, de energiesector, de omgevingsdiensten, de datacentersector en brancheorganisaties, het Rijk en de watersector. Wij zijn bevoegd gezag voor datacenters met een totaal vermogen van meer dan 50 MW. De tussenversie van de datacenterstrategie wordt nog besproken met externe partners en in september 2021 met Provinciale Staten. Daarna zal de definitieve strategie worden opgesteld. Daarnaast wordt in MRA-verband verder gesproken over afstemming van beleid en een gezamenlijke MRA-strategie, zodat wordt toegewerkt naar eenduidigheid en gelijke voorwaarden in zowel Noord-Holland als Flevoland.	Op 31 januari 2022 is de Noord-Hollandse Datacenterstrategie door Provinciale Staten vastgesteld. Inmiddels zijn we gestart met de uitvoering van de datacenterstrategie. In de herziene Omgevingsverordening NH 2020 die op 1 januari 2023 van kracht gaat, hebben wij een paragraaf over datacenters toegevoegd. Met het artikel specificeren we de locaties voor vestiging. Daarnaast bevat het artikel instructieregels waarin de clustergemeenten worden geïnstrueerd om vestigingsvoorwaarden op te nemen in het omgevingsplan. Samen met de drie clustergemeenten werken we aan het vormgeven van de vestigingsvoorwaarden. Uitgangspunt is om deze vestigingsvoorwaarden uit te werken in Q1 2023 en zo te zorgen voor een gelijk speelveld in Noord-Holland. Wij nemen de datacenters als aparte sector op in onze monitor werklocaties zodat wij de ontwikkelingen kunnen volgen. Om het gelijke speelveld te realiseren zijn we in 2022 veelvuldig het gesprek aangegaan op rijksniveau met zowel de ministeries van EZK als BZK. Ook hebben wij het voortouw genomen bij het opstellen van een IPO position paper voor een Tweede Kamer debat over datacenters. We voeren ook gesprekken met leden van het Europees Parlement en de Europese Commissie. Verder hebben wij een bestuurlijke datacentertafel georganiseerd om samen met de gemeente Hollands Kroon, Google en Microsoft afspraken te maken over het verduurzamen van bestaande datacenters.
	2.1.1 Mobiliteitsbeleid opstellen	Mobiliteit Om Noord-Holland in de toekomst bereikbaar te houden, moet worden geïnvesteerd in alle vervoersmodaliteiten. Vanwege de druk op de ruimte krijgen OV en vervoer per fiets extra aandacht. Zo starten we een onderzoek naar het	Olthof	<u>Onderzoek doortrekken NZ-lijn Zaanstad/Purmerend</u>: Samen met onze partners VRA en gemeente Amsterdam zijn we gestart met het opstellen van een onderzoeksopzet naar de ontwikkeling van de Zaan IJ-corridor. Deze opzet dient voor de zomer gereed te zijn en kan	<u>Onderzoek doortrekken NZ-lijn Zaanstad/Purmerend</u> In 2020 hebben wij samen met de VRA en gemeenten Amsterdam, Purmerend en Zaanstad een gedragen OV-probleemanalyse vastgesteld voor de corridors ZaanIJ en Amsterdam-Purmerend. We hebben geconcludeerd dat op de ZaanIJ-corridor al op korte termijn een OV-systeemsprong nodig is om de groei op te vangen en dat het HOV tussen Amsterdam en Purmerend met doorstromingsmaatregelen voor bus kan worden ingepast. De resultaten hebben wij op 1 maart 2021 gedeeld in een	<u>Vervolgstudies ZaanIJ en Purmerend</u> De studies naar korte termijn en lange termijn oplossingen voor de ZaanIJ-lijn zijn afgerond. De regio heeft voor de 1e fase van ZaanIJ middelen aangevraagd bij het Rijk. Tijdens het BO MIRT van 11 november 2022 is die aanvraag niet

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
		doortrekken van de Noord-Zuidlijn naar Zaanstad en Purmerend. Daar maken we binnen deze coalitieperiode bestuurlijke afspraken over met de regio en het Rijk. Daarnaast vinden we het van belang dat de Noord-Zuidlijn wordt doorgetrokken naar Schiphol en Hoofddorp.		vervolgens met de Staten gedeeld worden. Het is de intentie om het onderzoek uit te voeren onder het programma SBaB. In het onderzoek zal gekeken worden naar de Ruimtelijke ontwikkelingen in Amsterdam-Noord en Zaanstad, ook in samenhang met Haven-Stad. Mobiliteit is essentieel en het doortrekken van de metro wordt hierin meegenomen. Ook de metroverbinding met Purmerend wordt in dit onderzoek meegenomen (ook in samenhang met de ontwikkeling van Purmerend). De kwartiermakersfase is gestart, er wordt een probleemanalyse opgesteld en wij verwachten PS in Q4 2020 over de eerste uitkomsten te kunnen informeren. <u>Doortrekken NZ-lijn naar Schiphol/Hoofddorp:</u> Onze belangrijkste prioriteit in het Regionaal OV Toekomstbeeld 2040 (ROVT) is deze doortrekking. Het ROVT is aangeboden aan de Minister van I&W in het BO MIRT 2019. De inzet vanuit de regio is om in BO MIRT in najaar 2020 met het Rijk nadere afspraken over dit project te maken. Vanuit de regio wordt nu in het project ZWASH (Zuidwestcorridor Amsterdam/Schiphol/Hoofddorp) gezamenlijk met het Rijk gestudeerd. Dit project is één van de onderdelen van het Rijk/Regio programma Samen Bouwen aan bereikbaarheid (SBAB). Voor beide onderzoeken zal aan PS worden gevraagd hoe zij hierbij betrokken willen worden.	gezamenlijke informatiebijeenkomst met raadsleden en Statenleden en is op 8 maart 2021 in de Commissie Mobiliteit en Bereikbaarheid besproken (1566485-1566500). De vervolgstudies ZaanIJ en Purmerend worden binnen Rijk-regio verband Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBaB) voortgezet onder leiding van de VRA als concessiehouder voor deze gebieden. <u>Doortrekken NZ-lijn naar Schiphol/Hoofddorp</u> In het BO MIRT van november 2020 hebben Rijk en regio afgesproken om het MIRT-onderzoek Zuidwestkant-Amsterdam-Schiphol-Hoofddorp als afgerond te beschouwen en de conclusies vast te stellen. Het Rijk en de regio hebben echter ook geconstateerd dat er nu geen middelen beschikbaar zijn om een startbeslissing te kunnen nemen voor de voorkeursalternatieven doortrekken Noord/Zuidlijn Amsterdam Zuid – Hoofddorp en het sluiten van de Ringlijn Isolatorweg – Amsterdam Centraal voor een totaalbedrag van € 4,7 miljard. Wel hebben het Rijk en de regio afgesproken om inhoudelijk door te werken om een startbeslissing voor te bereiden om geen tijd te verliezen. Het streven is nu een nadere afspraak te maken in het BO MIRT 2021. Inmiddels is een aantal stappen gezet om zicht te krijgen op de voor het nemen van een startbeslissing benodigde financiële dekking. De Nationale Alliantie van zeven partijen, waar wij deel van uit maken, heeft het financieel bod uitgebracht aan het Rijk. Hierover hebben wij uw Staten geïnformeerd. Bovendien heeft de commissie Nationaal Groeifonds het Rijk geadviseerd om € 1,5 miljard te reserveren voor het doortrekken van de Noord/Zuid-lijn naar Schiphol en Hoofddorp. Deze commissie heeft ook om een aangepaste propositie gevraagd op uiterlijk 9 januari 2022. Met de zeven partijen brengen wij de mogelijkheden voor alternatieve bekostiging in beeld.	gehonoreerd. De projectpartners gemeente Amsterdam, gemeente Zaanstad, provincie Noord-Holland en de Vervoerregio Amsterdam hebben afgesproken elkaar vast te blijven houden en nemen voor om op korte termijn met elkaar om tafel te gaan om te spreken over het vervolg. Het belang om ook in de toekomst verder te blijven werken aan deze verbinding, is door Rijk en regio tijdens het BO-MIRT van 11 november 2022 opnieuw bevestigd. Het onderzoek naar doorstromingsmaatregelen voor de bus in Purmerend is door Purmerend opgepakt. <u>Doortrekken NZ-lijn naar Hoofddorp</u> In 2022 is het Rijk-regio overleg voortgezet. Dit heeft geleid tot afspraken over een pakket aan investeringen met Zuidasdok, doortrekken Noord/Zuidlijn en metroring Amsterdam tijdens het BO MIRT van 11 november 2022. PS zijn met een brief over de afspraken geïnformeerd. Op basis van de afspraken heeft de minister van I&W de startbeslissing tot een MIRT-verkenning “OV-verbinding Amsterdam-Haarlemmermeer” genomen.
	2.1.1 Mobiliteitsbeleid opstellen	Ook zetten we ons bij het Rijk in voor een verdubbeling van het spoor tussen Alkmaar en Den Helder. Daarnaast stellen we middelen beschikbaar voor het oplossen van knelpunten in of nabij Den Helder. Als de economische vitaliteit van Den Helder toeneemt, moet gekeken worden of de bereikbaarheid zich evenredig ontwikkelt.	Olthof	<u>Verdubbeling spoor naar Den Helder:</u> Met de regio is gesproken over de ontwikkeling van de verbinding in het samenwerkingsprogramma De Kop Werkt! Er ligt een niet-gepubliceerd rapport, waarin gekeken is naar een aantal mogelijkheden (andere spoorproducten). De regio wil echter vooral vasthouden aan wat	<u>Verdubbeling spoor naar Den Helder:</u>	<u>Verdubbeling spoor naar Den Helder:</u>
				Samen met NS, ProRail, de gemeenten langs de Helderse lijn (Heerhugowaard-Den Helder) en gemeente Texel werken we aan een actieplan voor de Helderse lijn, ook wel het 10-puntenplan genoemd. Onderzocht wordt met welke maatregelen we het spoor tussen Den Helder en Heerhugowaard kunnen versterken en daarnaast hoe de verbinding Den Helder-Texel kan worden versterkt/verbeterd. Als stip op de horizon willen we gezamenlijk toewerken naar een frequentieverhoging van de IC van 2 naar 4 treinen per uur in 2040. Er zijn in april, mei en juni een drietal werksessies georganiseerd onder leiding van NS en ons waarin we samen met de gemeenten en vervoerbedrijven gewerkt hebben aan het formuleren van een ambitie en		Een eerste versie van het 10-punten plan is opgesteld en overhandigd aan de bestuurlijk ambassadeur van de Helderse lijn. Komend jaar zal in het teken staan van het verder concretiseren van het 10-punten plan. Doelstellingen worden aangescherpt en concrete maatregelen worden geformuleerd. Daarnaast wordt er een voorstel voor de verdeling van de

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
				ze nu hebben, namelijk een IC, en van daaruit verder (een verdubbeling, die zo'n 400 mln. euro kost). De NS hebben recentelijk een brief geschreven met een oproep om gezamenlijk te gaan studeren op de spoorcorridors richting en in Noord-Holland Noord. Er lijkt momentum te ontstaan om gezamenlijk te gaan studeren. PS zal worden geïnformeerd over dit gezamenlijke onderzoek en mogelijke keuzen die hieruit voortvloeien. In Q4 2020 verwachten wij hier meer duidelijkheid over te kunnen geven. <u>Oplossen knelpunten Den Helder:</u> Eind 2020 worden maatregelen uitgevoerd aan de N250. Hierbij worden intelligente verkeersregelinstallaties geplaatst en een kruising aangepast. Verder wordt er in het samenwerkingsverband De Kop Werkt! onderzoek gedaan naar verkeers-/mobiliteitsmanagement maatregelen om de verkeersstromen te spreiden/reguleren. Ook wordt er nader onderzoek gedaan naar meer grootschalige infrastructurele oplossingen. Hierbij vindt afstemming plaats ten aanzien van alle overige ontwikkelingen in Den Helder op de middellange en lange termijn (zoals de vervanging van de Koopvaardersschutsluis en de ontwikkeling van Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland/ Den Helder, waarvoor in 2020 een strategisch ruimtelijke verkenning uitgevoerd wordt. In Q4 2020 zullen de resultaten van dit onderzoek ter informatie aan de Staten worden verstrekt.	doelstellingen voor de Helderse lijn. We verwachten in Q1 2022 een eerste versie van het actieplan te kunnen opleveren aan uw Staten. Dit actieplan moet gezien worden als vervolg op de eerdere studie naar verdubbeling van het spoor en moet leiden tot maatregelen die realistisch en financieel uitvoerbaar zijn. <u>Oplossen knelpunten Den Helder:</u> Eind 2020 zijn maatregelen uitgevoerd aan de N250. Hierbij zijn de intelligente verkeersregelinstallaties geplaatst en is een kruising aangepast. Op dit moment wordt er gemonitord waarna zo nodig aanvullende maatregelen onderzocht en uitgevoerd kunnen worden. Verder wordt er in het samenwerkingsverband De Kop Werkt! onderzoek gedaan naar verkeers-/mobiliteitsmanagement maatregelen om de verkeersstromen te spreiden/reguleren. Ook wordt er nader onderzoek gedaan naar meer grootschalige infrastructurele oplossingen, in het kader van de ontwikkeling van Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland/ Den Helder. Er vindt afstemming plaats met lopende ontwikkelingen zoals de vervanging van de Koopvaardersschutsluis. Zowel het lange termijnperspectief als het schetsontwerp worden vastgelegd in een bestuursakkoord, dat in Q2 2022 ondertekend zal worden. In Q1 2022 worden uw Staten geïnformeerd over de ontwikkelingen.	bereikbaarheidsgelden opgesteld samen met de betrokken gemeenten langs de Helderse lijn. <u>Oplossen knelpunten Den Helder:</u> In maart 2022 verscheen de rapportage "Maritiem Cluster Den Helder – toekomstbestendige haven en stad voor de Kop van Noord-Holland". Hierin is het langetermijnperspectief 2050 geschetst en kansen en mogelijkheden voor het kerngebied van de havens, het Nieuwe Diep-Nieuwe Werk voor de speerpunten energietransitie in combinatie met havenontwikkeling, maritieme stadsontwikkeling en bereikbaarheid. Ook voor bereikbaarheid worden in 2023 de kansen en mogelijkheden verder uitgewerkt tot uitvoerbare infrastructurele projecten en wordt met de gemeenten Den Helder en Texel gewerkt aan een gezamenlijke visie op mobiliteit en mobiliteitstransitie. PS worden in Q2 2023 geïnformeerd over de stand van zaken.
	2.1.1 Mobiliteitsbeleid opstellen	Verder leveren we een financiële bijdrage aan het bereikbaar houden van de Gooi- en Vechtstreek.	Olthof	<u>Bereikbaar houden Gooi en Vechtstreek:</u> We richten ons op fiets (doorfietsroutes en hubs bij HOV-haltes) en OV. Naar verwachting kunnen we in de commissie-vergadering van 15 juni	De OV-concessie Gooi en Vechtstreek is, ondanks de pandemie, met ingang van 1 juli 2021 actief. Het vervoer wordt verzorgd door Transdev. Vanaf de zomer 2022 wordt deze concessie volledig zero-emissie uitgevoerd. Daarnaast wordt het project HOV 't Gooi naar verwachting eind 2022 volledig in gebruik genomen.	Door de COVID-pandemie zijn de reizigersaantallen veel minder dan verwacht vóór de aanbesteding. Daarmee is de doorontwikkeling van de concessie de afgelopen twee jaar niet van de grond gekomen. In 2023 starten we met de

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
				2020 de resultaten presenteren van de aanbesteding van de OV-concessie en aan de hand van een discussie in de commissie hiermee aan de slag. In Q4 2020 kan hierover terug worden gerapporteerd.	Ten aanzien van de fiets wordt in samenwerking met de gemeenten in de regio een aantal prioritaire doorfietsroutes voorbereid voor realisatie. De uitvoering verwachten wij in de komende twee jaar te kunnen realiseren.	herijking van de concessie om deze financieel gezond te maken voor de toekomst. Tevens is door de oorlog in Oekraïne de concessie Gooi en Vechtstreek nog niet 100% zero-emissie (gebrek aan onderdelen). Naar verwachting wordt dit Q1/Q2 2023. Het deeltraject in Hilversum is gereed en daarmee wordt een grote betrouwbaarheid en rijtijdwinst gerealiseerd. De provincie moet nog op het deeltraject in de gemeenten Huizen, Blaricum/Bijvanck de werkzaamheden uitvoeren. Naar verwachting worden deze werkzaamheden in 2023 afgerond. Ten aanzien van de fiets zijn, in samenwerking met de gemeenten in de regio, een aantal prioritaire doorfietsroutes verder uitgewerkt, bestuurlijk vastgelegd en nader voorbereid voor realisatie. Daarbij is inzichtelijk gemaakt wat er de komende jaren nodig is om te werken aan de 6 prioritaire doorfietsroutes. Er wordt de komende tijd met de regio invulling gegeven aan de geadviseerde uitvoeringsplanning tot 2027.
	2.1.2 Mobiliteitsbeleid uitvoeren	<u>Verbinding A8-A9</u> De huidige voorkeursvariant van de verbinding A8-A9 zal verder onderzocht worden. Om het landschap te sparen zal gekeken worden of het mogelijk is om de weg verdiept of in een tunnel aan te leggen. In dit onderzoek worden ook klimaatadaptatie en de aansluiting van Krommenie en Assendelft op het OV meegenomen. Leidend bij de definitieve keuze voor een voorkeursvariant is het behoud van de Werelderfgoedstatus van de Stelling van Amsterdam. Om op korte termijn iets te doen aan de grote overlast voor de omwonenden van de N203 bij Krommenie, investeren we in de leefbaarheid, bijvoorbeeld in maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren.	Olthof	<u>Verbinding A8-A9:</u> Het Landschapsplan Stelling van Amsterdam/A8-A9, het onderzoek naar het beperken van de overlast van de N203 in Krommenie en het onderzoek naar de aansluiting van Krommenie/Assendelft op het OV (en fiets) worden in Q4 2020 afgerond. Op basis van de uitkomsten van de genoemde overzoeken volgt het go/no go-moment van uw Staten over het vervolg van de Verbinding A8-A9 in Q1 2021.	Wij verwachten in Q4 van 2021 een besluit te nemen over het Landschapsplan Stelling van Amsterdam/A8-A9. In Q1 2022 ligt het ter besluitvorming voor in uw Staten. In februari 2020 zijn uw Staten geïnformeerd over de analysefase, in mei 2020 over het niet verder uitwerken van de tunnelvariant en in juni 2021 over de bouwstenen van het landschapsplan. De onderzoeken naar de aansluiting van Krommenie en Assendelft op het OV en de mogelijkheden om op korte termijn iets te doen aan de overlast van de N203 bij Krommenie zijn afgerond. Beide onderzoeken hebben geleid tot een pakket aan maatregelen. In maart 2021 hebben wij een besluit genomen over de uitvoering van de maatregelen in Krommenie. De verschillende projecten worden verder uitgewerkt. Uw Staten worden jaarlijks via het iMPi geïnformeerd over de voortgang. Uw Staten besluiten uiteindelijk over de afzonderlijke kredietaanvragen.	Het <u>Landschapsplan Stelling van Amsterdam/A8-A9</u> is eind 2021 afgerond. In januari 2022 hebben PS het landschapsplan vastgesteld. Na deze vaststelling heeft het Rijk het plan aangeboden aan UNESCO. UNESCO kan hierover oordelen in relatie tot de werelderfgoedstatus van de Stelling van Amsterdam. De maatregelen in Krommenie worden verder uitgewerkt richting realisatie. PS worden jaarlijks via het iMPi geïnformeerd over de voortgang.
	2.1.2 Mobiliteitsbeleid uitvoeren	<u>Bereikbaarheid Bollenstreek</u> Het programma Bereikbaarheid Bollenstreek wordt gefaseerd gerealiseerd. De investeringen in HOV en fiets worden in deze collegeperiode uitgevoerd. De	Olthof	<u>Bereikbaarheid Bollenstreek:</u> In Q2 2020 verwachten wij de gesprekken met de Noord-Hollandse belanghebbenden af te ronden. Tegelijkertijd zullen wij de gesprekken afronden met de	In november 2020 heeft de laatste vergadering met de Stuurgroep Duinpolderweg plaatsgevonden. Hierover zijn uw Staten geïnformeerd. De financiële afronding van het project met de provincie Zuid-Holland en Zuid-Hollandse partners vindt momenteel plaats. De gesprekken met Noord-Hollandse belanghebbenden hebben geresulteerd in een intentieverklaring van Vervoerregio Amsterdam, gemeente Haarlemmermeer en de	Nadat provincie Noord-Holland, gemeente Haarlemmermeer en Vervoerregio Amsterdam begin 2022 het voorkeursalternatief voor de Nieuwe Bennebroekerweg presenteerden, hebben de partijen op 12 december 2022 een nieuwe samenwerkingsovereenkomst

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
		Nieuwe Bennebroekerweg wordt opgewaardeerd om de nieuwe woonwijken in Hoofddorp, nu en in de toekomst, goed te ontsluiten. Alle Noord-Hollandse belanghebbenden zullen opnieuw gehoord worden over de voorkeursvariant. N.a.v. deze gesprekken zal, op basis van de Noord-Hollandse inbreng, opnieuw gesproken worden met de provincie Zuid-Holland over de verdere realisatie van de weg en de voorkeursvariant.		provincie Zuid-Holland en de overige Zuid-Hollandse partners in de Stuurgroep, zodat een vervolg kan worden gegeven aan het aangepaste programma Bereikbaarheid Bollenstreek. Wij zullen u daarover in Q2 2020 rapporteren.	provincie voor de uitvoering van de gecombineerde verkenning en planstudie voor de opwaardering van de Nieuwe Bennebroekerweg (juli 2020). In maart 2021 is op basis van een samenwerkingsovereenkomst hiermee gestart. Inmiddels is hiervoor een Nota Reikwijdte en Detailniveau ter inzage gelegd en wordt gewerkt aan een voorkeursalternatief voor de opwaardering begin 2022. De gemeente Haarlemmermeer zal in de inpassingsprocedure van de weg de rol van bevoegd gezag vervullen. In samenwerking met de gemeente Haarlemmermeer en de Vervoerregio Amsterdam is de Netwerkstudie Haarlemmermeer 2040 uitgevoerd, waarin we laten zien welke infrastructurele en mobiliteitsoplossingen in de toekomst nodig zijn in de Haarlemmermeer en welke projecten daar al aan bijdragen. De netwerkstudie is recentelijk door uw Staten vastgesteld.	ondertekend. Daarmee start de fase waarin de Nieuwe Bennebroekerweg gedetailleerd wordt uitgewerkt. De gemeente Haarlemmermeer neemt het initiatief om deze fase van het project te trekken. De Netwerkstudie is uitgewerkt in een adaptieve agenda mobiliteit Haarlemmermeer 2040. PS zijn hierover geïnformeerd. De provincie Zuid-Holland neemt het initiatief voor een startgesprek met provincie Noord-Holland, gemeente Haarlemmermeer en Vervoerregio Amsterdam over de bereikbaarheid van de Bollenstreek. Voor het project HOV Noordwijk-Schiphol is het Voorlopig Ontwerp uitgewerkt. Naar verwachting zal in Q1 2023 het Provinciaal Inpassingsplan voor de HOV en doorfietspad ter inzage worden gelegd.
	2.1.2 Mobiliteitsbeleid uitvoeren	<u>Broek in Waterland</u> Om het leefbaarheidsprobleem in Broek in Waterland op te lossen zal, in lijn met het proces van co-creatie dat is doorlopen, een tweebaans-onderdoorgang van de N247 worden aangelegd. We leveren een bijdrage aan de realisatie van de tunnel.	Olthof	<u>Broek in Waterland</u>: De gekozen vorm van co-creatie is ingezet door PS en wordt doorgezet in de vervolgaanpak. Het Plan van Aanpak voor het vervolg zal in april 2020 worden voorgelegd aan de Stuurgroep. Vervolgens zal dit door GS worden vastgesteld. De aanpak is in lijn met het reeds doorlopen proces. Als onderdeel hiervan worden de commissieleden Mobiliteit en Bereikbaarheid uitgenodigd voor specifieke inloopavonden/ workshops. In Q4 2020 wordt een moment gezocht om de commissie bij te praten over deze aanpak. Streven is om in Q3 van 2021 een uitgewerkt voorstel voor de onderdoorgang voor te kunnen leggen aan GS en PS waarbij er inhoudelijk nog een keuze kan worden gemaakt over de inrichting van de N247 qua rijstrookindeling, mede in relatie tot de financiering. In Q4 2021 zal dan een definitieve keuze worden voorgelegd aan PS over de realisatie van een onderdoorgang.	De Stuurgroep van Bereikbaarheid Waterland heeft in juli 2020 ingestemd met de opname van de haalbaarheidsstudie naar een onderdoorgang in het programma van Bereikbaarheid Waterland. Op 29 september 2020 hebben wij, in afwijking van datgene wat in het coalitieakkoord was opgenomen, besloten ook een 2x1 variant met busstroken uit te werken. Dit mede op verzoek van de Stuurgroep Bereikbaarheid Waterland. Dit onderwerp is in de commissievergadering Mobiliteit & Bereikbaarheid van 26 oktober 2020 besproken, er zijn daaruit geen aanpassingen voortgekomen. Het doel van de vervolgstudie is om de haalbaarheid, inpasbaarheid en bijkomende kosten van de varianten te kunnen beoordelen. Het oorspronkelijke streven om in Q3 2021 een uitgewerkt voorstel voor te kunnen leggen aan uw Staten met als doel een definitieve keuze te kunnen maken in Q4 in 2021 wordt hierdoor niet gehaald. De planning is nu om eind Q1 2022 de eindrapportage op te leveren. Daarna start het proces van bestuurlijke besluitvorming. De omgeving wordt betrokken in de studie tijdens atelierbijeenkomsten en inloopavonden, waar raadsleden en Statenleden welkom zijn. De eerste atelierbijeenkomsten vonden in juni 2021 plaats. In het najaar van 2021 vindt de eerste inloopavond plaats. In totaal volgen nog acht bijeenkomsten.	De eindresultaten van de vervolgstudie zijn eind november 2022 tijdens een inloopavond aan bewoners en belanghebbenden getoond en worden met PS besproken in de commissie. Door het intensieve co-creatieproces worden de uitkomsten van de studie inhoudelijk breed gedragen. De opgestelde MKBA geeft inzicht in een vergelijking tussen de referentiesituatie en varianten. Op basis van alle onderscheidende afwegingskaders kan iedereen op basis van zijn/haar belang een voorkeur bepalen. Voor de atelierbijeenkomsten en afsluitende inloopavond hebben wij leden van de Provinciale Staten en raadsleden actief uitgenodigd om het proces te volgen en in gesprek te gaan met de aanwezigen.
	2.1.2 Mobiliteitsbeleid uitvoeren	<u>Bereikbaarheid kust Zuid-Kennemerland</u>	Olthof	<u>Bereikbaarheid kust Zuid-Kennemerland</u>: De eerste stap is gezet: het verbeteren van de	Met de regio Zuid-Kennemerland en ook de IJmond is gewerkt aan een strategische mobiliteitsagenda. Hierin komt de bereikbaarheid van de kust ook terug. Inzet is nu om naar aanleiding van de Formule 1 te kijken welke maatregelen wellicht vaker inzetbaar	Met de regio Zuid-Kennemerland is gewerkt aan een plan van aanpak voor een brede verkenning Bereikbaarheid Kust Zuid-Kennemerland en een

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
		De Noord-Hollandse kust is een geliefd recreatiegebied. De vele bezoekers en het grote aanbod aan recreatiemogelijkheden leiden in het hoogseizoen en op andere piekmomenten tot congestie en bereikbaarheidsproblemen, met name in de kustgebieden in Zuid-Kennemerland. Wij willen deze problematiek samen met onze partners aanpakken in een nieuw programma Bereikbaarheid Kust Zuid-Kennemerland. Hierbij richten we ons op slimme OV-oplossingen, investeringen in fietsbereikbaarheid, het afstemmen van pendelvervoer met parkeerbeleid en andere innovatieve vormen van verkeersmanagement. Met een structurele bijdrage aan dit programma anticiperen we bovendien op de bereikbaarheid tijdens grote evenementen zoals SAIL Amsterdam en de komst van de Formule-1 in Zandvoort.		spoorverbinding tussen Amsterdam/Haarlem en Zandvoort. De regio is uitgenodigd om voorstellen te doen hoe om te gaan met het resterende budget. Naar verwachting kunnen wij u hierover informeren in Q3 2020.	zijn. Verder komt ook de bereikbaarheid van het nationaal park aan de orde. Bedoeling is om in Q2 2022 een opzet voor maatregelen samen met gemeenten op te stellen, voor het jaar 2023. Hierover zullen uw Staten worden geïnformeerd in Q3 2022.	inventarisatie van maatregelen. De brede verkenning met oplossingsrichtingen zal naar verwachting in juni 2023 worden opgeleverd.
	2.1.1 Mobiliteitsbeleid opstellen	<u>Houtribdijk</u> De bereikbaarheid van de MRA moet ook in de toekomst gewaarborgd blijven. De verbinding over de Houtribdijk is van groot belang om het vervoerssysteem toekomstbestendig te maken. Wij willen samen met Flevoland en RWS een onderzoek uitvoeren of een brug- in plaats van een dijkverbinding de bereikbaarheid kan vergroten en tegelijkertijd de waterkwaliteit en biodiversiteit in het Markermeer en IJmeer kan versterken. Bij dit onderzoek betrekken wij alle verkeersmodaliteiten.	Olthof	<u>Houtribdijk</u> : In Q1 en Q2 2020 inventariseren we bij RWS de huidige situatie en ambities voor de Houtribdijk, zowel op het gebied van mobiliteit als de potentie om de biodiversiteit van het Markermeer te versterken. Ook met Flevoland gaan we in gesprek om de ontwikkelingen aldaar te bespreken. Eind Q2 2020 ontvangt u een notitie wat de inventarisatie tot dan toe heeft opgeleverd en waar we als provincie eventueel op zouden kunnen inspelen. De inventarisatie is nodig om richting te kunnen bepalen. Hierin betrekken we ook de Omgevingsvisie en het OV Toekomstbeeld. RWS beheert de Houtribdijk, IJsselmeer en het Markermeer. Noord-Holland gaat over het Natura 2000 beleid van het Markermeer.	In oktober 2020 hebben wij een rapport opgeleverd van de inventarisatie van de Houtribdijk, dat in samenwerking met Flevoland en RWS is opgesteld. Tijdens de commissievergadering is het rapport uitgebreid besproken. Daarin staat omschreven dat zowel RWS als Flevoland momenteel niet voldoende aanleiding zien om aanpassingen aan de Houtribdijk te doen. Ook niet vanuit het perspectief van de MRA. Na de zomer van 2021 versturen wij een brief aan uw Staten, waarin nog nader wordt ingegaan op de mogelijkheden van een reguliere busverbinding op de Houtribdijk en inzicht in de plannen van Flevoland om eventuele aanpassingen aan de N307 te doen. Het onderzoek, zoals omschreven in het coalitieakkoord, is hiermee afgerond.	De brief over het nut en de haalbaarheid van een buslijn tussen Enkhuizen en Lelystad is aan PS verstuurd. Hieruit concluderen wij dat 2028 het juiste moment is om de busverbinding te heroverwegen. De uitgevoerde acties zijn conform aan de doelstellingen uit de Strategische Agenda.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
	2.5.1 OV-concessies beheren en verlenen	Openbaar vervoer Samen met onze partners stellen we een OV-visie 'Toekomstbestendige bereikbaarheid' op. Daarbij is niet alleen de mobiliteit binnen de MRA, maar ook de verbinding tussen de MRA en de aanliggende regio's van essentieel belang. We kijken daarbij naar mobiliteit in de volle breedte. Ook besteden we in de visie nadrukkelijk aandacht aan nieuwe concepten zoals <i>mobility as a service</i> en de beschikbaarheid van voldoende en hoogwaardig ingerichte P&R-locaties. We stellen een OV-fonds in voor investeringen in het OV. De OV-verbindingen in de verschillende concessiegebieden moeten goed op elkaar zijn afgestemd, zodat OV-gebruikers ongestoord kunnen reizen. Wij zorgen, in overleg met de Vervoerregio en de gemeenten, voor onbelemmerde verbindingen en pakken knelpunten aan. Daarbij richten we ons niet alleen op de aansluiting tussen MRA en Noord-Holland Noord, maar ook op de samenhang met de concessies in de aangrenzende provincies.	Olthof	<u>Openbaar Vervoer</u>: Er is een start gemaakt met het opstellen van een Ketenaanpak Noord-Holland. Dit is een vertaling van de opdracht om een OV-visie te maken: Beleidsmatig is namelijk met alle partners het Regionaal OV toekomstbeeld opgesteld. Hierin is feitelijk een visie voor heel NH geschetst (stip aan de horizon). Het ontbreekt nu aan een aanpak voor de komende jaren en de rol van PNH hierin. Voor de zomer hebben wij een inventarisatie gemaakt van de knelpunten in de concessiegebieden en met de aangrenzende concessies. Daarvoor doen we een ronde langs de aangrenzende provincies, de VRA, de gemeenten (via de PVVB'n), ROCOV NH, ROVER en PS. Deze laatste willen wij inplannen op 20 april 2020. Omdat er natuurlijke momenten zijn om aanpassingen door te voeren in de concessies (herijking NHN in 2021, HIJ in 2022 en start nieuwe concessie GV in 2021), gebruiken we Q2 en Q3 2020 voor de inventarisatie. In Q4 2020 kan hierover terug worden gerapporteerd. In de ketenaanpak worden alle OV gerelateerde werkzaamheden met elkaar in verband gebracht en met andere beleidsvelden/programma's, zoals OV-knooppunten/Samen Bouwen aan Bereikbaarheid en de Verstedelijkingsstrategie.	De impact van de coronacrisis op het openbaar vervoer is fors. Vanaf maart 2020 zijn de reizigersopbrengsten in de ov-concessies enorm teruggelopen. Herstel zal nog jaren duren. Uw Staten zijn hierover de afgelopen periode meerdere keren geïnformeerd. Met de Beschikbaarheidsvergoeding van de rijksoverheid en de inzet van de volledige exploitatiebijdrage van de provincie is het mogelijk gebleken om het vervoersaanbod op niveau te houden. Om de impact van de coronacrisis op langere termijn (2022 en verder) op te vangen is met de vervoerder een transitieplan OV opgesteld, waarvan de samenvatting met uw Staten is gedeeld. Dit transitieplan bevat acties om meer reizigers te binden, de balans tussen kosten en opbrengsten te herstellen en opnieuw een stap te zetten in de verdere verduurzaming van het OV. Onderdeel daarvan is de herijking en doorontwikkeling van het vervoersaanbod in de drie concessies. Komende jaren staan in het teken van het uitwerken van de acties in dit transitieplan. Tegelijk wordt er vanuit het OV-fonds gewerkt aan verschillende bouwstenen voor de groei van het OV op de langere termijn, daarnaast wordt gewerkt aan een verkenning rondom MaaS en aan een regionale HUB-strategie.	Voor 2023 zijn de eerste stappen gezet voor wat betreft de uitwerking van het transitieplan. Daarmee is het openbaar vervoer in 2023 - in de provinciale concessies - op een vergelijkbaar niveau als in 2022. Voor 2023 staan de herijking van de concessies Gooi en Vechtstreek en Noord-Holland Noord op de agenda om zo het openbaar vervoer in de provincie toekomstbestendig te laten zijn. Onderdeel van de herijking van de concessie Noord-Holland Noord is het opstellen van een Ketenaanpak Noord-Holland. Daarbij is de insteek dat trein, bus, doelgroepenvervoer, OV-knooppunten (hubs) en fiets aan elkaar gekoppeld worden om zo tot een goed OV-systeem voor de inwoners van Noord-Holland Noord te komen. Deze aanpak zal vervolgens gebruikt worden voor het opstellen van een Perspectief OV (als onderdeel van Perspectief Mobiliteit en opvolger van de Visie OV 2020) die de basis zal vormen voor de komende aanbestedingen van Haarlem-IJmond en Noord-Holland Noord.
	2.1.1 Mobiliteitsbeleid opstellen	Fiets Om fietsverkeer te faciliteren zijn meer snelfietsroutes nodig. Wij intensiveren het fietsbeleid en investeren in nieuwe snelfietsroutes in de regio's Alkmaar, Haarlem-IJmond en Gooi- en Vechtstreek. We stellen hiervoor extra middelen beschikbaar. De spitspont bij Velsen is een belangrijk onderdeel van het regionaal fietsnetwerk. Wij willen dat deze verbinding behouden blijft spannen ons, in overleg met het	Olthof	<u>Fiets</u>: In Q2 2020 zullen wij naar verwachting een Uitvoeringsagenda inclusief subsidieregeling Actieve Mobiliteit voorleggen aan PS. Onderdeel daarvan is een bestedingsplan voor de bestaande en nieuw beschikbare middelen uit het coalitieakkoord. In samenwerking met de regio's Alkmaar, Haarlem-/IJmond werken we aan regionale plannen voor het investeren in doorfietsroutes. In Q4 2020 verwachten we in deze regio's bestuurlijk gedragen plannen te	In 2020 is een start gemaakt met een subsidieregeling Regionaal Fietsnetwerk waarmee diverse projecten op (door)fietsroutes bij gemeenten zijn ondersteund. In 2021 hebben wij deze regeling samengevoegd met de subsidieregeling Kleine Infrastructuur, omdat er in het type projecten (stimuleren fietsverkeer en de verkeersveiligheid daarvan) veel overlap is. Subsidiepercentages zijn daartoe verhoogd (70% voor fietsveiligheid, 80% voor doorfietsroutes) en slaan aan bij gemeenten. Eind 2020 is in het BO-MIRT vastgesteld dat er een Nationaal Toekomstbeeld Fiets (NTF) komt. Voor onze regio komen wij, samen met onze partners, tot een Regionaal Toekomstbeeld Fiets (RTF). Een eerste schets daarvan is, gezamenlijk met een concept van de Actieagenda Actieve Mobiliteit voorgelegd aan de Statencommissie van juni 2021. Definitieve stukken met financiële doorkijk worden in Q4 2021 aan uw Staten voorgelegd.	Resultaten zijn conform aan de doelstellingen uit de Strategische Agenda. Medio 2022 is de <u>Actieagenda Actieve Mobiliteit</u> vastgesteld waarin de doorfietsrouteaanpak een prominente plek heeft. Tegelijkertijd is het <u>Regionaal Toekomstbeeld Fiets (RTF)</u> vastgesteld. Dit is een (samen met gemeenten, vervoerregio en provincie Flevoland opgestelde) regionale uitwerking van het <u>Nationaal Toekomstbeeld Fiets (NTF)</u>. Met de regio's werken we verder aan de uitvoeringsplannen voor de doorfietsroutes. Deze leggen we o.a. vast in de gezamenlijke

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
		GVB, de regio en RWS, in om dit te bewerkstelligen. We willen dat er voldoende fietsenstallingen zijn bij OV-knooppunten en andere belangrijke overstappunten. Wij brengen het huidige vraag en aanbod in beeld en stellen middelen beschikbaar om mogelijke knelpunten op te lossen. De komende jaren gaan we mogelijke knelpunten rond fietsveiligheid bij provinciale wegen in kaart brengen en waar mogelijk versneld oplossen, zoals bij de N203.		kunnen bekrachtigen. In Gooi- en Vechtstreek hebben wij inmiddels een intentieverklaring daartoe ondertekend. In samenwerking met de partners in de MRA werken we aan een plan om gezamenlijk de fietsparkeervoorzieningen bij R-Net haltes te gaan verbeteren. Met ProRail en gemeenten werken we samen aan een plan om fietsparkeervoorzieningen bij stations in Noord-Holland in beeld te brengen bij het door het Rijk beschikbaar gestelde gelden vanuit het Klimaatakkoord. Binnen de INHI nemen we fietsveiligheid mee in de beoordeling van onze wegen. In de vernieuwde uitvoeringsregeling Kleine Infrastructuur is het subsidiepercentage voor fietsmaatregelen die de verkeersveiligheid verbeteren verhoogd naar 70%. Vooralsnog zijn er voor de Spitspont Velsen geen nieuwe afspraken nodig. Wij houden de ontwikkelingen in de gaten.	In samenwerking met de regio Zuid-Kennemerland en IJmond werken we aan regionale plannen voor het investeren in doorfietsroutes. Deze plannen zijn onderdeel gemaakt van een regionale samenwerkingsagenda die eind 2021 ter ondertekening zal worden voorgelegd. In de regio's Gooi en Vechtstreek en Alkmaar hebben wij inmiddels een intentieverklaring ondertekend. Ook in de regio Kop van Noord-Holland werken we via het programma 'De Kop Werkt!' aan een intentieverklaring voor realisatie van doorfietsroutes. De Noordzeekanaalveren zijn aan vervanging toe en deze worden komende jaren vervangen door elektrische schepen. Deze veerverbindingen zijn vooral voor fietsers en voetgangers van belang. De gemeente Velsen laat daarom momenteel onderzoek doen naar de maatschappelijke kosten en baten van de spitspont. Wij ondersteunen hen daarbij. In samenwerking met de partners in de MRA werken we aan een plan om gezamenlijk de fietsparkeervoorzieningen bij R-Net haltes te verbeteren. Samen met gemeenten hebben wij een plan bij het Rijk ingediend om fietsparkeervoorzieningen bij stations in Noord-Holland uit te breiden. De iNHi wordt in de loop van 2022 gepresenteerd aan uw Staten.	Regionale Agenda's Mobiliteit, zoals eind 2021 met de <u>regio Zuid-Kennemerland/IJmond</u>. De subsidieregeling Kleine infrastructuur is aangepast waarbij het subsidiepercentage voor doorfietsroutes is verhoogd naar 90% en voor overige fietsinvesteringen naar 75%. Mede hierdoor is er in 2022 een recordbedrag aan subsidies aangevraagd en verleend, waarmee het doorfietsroutenetwerk en de fietsveiligheid de komende jaren verder worden verbeterd. Daarnaast pakken we actief de fietsknelpunten op, op onze eigen provinciale infra. Bij diverse fietsknelpunten zijn verbeteringen gerealiseerd (o.a. bij de N244 ter hoogte van het pontje Akersloot en de kruising van de N239 met de Alkmaarseweg). En voor een aantal andere knelpunten wordt momenteel een voorkeursvariant uitgewerkt. In de begroting voor 2023 is geld gereserveerd voor een bijdrage aan het behoud van de spitspont in Velsen. We zijn in gesprek met de gemeente Velsen en de andere betrokken partijen om te komen tot een oplossing. Met de partners in de MRA is het plan om de fietsparkeervoorzieningen bij R-Net haltes te verbeteren verder uitgewerkt. Voor de uitvoering zijn in de begroting voor 2023 extra middelen gereserveerd. Daarnaast is met de gemeenten en ProRail gewerkt aan plannen voor extra fietsparkeerplekken bij stations. Dit heeft op diverse plekken in Noord-Holland geleid tot een Rijksbijdrage aan het fietsparkeren vanuit het Klimaatakkoord of de woningbouwimpuls. Dit voorjaar hebben wij de Aanpak en Monitor investeringsstrategie Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi) vastgesteld en ter bespreking aan uw Staten aangeboden. Met de iNHi zijn we in staat om prioriteiten te stellen voor investeringen in de verbetering van de Noord-Hollandse infrastructuur. Daarbij vormt de monitor de actuele weergave van het presteren van deze infrastructuur. De fietsveiligheid bij zowel de provinciale wegen als een deel van de gemeentelijke wegen is in kaart gebracht. De gegevens zijn digitaal ontsloten via een door de provincie en gemeenten interactief te gebruiken viewer en maken tevens onderdeel uit van de INHI. Waar mogelijk zijn knelpunten versneld opgelost, zoals bij de N203. Hier zijn en worden binnenkort,

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
						vooruitlopend op het groot onderhoud, maatregelen genomen om de fietsveiligheid te verbeteren (o.a. het aanbrengen van kantmarkering en het plaatsen van een haag tussen fietspad en rijbaan).
	2.1.1 Mobiliteitsbeleid opstellen	Goederenvervoer over water Wij willen het goederenvervoer over water actief stimuleren als duurzaam alternatief voor goederenvervoer over de weg. Dit willen we bereiken door het behouden en uitbreiden van watergebonden logistieke bedrijventerreinen en laad- en loskades. Wij stellen een netwerkregisseur aan voor een periode van twee jaar. Ook onderzoeken we of aansluiting mogelijk is bij de Green Deal zeevaart, binnenvaart en havens. Ten slotte verkennen we, samen met gemeenten, of Kernnet het ruimtelijke ordeningsprincipe kan worden voor ontwikkellocaties.	Olthof	<u>Goederenvervoer over water:</u> Op 4 februari 2020 hebben wij kennis genomen van het rapport 'Vervolgonderzoek goederenvervoer over water, provincie Noord-Holland'. We gaan aan de slag met de aanbevelingen uit het onderzoek en werken dit de komende periode uit in beleidsvoorstellen. Het genoemde onderzoek wordt als input gebruikt voor de totstandkoming van het Regionaal Mobiliteitsplan (RMP). De provincie Noord-Holland en de provincie Flevoland werken samen met gemeenten en andere relevante partijen de afspraken uit het Klimaatakkoord uit via het RMP. De aanbevelingen uit het genoemde onderzoek zullen landen in het RMP dat in Q3 aan u wordt voorgelegd.	<u>Goederenvervoer over water</u> Na Q1 2022 ligt de Agenda Slimme en Schone Logistiek aan ons en uw Staten voor. Wensen en bedenkingen zijn in de commissie Mobiliteit & Bereikbaarheid van september 2021 opgehaald. Het doel van de agenda is de provinciale focus betreffende goederenvervoer te bepalen en daar onze acties op te richten. Op 24 juni 2021 zijn we formeel tot de Green Deal Zeevaart, Binnenvaart en Havens toegetreden. Hierover worden uw Staten in Q4 2021 geïnformeerd. De samenwerking met de haven van Amsterdam, Schiphol en Royal FloraHolland is door onder andere de oprichting van het Amsterdam Logistics Board versterkt. Wij zijn hier onderdeel van deze samenwerking. Op het BO MIRT 2020 hebben we samen met het Rijk, de provincies, Zuid-Holland, Zeeland en Noord-Brabant en de havenbedrijven van Amsterdam, Rotterdam, Moerdijk en North-Sea Ports besloten om een MIRT-onderzoek te starten voor een advies om te komen tot een MIRT Goederenvervoercorridor Zuid. Dit onderzoek loopt nu. Het doel is op het BO MIRT in Q1 2022 te besluiten over het oprichten van de MIRT Goederenvervoercorridor Zuid. We zijn in gesprek met de gemeente Alkmaar om de haalbaarheid van een binnenhavenontwikkeling plus insteekhaven en/of zwaaiakom bij de Boekelermeer te onderzoeken. Op 22 juni 2021 hebben we € 7,5 miljoen gereserveerd als eventuele subsidie/bijdrage voor de haven Boekelermeer. We ondersteunen via Amsterdam Logistics het programma Noord West Connect. Dat programma ondersteunt de ontwikkeling van goederenvervoer over spoor en water in plaats van over de weg. Verder hebben we hebben samen met de Huisvuilcentrale Alkmaar (HVC) onderzocht of afvalvervoer over water mogelijk is. Dit heeft helaas niet geleid tot een volgens HVC rendabele business case. Het nationaal waterstofprogramma en de poging een Noord-Hollands Waterstofconvenant op te richten komen vanaf eind 2021 bestuurlijk in de aandacht. Dit raakt het Klimaatakkoord en de elektrificatie van de mobiliteit. We gaan samen met de Vervoerregio Amsterdam en gemeenten een Regionale Uitvoeringsagenda Stadslogistiek opstellen. Hiervoor voeren we nu een onderzoek uit naar stadslogistiek in Noord-Holland Noord dat begin 2022 opgeleverd wordt. <u>Regionaal Mobiliteitsplan</u> Ter uitvoering van het Klimaatakkoord – hoofdstuk mobiliteit, is een Regionaal Mobiliteitsprogramma Noord-Holland en Flevoland opgesteld. Dit RMP is in mei 2021 vastgesteld door ons en in juni door de Regioraad van de VRA. Het vormt het programmaplan voor de verder uitwerking van RMP. Het RMP is ter bespreking op de B-agenda van de commissie Mobiliteit en Bereikbaarheid van 6 september 2021 geplaatst. We hebben de nulsituatie van de CO ₂ -uitstoot in de mobiliteit berekend.	<u>Goederenvervoer over water:</u> Op 4 april 2022 heeft PS de Agenda Slimme en Schone Logistiek vastgesteld. Daarmee is goederenvervoer over water als één van de belangrijke elementen voor verduurzaming van goederenvervoer vastgelegd. Op het BO-MIRT Goederenvervoercorridors 2022 is de Goederenvervoercorridor Zuid (GVC Zuid) opgericht. De Provincie Noord-Holland is deelnemer van GVC Zuid. Het Programma Noord West Connect loopt sinds 2018. Mede door de bijdrage en inspanning van Noord West Connect, zijn drie joint corridors actief en succesvol. De gezamenlijke corridors halen meer dan 10 miljoen vrachtwagen kilometers van de weg en reduceren meer dan 10.000 ton CO ₂ uitstoot op jaarbasis. In december 2022 is besloten om te werken aan opschaling van het programma zodat de impact van modal shift vergroot kan worden. Provinciale Staten hebben in 2022 besloten om maximaal 7,5 miljoen bij te dragen aan een insteekhaven met zwaaiakom bij de Boekelermeer in Alkmaar. De provincie Noord-Holland is in 2022 onderdeel geworden van de internationale samenwerking RH2INE, om waterstof in binnenvaart te stimuleren zodat de aantrekkelijkheid van binnenvaart op langere termijn verbetert. In 2022 is ook afgesproken dat in 2023 het netwerk geïdentificeerd wordt voor bunkervulpunten voor de binnenvaart voor alternatieve brandstoffen op de Goederenvervoercorridors. <u>Regionaal Mobiliteitsplan</u> In opdracht van het IPO en de provincie Noord-Holland, heeft CE Delft vervolgonderzoek gedaan naar de kansrijke maatregelen uit de menukaart van kansrijke maatregelen. Hieruit bleek dat Provincies en gemeenten een flink effect kunnen hebben op minder CO ₂ -uitstoot door mobiliteit.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
					We hebben een menukaart met twintig kansrijke maatregelen laten opstellen door CE-Delft. Ook hebben we geïnventariseerd wat de effecten van die maatregelen zijn. Daaronder valt de maatregel Modal shift Logistiek. De effecten van de huidige mobiliteitsmaatregelen van alle gemeenten in Noord-Holland en Flevoland zijn onderzocht. In het BO MIRT (najaar 2021) worden afspraken gemaakt tussen Rijk en regio over huidige maatregelen en over de stappen richting het BO MIRT 2022. Eind 2021/begin 2022 worden nieuwe maatregelen ontwikkeld met gemeenten om de verduurzaming verder vorm te geven.	Dit heeft ertoe geleid dat we nu met het Rijk in gesprek zijn over de (bestuurlijke) samenwerking en het agenderen van het verduurzamen van de mobiliteit In het BO Leefomgeving van het voorjaar 2023. Nu richt de focus zich enerzijds op de afstemming met programma's als MRA Elektrisch, MRA Platform Smart Mobility en Samenwerkingsagenda Logistiek en anderzijds op het helpen en stimuleren van gemeenten en andere betrokken partijen bij het tot stand brengen van duurzame mobiliteitsmaatregelen. In 2022 hebben we met gemeenten het thema verduurzaming als onderdeel van de verschillende Regionale Mobiliteits Agenda's (RAM's), verder vormgegeven. Ook hebben we een 1e versie van de 'RMP' website live. Deze wordt in 2023 verder uitgebreid met praktische informatie waarmee gemeenten aan de slag kunnen (o.a. monitoring, financieringsmogelijkheden, informatie over maatregelen en concrete resultaten).
	2.2.1 Studies voor verbetering en aanleg infrastructuur uitvoeren	Bermbeheer Om versnippering van natuurgebieden tegen te gaan en de biodiversiteit te versterken, nemen wij de aanleg van faunapassages standaard mee bij realisatie en onderhoud van provinciale wegen. We beheren onze bermen natuurvriendelijk, waarbij verkeersveiligheid randvoorwaardelijk is.	Olthof	Bermbeheer: Zowel landschappelijk als vanuit het oogpunt van biodiversiteit zijn er verbeteringen aangebracht bij het onderhouden van onze bermen, een belangrijk leefgebied voor bijen en andere insecten. Zo wordt daar waar mogelijk gefaseerd gemaaid en worden insectenhôtels gecreëerd, in de vorm van staand en liggend dood hout. In 2019 is ook ervaring opgedaan met sinusmaaïen en aanvullende maatregelen zijn toegepast op onder andere de N208, N240, N245 en N505. Deze maatregelen leiden op termijn mogelijk tot een grotere biodiversiteit. Daarnaast zijn er extra faunapassages aangelegd op bijvoorbeeld de N201c en zijn de bestaande faunapassages aangepakt, zodat deze voldoen aan de kwaliteitseisen. Denk hierbij onder andere aan het herstel van rasters en vervangen van loopplanken. Deze manier van werken is inmiddels standaard en zal worden gemonitord. Hiervoor is geen verdere besluitvorming nodig.	<u>Faunapassages</u> Op dit moment worden ontsnipperende maatregelen nog niet structureel meegenomen in de projecten. Wij hebben een 'Ontsnipperingsbeeld NH' laten opstellen door de Wageningen Universiteit, waarin alle locaties binnen het provinciale wegennet in beeld zijn gebracht waar faunavoorzieningen effectief en wenselijk zijn. Ook worden de financiële consequenties van het opnemen van faunavoorzieningen in de iMPI-projecten t/m 2027 inzichtelijk gemaakt. <u>Bermbeheer</u> De gebiedsaannemers hebben in 2021 plannen voor het verhogen van de biodiversiteit ingediend. De verandering bestaat voornamelijk uit aangepast maaibeheer, van klepelen naar maaïen, afvoeren en/of gefaseerd maaïen. Het beheer van de bermen is veranderd van kort houden van de vegetatie naar behoud en verhogen van de biodiversiteit van de bermen. Een klepelmaaier hakselt de vegetatie fijn en daarbij ook veel insecten. De planten resten blijven liggen om ter plaatse te composteren. Dit leidt tot een toename van voedselrijkdom van de bodem, waardoor er uiteindelijk alleen nog plek is voor grassen en ruigteplanten. Door nu de laatste maaibeurt na de bloeiperiode te laten plaats vinden, krijgen de planten voldoende kans om zaad te zetten. Door te maaïen en af te voeren vindt de gewenste vershraling plaats waardoor er een gevarieerd bloemrijke berm wordt ontwikkeld. Gefaseerd maaïen is nu verder doorgevoerd, hierdoor blijft er op belangrijke plekken een deel van de vegetatie staan waarin insecten en kleine dieren zich kunnen handhaven en hun levenscyclus voltooien. Naast anders maaïen is er ook ingezet op aanvullende activiteiten ter bevordering van de biodiversiteit. Zoals het omvormen van een bomenlaan naar een meer natuurlijke berm met struweel met een grotere verscheidenheid aan inheemse soorten. Deze manier van werken is inmiddels standaard en zal worden gemonitord. Hiervoor is geen verdere besluitvorming nodig.	Daar waar mogelijk worden ontsnipperingsmaatregelen opgenomen in de voorbereiding van projecten en wordt de financiering hiervan voorgelegd aan de Staten. Momenteel wordt onderzocht in hoeverre een meerjarig ontsnipperingsprogramma versnelling kan aanbrengen in de voorgestelde maatregelen. Het sinusmaaïen is nu structureel belegd bij de gebiedsaannemers, maakt onderdeel uit van het gebiedscontract en is daarmee een structurele aanpak. De verschillende onderdelen gebeuren nu nog incidenteel. Voor een gestructureerde aanpak is een landschapsvisie voor/langs provinciale wegen en vaarwegen noodzakelijk. In 2023 wordt bekeken wat hiervoor nodig is.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
	5.2.2 Beleid luchthavens	Schiphol Inzake de mainport Schiphol is het overleg op nationaal niveau richtinggevend. Deze collegeperiode volgen we de nationale ontwikkelingen nauwgezet. Voor toekomstige ontwikkelingen blijven een aanzienlijke inzet van stillere en schonere vliegtuigen en substantieel minder nachtvluchten de voorwaarden waaraan Schiphol moet voldoen, alvorens de luchthaven zich gematigd en in balans met de leefomgeving binnen de gemaakte afspraken kan ontwikkelen. We zien dat Schiphol zich steeds meer ontwikkelt als een knooppunt voor verschillende manieren van vervoer. Mede in dat licht zijn wij voorstander van de substitutie van vliegtuig naar trein voor korte afstanden en het creëren van ruimte voor internationale treinen.	Olthof	Dit voorjaar zal een technische briefing over luchtvaart worden verzorgd voor de Staten. Zoals in het coalitieakkoord al is aangegeven, is het Rijk bevoegd gezag ten aanzien van Schiphol. Daarmee is het overleg op nationaal niveau richtinggevend. Dit voorjaar wordt vanuit het kabinet de concept-luchtvaartnota 2020-2050 verwacht. Deze nota dient antwoord te geven op de vraag hoe de luchtvaart zich kan ontwikkelen in balans met andere maatschappelijke belangen zoals veiligheid, duurzaamheid en leefbaarheid. Inzet vanuit het kabinet is dat de luchtvaart stiller en duurzamer wordt, waarbij veiligheid steeds voorop staat. De Bestuurlijke Regie Schiphol – het samenwerkingsverband van provincies en gemeenten die binnen het werkingsgebied van Schiphol (48 Lden) – zal een zienswijze voorbereiden op de concept-luchtvaartnota. De Staten zullen daarover worden geïnformeerd. De provincie is ten aanzien van de regionale luchtvaart wél bevoegd gezag. In Q2 2020 zal het ontwerp-Luchthavenbesluit (LHB) Westpoort worden besproken in de Statencommissie. Deze zal na de zomer ter vaststelling aan PS worden voorgelegd.	Er is in 2020 een technische briefing over luchtvaart gegeven aan uw Staten. In 2021 is er een presentatie gegeven over de lopende Rijksprogramma's over luchtvaart. Er is nu een BOT-overleg in voorbereiding. Daarvoor wordt nog een presentatie gegeven over de samenhang tussen luchtvaart en RO. Zoals in het coalitieakkoord al is aangegeven, is het Rijk bevoegd gezag ten aanzien van Schiphol. Daarmee is het overleg op nationaal niveau richtinggevend. In het najaar van 2020 heeft het kabinet de luchtvaartnota 2020-2050 uitgebracht. Deze nota beschrijft dat de luchtvaart zich alleen kan blijven ontwikkelen in balans met andere maatschappelijke belangen zoals veiligheid, duurzaamheid en leefbaarheid. Inzet vanuit het kabinet is dat de luchtvaart stiller en duurzamer wordt, waarbij veiligheid steeds voorop staat. De Bestuurlijke Regie Schiphol – het samenwerkingsverband van provincies en gemeenten die vallen binnen het werkingsgebied van Schiphol (48 Lden) – heeft een zienswijze ingediend op de concept-luchtvaartnota. Uw Staten zijn hierover geïnformeerd. De luchtvaartnota is door de Tweede Kamer controversieel verklaard waardoor deze nog niet is besproken. De minister heeft tevens een ontwerp Luchthavenverkeersbesluit opgesteld waarin zij het Nieuwe Normen en Handhavingssysteem (NHHS), zoals in 2008 onder leiding van Alders is afgesproken, juridisch te borgen. In dit besluit wil het Rijk ook het aantal nachtvluchten vanaf Schiphol terugbrengen. Ook dit besluit is controversieel verklaard. Afgelopen jaar zijn we met het Rijk in gesprek over de impact van de nieuwe cumulatierregels voor geluid. Wij maken ons zorgen over het negatieve effect van de nieuwe regels op het realiseren van woningbouw, terwijl er geen burger extra wordt beschermd en het niet bijdraagt aan een gezondere leefomgeving. In dit kader is er gezamenlijk een impactanalyse uitgevoerd. De uitkomsten van de impactanalyse zijn nog niet openbaar maar lijken inderdaad onze zorg te bevestigen. Er wordt een Bestuurlijk Overleg gepland om dit te bespreken. De provincie is ten aanzien van de regionale luchtvaart wél bevoegd gezag. In het voorjaar van 2021 is het Luchthavenbesluit (LHB) Westpoort door uw Staten vastgesteld.	<u>Schiphol</u> Het Rijk heeft nog steeds geen Luchthavenverkeersbesluit (LVB) voor de luchthaven Schiphol genomen. Het kabinet heeft afgelopen zomer wel het besluit genomen om het maximaal aantal toegestane vliegbewegingen van en naar Schiphol te reduceren naar 440.000 per jaar. Dit besluit wordt de komende tijd uitgewerkt. Daarnaast is er door het kabinet een voorkeursbeslissing genomen over het traject luchtruimherziening. In de luchtvaartnota heeft het Rijk aangegeven in de toekomst te willen sturen op krimpende milieu contouren in plaats van op aantallen. Dit sluit aan bij de inzet vanuit de Bestuurlijke Regie Schiphol (BRS). Wij pleiten ervoor om de internationale connectiviteit vorm te geven binnen de kaders van de Europese Green Deal en de Omgevingswet en zo een betere balans te creëren tussen connectiviteit én de kwaliteit van de leefomgeving. Er heeft op aandringen van de BRS in 2019 en 2020 een evaluatie van de Omgevingsraad Schiphol (ORS) plaats gevonden onder leiding van Van Geel. Hij heeft vervolgens geadviseerd over een nieuwe governance structuur. In lijn met de inzet van de BRS wordt daarbij een onderscheid gemaakt tussen twee pijlers: - Interbestuurlijke samenwerking, vormgegeven in de Bestuursovereenkomst NOVEX Schipholregio. Hierin is de inhoudelijke sturing op de twee strategische BRS-thema's duurzame internationale connectiviteit en het verbeteren van de leefomgevingskwaliteit in de Schipholregio geborgd. - Maatschappelijke participatie, in de vorm van een maatschappelijke raad. Beide pijlers komen samen in het digitaal Omgevingshuis Schiphol (in oprichting). Inherent aan de transitie naar de nieuwe governance structuur hebben we het lidmaatschap van de BRS aan de ORS per 1 januari 2022 beëindigd. Als interbestuurlijke partijen werken we binnen de NOVEX-Schiphol aan een gezamenlijk ontwikkelperspectief. <u>Regionale luchtvaart</u> Met het Rijk is afgesproken om de Regeling Burgerluchthavens en Militaire Luchthavens (RBML) te evalueren. Voor deze evaluatie is een

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
						selectie gemaakt en wordt de opdracht gegund in deze periode door het ministerie van IenW. Als bevoegd gezag van regionale luchthavens hebben we een regionaal luchthavenoverleg in het leven geroepen, waarin we de luchthavens uitdagen na te denken over hun toekomst. In het verlengde van het vastgestelde Luchthavenbesluit (LHB) Amsterdam Heliport, wordt de traumahelikopterstandplaats van het ziekenhuis VUmc verplaatst naar het Westelijk Havengebied. De verplaatsing wordt verwacht in de eerste helft van 2023.
	5.2.3 Visie Noordzeekanaalgebied en havencomplexen realiseren	Noordzeekanaalgebied Wij beschouwen de Visie NZKG 2040 als basis voor afspraken over de zonering van woningbouw en (havengebonden) bedrijventerreinen en voor het gesprek over transformatieopgaven. Zowel de havenontwikkelingen als de beschikbaarheid van voldoende woningen zijn van groot belang voor Noord-Holland. Als de woonopgave noodzakelijk maakt dat de zonering wordt aangepast, mag dit niet leiden tot afname van de benodigde maritieme en nautische ruimte voor (havengebonden) bedrijventerreinen. Deze ruimte is immers ook noodzakelijk om verduurzaming van de haven en de ontwikkeling van duurzame-energiehavens mogelijk te maken. Hierover gaan we graag het gesprek aan met onze partners.	Kocken	<u>Noordzeekanaalgebied</u> Via het Bestuursplatform Noordzeekanaalgebied zijn wij met onze partners de ruimtebehoefte voor de toekomst aan het uitwerken. Welke ruimte is er op korte en lange termijn nodig voor de verplaatsing van bedrijven uit de transformatiegebieden. Tevens wordt de benodigde ruimte voor energietransitie verder uitgewerkt en gekwantificeerd. Ook de benodigde ruimte voor circulaire economie en groei van de haven wordt in beeld gebracht. Q4 2020 worden deze feiten m.b.t. de benodigde ruimte aan de Staten aangeboden. Op basis van deze feiten zal een gezamenlijk proces met de partners in het Noordzeekanaalgebied starten om integrale keuzes te maken. Hoe dit proces er precies uit gaat zien is nog niet te voorspellen omdat het Noordzeekanaalgebied wellicht door het Rijk aangewezen wordt als NOVI gebied. In NOVI-gebieden kunnen ook pilots gestart worden met wet- en regelgeving die van invloed kunnen zijn op de integrale afweging. De Staten en de gemeenteraden zullen hier nauw bij betrokken worden. Ook de uitkomsten van de verstedelijkingsopgave Q 4 2020 zullen hierbij ook een bouwsteen zijn. <u>Den Helder</u> De Rijksbouwmeester zal samen met de regio, het Rijk en de	<u>Noordzeekanaalgebied</u> In het eerste kwartaal van 2021 is het plan van aanpak NOVI-NZKG in het Bestuursplatform NZKG vastgesteld. In Q2 van 2021 heeft het NZKG een NOVI-status gekregen, waardoor de samenwerking met het Rijk wordt versterkt. Resultaten van onderzoek naar de benodigde ruimte worden in het derde kwartaal van 2021 verwacht en vormen een bundeling van data van zowel verplaatsingen door transformatie als van de benodigde energie-infrastructuur (CES). Op basis hiervan worden vervolgens de integrale afwegingen gemaakt met ontwerpend onderzoek. Het perspectief voor het NZKG dat eind 2021 voortvloeit uit de verstedelijkingsstrategie is hierbij richtinggevend. <u>Den Helder</u> Na de strategisch ruimtelijke verkenning door de Rijksbouwmeester in 2020 werken gemeente, provincie en Koninklijke Marine/Defensie nu met gebiedspartijen aan een langetermijnperspectief 2050 voor het maritiem cluster en aan een schetsontwerp voor het kerngebied van de havens, het Nieuwe Diep-Nieuwe Werk. Zowel het langetermijnperspectief als het schetsontwerp worden vastgelegd in een bestuursakkoord van alle betrokken overheden, waarin een stappenplan richting besluitvorming en uitvoering opgenomen wordt. Het bestuursakkoord wordt in Q2 2022 ondertekend en zal ook input vormen voor de omgevingsvisie van de gemeente Den Helder. Uiterlijk Q1 2022 worden uw Staten geïnformeerd over de ontwikkelingen.	<u>Noordzeekanaalgebied</u> In 2022 heeft het kabinet Rutte 4 aangegeven de regie te willen hernemen in het ruimtelijk domein. De reeds lopende NOVI-trajecten zijn opgegaan in het nieuwe programma NOVEX (Nationale Omgevingsvisie Extra). De provincies zijn gevraagd om per provincie en een aantal specifieke gebieden de ‘ruimtelijke puzzel’ te leggen. De gebiedsgerichte aanpak voor het Noordzeekanaalgebied is voortgezet onder de noemer NOVEX-NZKG. In 2022 is het ontwerpend onderzoek voor NOVEX-NZKG begonnen. Er wordt – met een gezonde leefomgeving als randvoorwaarde – afgewogen hoe haven economie, circulaire economie, landschap, energietransitie, water(berging) en wonen kunnen worden ingepast in het Noordzeekanaalgebied. Het proces zoals door het Rijk is voorgeschreven, richt zich op het opleveren van een integraal Ontwikkelperspectief in de tweede helft van 2023. Op basis hiervan moeten eind 2023 wederkerige bestuurlijke afspraken worden gemaakt. In 2022 is de Nota Zeehavens vastgesteld door uw Staten waarin onze visie op de zeehavengebieden is verwoord. Dit hanteren wij als vertrekpunt voor de (ruimtelijke) trajecten in het Noordzeekanaalgebied en in Den Helder. <u>Den Helder</u> In maart 2022 is de rapportage “Maritiem Cluster Den Helder – toekomstbestendige haven en stad voor de Kop van Noord-Holland” verschenen, waarin het langetermijnperspectief 2050 geschetst is. De samenwerking met Defensie is vastgelegd in een intentieovereenkomst in maart 2022 en is bekrachtigd in de brief aan de Tweede

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
				provincie een strategisch ruimtelijke verkenning laten verrichten voor het maritiem cluster Den Helder en de Kop van Noord-Holland. Speerpunten hierbij zijn havenontwikkeling, maritieme stadsontwikkeling, energietransitie en bereikbaarheid. De verkenning levert een aantal scenario's op, als input voor de gemeentelijke omgevingsvisie. In Q4 zullen de resultaten van de verkenning ter informatie aan de Staten worden verstrekt.		Kamer van 2 december 2022, waarin het Maritiem Cluster specifiek genoemd wordt. In 2023 worden de kansen en mogelijkheden uitgewerkt tot uit te voeren projecten en wordt een hierbij passende programmaorganisatie ingericht. De Staten zullen in Q2 2023 geïnformeerd worden over de stand van zaken.
Leefbaarheid en economie	5.3.2 Een innovatief klimaat bevorderen	Economie en inclusieve arbeidsmarkt Wij streven naar een optimaal vestigingsklimaat voor ondernemers in Noord-Holland. Een nationaal en Europees gelijk speelveld is hierbij van groot belang. We stellen geen strengere normen dan de wettelijke, maar stimuleren bedrijven om duurzame maatregelen te nemen. De provincie ondersteunt het vestigingsklimaat door in te zetten op goede bereikbaarheid, goede ruimtelijke ordening en een gezonde leefomgeving. Om de verduurzaming van de economie te versnellen, ondersteunen en stimuleren we over de volle breedte duurzame innovatie. Hiervoor stellen we middelen beschikbaar.	Zaal Kocken	Wij stimuleren (duurzame) innovatie op verschillende manieren, met onze MKB innovatie-instrumenten en -fondsen. Voor de financiële stimulering van innovaties is de MIT-subsidieregeling ingesteld (MKB innovatiestimulering regio en Topsectoren), het Participatiefonds Duurzame Economie NH en het Innovatiefonds NH. Met het investeringsgereedprogramma PIM helpen we (duurzame) ondernemers met het vinden van passende financiering, en met het versnellingsprogramma GO!-NH worden duurzame innovaties versneld. Al deze innovatie-instrumenten worden in de huidige coalitieperiode voortgezet en/of uitgebreid. Daarnaast starten we, in samenwerking met regionale partners, met een pilot 'Globalisers' om Noord-Hollandse scale-ups te helpen groeien door ondersteuning te bieden bij het toetreden op de internationale markt. De uitvoering van deze instrumenten wordt door GS georganiseerd. PS worden jaarlijks, bijvoorbeeld na afronding van een subsidie openstelling, per brief geïnformeerd.	In 2019 en 2021 zijn de middelen voor de <u>MIT-subsidieregeling</u> nagenoeg uitgeput. Per jaar zijn daarmee circa 120 ondernemers ondersteund. Voor 2021 is de MIT-regeling volledig opengesteld binnen de thema's van het Missiegedreven Innovatiebeleid van het Rijk. Wij verwachten hierdoor een grote overschrijving van de regeling. Via bijvoorbeeld de voortgangsrapportage van de uitvoeringsagenda economie worden uw Staten geïnformeerd. Voor <u>GO!-NH</u> zijn in de periode 2017-2020 vijf programma's uitgevoerd en in totaal 65 bedrijven ondersteund. In de periode 2021-2023 worden er drie programma's per jaar aangeboden en worden er minimaal 25 bedrijven ondersteund. Deze programma's focussen op energietransitie, circulaire economie, duurzame mobiliteit en duurzame landbouw. Het <u>Investeringsgereedprogramma PIM</u> heeft de eerste periode succesvol afgesloten. In die periode zijn 390 ondernemers ondersteund en hebben 111 projecten voor in totaal € 98 miljoen aan financiering opgehaald. Het succes heeft geleid tot voortzetting. In 2020 is het programma aangescherpt en sluit het aan op het Missiegedreven Innovatiebeleid van het Rijk. PIM is het jaar goed uit de startblokken gekomen en er zijn weer 130 ondernemers in een maatwerkproject opgenomen. <u>PDENH</u> is sinds de start van de coalitieperiode gegroeid tot de maximale fondsomvang van € 85 miljoen. Het fonds heeft sinds 2019 een tiental nieuwe financieringen verstrekt en vele vervolgfiancieringen gerealiseerd in de sectoren Duurzame Energie, Circulaire Economie en Duurzame Mobiliteit. De coronacrisis heeft impact gehad op het aantal nieuwe investeringen in 2020, maar de portfoliobedrijven zijn met behulp van PDENH sterk door de crisis gekomen. In 2021 is ruim driekwart van het fondsvermogen verstrekt of gereserveerd voor vervolginvesteringen. Het fonds heeft dan meer dan twintig projecten/ondernemingen in de portefeuille. De recent uitgevoerde fondsevaluatie van het <u>Innovatiefonds NH (INH)</u> wijst uit dat het fonds zich (sinds de start in 2018) goed heeft gepositioneerd in het financieringslandschap en efficiënt te werk gaat. Het investeringstempo van INH ligt per 2021 ruim op koers (32 leningen verstrekt). Met ruim € 8 miljoen aan investeringen is bijna € 11 miljoen aan cofinanciering en € 11 miljoen aan vervolgfianciering gerealiseerd. Het innovatiefonds speelt in 2020 en 2021 een belangrijke rol bij de verstrekking van Europese coronacrisismiddelen (€ 3 miljoen aan REACT-EU) en nationale coronacrisismiddelen (ruim € 75 miljoen aan corona-overbruggingsleningen). Als extra in 2021 hebben wij samen met u besloten om medeoprichter te zijn van een <u>regionale ontwikkelingsmaatschappij (ROM)</u> voor Noord-Holland.	In 2021 en 2022 is de MIT-subsidieregeling Noord-Holland uitgevoerd. Er zijn subsidies verstrekt voor Haalbaarheidsonderzoeken (108 in 2021 en 130 in 2022) en voor Research & Developmenttrajecten (in 2021 het gehele budget, het budget voor 2022 zal in 2023 worden verleend). In de periode 2021-2023 worden er drie programma's per jaar aangeboden: GO!-NH Accelerator voor startende bedrijven, GO!-NH Growth voor bedrijven die zich in de groeifase bevinden en GO!-NH Scale voor bedrijven die op zoek zijn naar nieuwe markten. In 2021 en 2022 zijn er 48 bedrijven door de provincie ondersteund. Door aanvullende challenges van regionale partners hebben er in totaal 61 bedrijven deelgenomen aan de programma's. In 2023 zullen er nog minimaal 27 bedrijven ondersteund worden met GO!-NH. Het Investeringsgereedprogramma PIM 2.0 is aan zijn laatste termijn begonnen. Tot Q4 van 2022 zijn er in totaal 337 ondernemers ondersteund. De doelstelling van 390 ondernemers zal in de resterende periode worden gehaald. In 2020 is het programma aangescherpt en sluit het aan op het Missiegedreven Innovatiebeleid van het Rijk waarvan minimaal 50% duurzame innovaties in energietransitie, duurzame mobiliteit en circulaire economie. In 2021 en 2022 heeft PDENH nieuwe en vervolgfiancieringen verstrekt uit het originele fondsvermogen. Eind 2022 heeft het fonds 35 bedrijven en projecten in Noord-Holland gefinancierd. Op een reservering van ongeveer € 15 miljoen voor vervolginvesteringen in portfoliobedrijven na, is zo goed als het gehele fondsvermogen geïnvesteerd. Gezien de fase van het fonds gaat nu veel aandacht uit naar beheer

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
					In deze coalitieperiode viel ook het <u>Kansen Voor West 2 programma</u> (2014-2020). De stand van zaken voor dit onderdeel is te vinden onder het onderdeel Openbaar Bestuur – Europa.	van de portfoliobedrijven. Daarnaast waren er macro economische ontwikkelingen (supply chain beperkingen, inflatie, energieprijsschommelingen, geopolitieke spanningen, arbeidstekorten) die om extra beheer vroegen. Eind 2022 heeft het Innovatiefonds Noord-Holland een groot deel van het fondsvermogen verstrekt aan 41 bedrijven in de provincie Noord-Holland. Het Innovatiefonds heeft een belangrijke rol gespeeld bij het verstrekken van Europese en nationale coronacrisismiddelen. In 2023 wordt fondsdeel II van het Innovatiefonds opgericht waarbij de Vrije Universiteit als aandeelhouder toetreedt en de nationale ‘vroegefasefinancieringsregeling’ aan wordt toegevoegd. In oktober 2021 is de provincie aandeelhouder geworden van de ROM InWest bv. Inmiddels is deze een jaar operationeel, is de organisatie flink gegroeid en heeft zijn eerst activiteiten ontwikkeld. Daarnaast zijn er verkenningen geweest op de thema’s circulaire economie en energietransitie. Hierbij is de provincie actief betrokken. In 2022 is het startschot gegeven voor het Kansen voor West 3 programma, met de prioriteiten ‘Innovatie’ en ‘Klimaat’ op thema’s als: de warmtetransitie, waterstof, digitalisering van het MKB, verlichting van netcongestieproblematiek, verduurzaming van de bloembollensector etc.
	4.2.2 Bijdragen aan transitie naar circulaire economie	Wij stimuleren ondernemers om de transitie naar deze circulaire economie te maken. Zo ondersteunen we initiatieven door participaties vanuit verschillende fondsen en stellen we subsidies beschikbaar. Deze participaties en subsidies zijn primair gericht op innovatie, verduurzaming en CO ₂ -reductie. Samen met gemeenten en ondernemers richten we een platform op om kennis te delen en belemmeringen weg te nemen. Daarnaast ondernemen we initiatieven om afvalstromen te verminderen en voedselverspilling tegen te gaan. Het platform maakt gebruik van de expertise en het netwerk van het Servicepunt Duurzame Energie.	Kocken	De inzet op de transitie naar een circulaire economie is in 2017 vorm gegeven in een Ontwikkelingsperspectief en Actieagenda 2017-2020. De Actieagenda had als kenmerk het verkennen van de rol van de provincie in de transitie met concrete activiteiten. Het resultaat van de verkenning zal in een nieuw uitvoeringsprogramma voor de komende jaren aan het Provinciale Staten worden voorgelegd. Op grond van de verkenning zal een focus in inzet en activiteiten worden benoemd. Stimulering van ondernemers, participatie in initiatieven en het vormgeven van een platform voor gemeenten en ondernemers is hiervan onderdeel. De gevolgen van deze transitie voor de eigen activiteiten en	De discussienotitie is in het tweede kwartaal van 2020 aan uw Staten voorgelegd. Hierna is het traject gestart om te komen tot een nieuwe actieagenda circulaire economie. Deze is in het eerste kwartaal van 2021 in concept aan uw Staten voorgelegd en daarna door ons definitief vastgesteld: Actieagenda - Provincie Noord-Holland. Om de strategie en acties te bepalen is een participatietraject uitgevoerd met een groot aantal externe stakeholders. Daarnaast is een intern traject doorlopen om de gezamenlijke doelen en raakvlakken met andere opgaven te formuleren. Uit extern onderzoek bleek dat een nieuw op te richten platform niet aansluit bij de behoefte van de beoogde gebruikers. Om die reden is het advies om optimaal aan te sluiten bij de bestaande platforms en kanalen gevolgd. Direct na de vaststelling op 9 februari 2021 is de uitvoering van de nieuwe actieagenda conform de hierin opgenomen planning gestart.	De strategische agenda voor de transitie naar een circulaire economie is uitgevoerd. Op basis van diverse verschillende acties uit de actieagenda circulaire economie 2021-2025, zijn ondernemers gestimuleerd om circulair te ondernemen. Voorbeeld is de zogeheten CIRCO tracks, welke in opdracht van ons gericht worden aangeboden. De financiële ondersteuning vond onder meer plaats via PDENH, het Innovatiefonds en het MIT en nu ook uit de fondsen binnen de Rom Inwest specifiek voor investeringen in de circulaire transitie. In een actieve regionale aanpak is ingezet op het activeren van gemeenten zich ook in te zetten voor de circulaire transitie. Daarnaast is er onderzoek uitgevoerd naar de aard en omvang van de afvalstromen in Noord-Holland en het handelingsperspectief voor de provincie om deze stromen te verminderen. Tot slot zijn diverse acties ondernomen om

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
				andere beleidsvelden, alsmede de samenwerking met andere overheden hierin (MRA) zal eveneens benoemd worden. Voorstellen voor actualisatie worden in de vorm van een discussienotitie aan PS voorgelegd. Daarna stellen wij de agenda vast. De discussienotitie staat nu voor Q2 2020 gepland. Een conceptagenda zal waarschijnlijk, na externe consultatie, in Q3 2020 aan PS worden voorgelegd.		voedselverspilling tegen te gaan met een focus op de horeca.
	5.3.1 Ruimtelijk vestigingsklimaat verbeteren	Wij continueren de HIRB-regeling als 'HIRB-plus-regeling' en stellen hiervoor subsidie beschikbaar. We formuleren aanvullende ambities op het terrein van leefbaarheid, verduurzaming en CO ₂ -reductie. Transformatie van bedrijventerreinen naar bijvoorbeeld woonlocaties is alleen mogelijk als voldoende vestigingslocaties beschikbaar blijven.	Zaal	Onder de noemer HIRB-plus zijn regelingen opgesteld voor het toekomstbestendig maken en houden van bedrijventerreinen en winkelgebieden. Ook zijn middelen vrijgemaakt ten behoeve van pilots op het gebied van verblijfsrecreatie. In totaal wordt voor HIRB-plus in de periode 2020-2023 een bedrag van € 2,5 mln. per jaar ingezet. In de subsidieregeling voor de fysieke herstructurering van bedrijventerreinen krijgen de aspecten duurzaamheid (waaronder CO₂-reductie), circulariteit en leefbaarheid grotere nadruk. Projecten die op deze gebieden veel maatregelen nemen hebben een grotere kans op subsidie in de jaarlijkse subsidietender. PS worden jaarlijks geïnformeerd over de gehonoreerde projecten.	Voor de subsidieregeling voor de toekomstbestendigheid van de bedrijventerreinen was in 2020 veel belangstelling en de beschikbare middelen zijn volledig tot besteding gekomen. De regeling gericht op de toekomstbestendigheid van winkelgebieden kende als gevolg van de coronacrisis in 2020 in vergelijking met voorgaande jaren wat minder aanvragen. Van de beschikbare middelen hebben wij dat jaar uiteindelijk ongeveer ¾ deel als subsidie aan aanvragers kunnen verstrekken. Wij hebben in 2020 nader onderzocht welke maatregelen voor verblijfsrecreatiegebieden het meeste effect zouden hebben. Dit heeft geresulteerd in een subsidieregeling voor onderzoek en planvorming gericht op kwaliteitsverbetering en verduurzaming van de sector. Deze regeling is in 2021 voor het eerst opengesteld. De projecten voor de tender 2020 van de subsidieregeling voor fysieke herstructurering van bedrijventerreinen hebben wij beoordeeld volgens de aangepaste criteria en dit heeft geresulteerd in honorering van zes aanvragen. In 2021 wordt weer een subsidieronde gehouden en om gemeenten meer gelegenheid te geven om aanvragen voor te bereiden hebben wij de indieningstermijn verruimd.	In 2022 zijn 10 aanvragen gehonoreerd bij de subsidieregeling voor de toekomstbestendigheid van bedrijventerreinen. In 2023 zal de OTW-regeling volgens het Evaluatiekader Subsidies worden geëvalueerd. Uit de evaluatie van de Uitvoeringregeling Toekomstbestendige Winkelgebieden over de periode 2018-2021 blijkt dat de subsidieregeling doeltreffend is. De regeling draagt direct bij aan het verbeteren van de samenwerking en het verhogen van de organisatiegraad van ondernemers(collectieven) in de beginfase van een ontwikkelproces in een winkelgebied. In 2023 wordt de regeling op basis van de aanbevelingen uit de evaluatie aangescherpt en verbreed voortgezet. De subsidieregeling voor verblijfsrecreatie kende in 2022 een onderuitputting. Een belangrijke reden daarvan is de COVID-19 pandemie waardoor voor verblijfsrecreatie ondernemers de afgelopen jaren in het teken stonden van overleven en men niet met verduurzaming en innovatie aan de slag kon gaan. Een speciale Taskforce NHN die in 2022 van start is gegaan moet hier in 2023 verandering in brengen door het leveren van ondersteuning bij het doen van aanvragen. Voor de subsidieregeling voor de fysieke herstructurering zijn 5 aanvragen gehonoreerd. De middelen die daardoor niet besteed zijn, worden ingezet bij de Uitvoeringsregeling HIRB+ Duurzaamheid in 2023. De Uitvoeringsregeling subsidie HIRB+ Duurzaamheid Noord-Holland is in maart 2021 opengesteld met als doel de

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
						verduurzaming op Noord-Hollandse bedrijventerreinen te stimuleren.
	5.3.1 Ruimtelijk vestigingsklimaat verbeteren	Hoogwaardige en snelle digitale verbindingen zijn van groot belang voor zowel de economische ontwikkeling als de energietransitie. Daarom nemen we initiatieven om de aanleg van digitale infrastructuur mogelijk te maken als marktontwikkelingen achterblijven of bij onvoldoende dekking in het landelijke gebied, overigens zonder daarbij het marktevenwicht te verstoren.	Zaal	Plannen van marktpartijen en het lokale initiatief dat wij met een garantstelling steunen, dekken meer dan driekwart van de witte buitengebieden. In het resterende deel gaan we gemeenten met een kansrijke business case op weg helpen om met de markt glasvezel aan te leggen. Eind maart loopt de beroepstermijn tegen de garantstelling af. Indien er geen hoger beroep wordt aangetekend sluiten wij een garantie- en uitvoeringsovereenkomst en wordt de garantie daadwerkelijk verstrekt. Rond de zomer verwachten we zicht te hebben op een resultaat bij (de eerste) twee gemeenten die we verder ondersteunen. PS worden over beide zaken geïnformeerd.	De markt gaat gestaag door met de aanleg van glasvezel. Wij bemiddelen waar knelpunten optreden met gemeenten, waterschappen en de provincie. Dat is inmiddels zes keer gebeurd. Er zijn twee pilots gedraaid om gemeenten op weg te helpen, waarvan één nu glasvezel krijgt. De aanpak wordt stapsgewijs voortgezet. Er is hoger beroep aangetekend tegen de garantstelling van het initiatief. De uitspraak van de Raad van State hierover volgt nog.	De uitspraak van de Raad van State eind vorig jaar was positief, de provincie mag garant staan bij het initiatief om glasvezel aan te leggen. Uiteindelijk heeft de provincie overigens geen garantstelling hoeven te verlenen. Inmiddels is een groot deel van de witte buitengebieden voorzien van snel internet. Voor de restopgave (die in Noord-Holland zeer gering is) ligt een nationale aanpak meer voor de hand. Het Rijk wil op allerlei manieren inzetten op snel internet en het bieden van ondersteuning aan overheden en marktpartijen bij het tot stand brengen van snel internet door heel Nederland (het liefst met glasvezel, maar zo nodig met een draadloze verbinding). De provincie houdt de ontwikkelingen vanuit het Rijk in de gaten en blijft de samenwerking met marktpartijen stimuleren.
	5.3.3 Een veerkrachtige arbeidsmarkt bevorderen	Een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt is belangrijk voor onze economie en arbeidsparticipatie. Iedereen moet kunnen meedoen, ook mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. We stimuleren de samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden, die plaatsvindt op campussen en in programma's zoals House of Skills. Vanuit deze samenwerking ondersteunen we projecten uit het Regionaal Investeringsfonds. We continueren de extra inzet op Techport. Daarom willen we, na evaluatie, de huidige regeling voor ondersteuning van de campusvorming voortzetten. Wij continueren de inzet van onze werkambassadeur en kiezen daarbij voor extra focus op energietransitie, verduurzaming van de havens en transformatie van de agrarische sector. Hierbij is een inclusieve arbeidsmarkt een belangrijk uitgangspunt. Deze ambitie wordt gerealiseerd in het Programma Gezonde Leefomgeving.	Zaal	Voor een vitale en veerkrachtige beroepsbevolking blijven wij inzetten op een meer skillsbased arbeidsmarkt met als onderlegger een campusstructuur gefocust op techniek en technologie. In deze campusstructuur werkt de triple helix samen aan 1) een betere aansluiting arbeidsmarkt & onderwijs door onderwijsvernieuwing, 2) versnellen van de overgang van werk naar werk aan de hand van skills en 3) bevorderen van een inclusieve arbeidsmarkt door gezamenlijke projecten. In de steigers staan nu projecten bij de Zaan-campus en Luchtvaart Community Schiphol. Voor aanscherping van ons campusbeleid verwachten we eind 2020 de evaluatieresultaten. In de tweede helft van 2020 start een nieuwe Werkambassadeur. Met Provinciale Staten zal dan ook zijn/haar nieuwe werkagenda nader worden besproken.	Per september 2020 is de nieuwe werkambassadeur, de heer Herfkens, gestart. In maart 2021 is zowel het rapport van de evaluatie van de effectiviteit van campusvorming opgeleverd, alsook een visie op het arbeidsmarkt en onderwijsveld in 2030 door ruim 160 stakeholders in Noord-Holland. Tevens is, in MRA-verband, in oktober 2020 een uitgangspuntennotitie Human Capital Agenda Klimaatopgave en een onderzoek naar de verwachte aantallen benodigde mensen voor de energietransitie opgeleverd. Er was in 2020 uiteraard veel onzeker door Covid-19. Via het herstel- en duurzaamheidsfonds (motie 42) is extra budget beschikbaar voor publiek-private samenwerkingen/ campussen zoals de Zaan-campus (nu Techlands), Techport en de Schiphol Community. Door gebundelde inzet via Service Punt Techniek (SPT) wordt gewerkt om technisch personeel te behouden voor techniek alsook niet-technisch geschoolden te interesseren. Het geactualiseerde beleid, met uitvoeringsagenda, is in het najaar van 2021 gepresenteerd aan de commissie EFB. Andere gerealiseerde acties: • Verduurzaming havens: In 2020 is er geïnvesteerd in het ontwikkelen van een human capital actielijn in de regiodeal De Kop (maritieme techniek en waterstof). • Techport: Techport/ROC Nova ondersteuning gekregen voor het ontwikkelen van een PPS Smart Maintenance en een Innovatiecentrum. • Transformatie agrarische sector: In 2020 is er een nieuwe Rif Inclusieve landbouw gehonoreerd.	Op basis van evaluatie van de campusontwikkeling en de onderliggende publiek-private- samenwerking, met de ervaringen rond het EHDF, hebben wij met het beleidsveld een Uitvoeringsregeling Campusvorming Noord-Holland ontwikkeld. Nieuwe openstelling begin 2023. Onze Werkambassadeur heeft met het Manifest Werken en Ontwikkelen 2030NH invulling gegeven aan de meegegeven focus op energietransitie, verduurzamen havens en transformatie van de agrarische sector. Ondertitel van het Manifest, opgesteld door ruim 160 stakeholders, luidt dan ook "samenwerken aan een veerkrachtige technische en technologische arbeidsmarkt voor een duurzaam en groen Noord-Holland". Wij hebben dit Manifest benut als onderlegger voor onze beleidsinzet. Wij hebben in deze periode mede het startsein kunnen geven voor de bouw van een Techport Innovation Centre en daarnaast is ook de fysieke campusvorming rond Techlands in de Zaanstreek met onze investering in state of the art onderwijsopstellingen tot stand aan het komen.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
						Inclusiviteit op de arbeidsmarkt is voor ons een belangrijk thema. Sinds onze Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt 2021-2023 spreken wij van duurzame inzetbaarheid voor iedereen. Hiermee willen wij stigma's voor doelgroepen meehelpen voorkomen. Wij zien onze campussen samen met de Service Punten Technologie (SPT's) steeds meer in staat een rol hierin te pakken, onder andere voor zij-instroom van statushouders, langdurig werkzoekenden en uitkeringsgerechtigden. Met de inzet vanuit het het Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds hebben wij ook preventief kunnen bijdragen met zogenaamde entree-opleidingen om reële startkwalificaties op de arbeidsmarkt voor iedereen mogelijk te maken en samen met de triple helix te investeren in verduurzamen en ontwikkelen van bijpassende leer-werklocaties.
	4.1.6 Gezonde leefomgeving bevorderen	Gezonde leefomgeving Het bevorderen van een gezonde leefomgeving vraagt om een programmatische aanpak en een financiële impuls in de vorm van een Leefbaarheidsfonds. Ons huidige milieubeleid krijgt hierin een plaats, met speciale aandacht voor de problematiek rond zeer zorgwekkende stoffen en verbetering van de luchtkwaliteit conform het Schone Lucht Akkoord. Wij zien erop toe dat de Europese en landelijke normen gehandhaafd worden. Hiertoe intensiveren wij de bestaande monitoring en handhaving. Wij leggen geen bovenwettelijke normen op. Wel gaan we met betrokken partijen in gesprek om te verkennen waar de WHO-normen, die wettelijk verplicht worden in 2050, versneld kunnen worden gerealiseerd. Hierbij maken we gebruik van innovaties en de betrokkenheid van bewoners.	Olthof	Voor het bevorderen van een gezonde leefomgeving wordt het Programma Gezonde Leefomgeving ontwikkeld. Met het programma wordt invulling gegeven aan de ambities uit het coalitieakkoord. Het Programma Gezonde Leefomgeving geldt als een vrijwillig programma onder de Omgevingswet. Het streven is om het programma in het tweede kwartaal van 2020 ter inzage te leggen en per medio 2020 vast te stellen. Het programma heeft een looptijd van vier jaar.	Het Programma Gezonde Leefomgeving is door ons vastgesteld op 12 mei 2020 (kenmerk 1336074/1336805). De aanpak van de gezonde leefomgeving is vertaald in het programmaplan gezonde leefomgeving. Daarin hebben wij de speerpunten benoemd (in vier sporen) waar we op willen inzetten. Uitwerking en uitvoering van dat plan vindt momenteel plaats. Bij de opzet van het programma is niet gekozen voor het model 'vrijwillig programma als onderdeel van de Omgevingswet'. Daarom ook is het niet ter inzage gelegd. Het programma loopt door tot en met eind 2023. Daarnaast hebben wij op 9 maart 2021 het Uitvoeringsplan 2021 in het kader van het Schone Lucht Akkoord vastgesteld. In dit uitvoeringsplan is aangegeven welke maatregelen wij als provincie nemen om de emissie van stikstofdioxide (NO2) en fijnstof (PM10 en PM2,5) te verminderen. Dit draagt bij aan een verdere verbetering van de luchtkwaliteit in Nederland én in Noord-Holland.	Het programma Gezonde Leefomgeving is in uitvoering. Belangrijke resultaten zijn de volgende: Er is een plan van aanpak pilot "hoogblootgesteld" in het kader van het Schone Lucht Akkoord gemaakt waarvoor vanuit het Rijk ook cofinanciering ter beschikking is gesteld. Verder is er een inventarisatie afgerond om inzicht te krijgen in Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS). Op basis hiervan dienen bedrijven een vermijdings- en reductieplan te worden opgesteld. Voor TATA Steel heeft de beoordeling van het VRP door de omgevingsdienst plaatsgevonden. Voor andere bedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is, is deze beoordeling in uitvoering. Voor afvalbedrijven moet nog een ZZS-inventarisatie plaatsvinden omdat landelijke kaders moesten worden afgewacht. Een Uitvoeringsplan 2022 in het kader van het Schone Lucht Akkoord is vastgesteld. Jaarlijks presenteren wij datarapporten over de luchtkwaliteit in drie gebieden: IJmond, Westpoort en de Haarlemmermeer. Bewoners in de IJmond worden bij de evaluatie betrokken. In 2022 zijn nieuwe meetgemeenschappen met inwoners toegevoegd aan het programma waarmee we in 2023 ervaring gaan opdoen. Ten aanzien van geur is een aanbesteding afgerond

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
						om het e-nose netwerk voor drie jaar in stand te houden. Ten aanzien van varend ontgassen hebben wij een beleidsregel vastgesteld. Wij hebben in 2022 nieuwe geluidbelastingkaarten opgeleverd die een belangrijke bouwsteen zijn voor het nieuwe Actieplan Geluid, dat we in 2023 gaan opstellen. Daarnaast zijn we gestart met de implementatie nieuwe geluid wet- en regelgeving onder de Omgevingswet, het zogenaamde SWUNG2. Ook zijn er afspraken gemaakt tussen Rijk, IPO, UvW en VNG over de samenwerking op het gebied van bodem. Dit gaat onder andere over de aanpak van vervuilde locaties en de financiële middelen voor de bodemtaken die moeten worden uitgevoerd.
	4.1.6 Gezonde leefomgeving bevorderen	We willen de milieudialogen verder ontwikkelen. Daarnaast leggen we nadrukkelijk de koppeling met onze BRZO-taken (Besluit risico zware ongevallen). We sluiten aan bij het landelijk asbestfonds en onderzoeken of een koppeling gemaakt kan worden tussen de sanering van asbestdaken en het stimuleren van de opwekking van zonne-energie.	Olthof	Deze ambitie wordt gerealiseerd in het Programma Gezonde Leefomgeving.	De milieudialogen werden in de IJmond georganiseerd. Met de start van het Programma Gezonde Leefomgeving is de aanpak veranderd. De bestuurders in de IJmond en de provincie treffen elkaar in het Bestuurlijk Overleg Industrie en Gezondheid IJmond. De dialoog met de bewoners in de IJmond heeft een plek in het Programma Tata Steel 2020-2050. In dit programma is de koppeling gemaakt met onze BRZO-taken. Het belang van deze dialoog is benadrukt bij de publicatie van gezondheidsonderzoeken van het RIVM. Vanuit het bestuurlijk overleg is de wens geuit om de dialoog met de bewoners nog beter te organiseren. Een groep bewoners uit Wijk aan Zee en Beverwijk neemt deel aan het programma Hollandse Luchten, waarin zij zelf luchtkwaliteitsmetingen verrichten en waarin zij met experts van onder andere de provincie, RIVM en TNO discussiëren over hun leefomgeving. Op het onderwerp asbest werken we samen met andere provincies en zijn we onder meer cofinancier van het verweringsonderzoek (de provincie Overijssel is hiervan de trekker). Daarnaast zijn we medeondertekenaar van de Samenwerkingsverklaring waarin partijen zich inzetten om eigenaren van asbestdaken te adviseren en te ondersteunen. De provincie is cofinancier van de provinciale liaison in het programmabureau Versnellingsaanpak Asbestdakensanering	De dialoog met bewoners krijgt vorm in samenwerking met andere betrokken overheden, naast gemeenten ook de ministeries van I&W en EZK. Wij verwachten in 2023 te beginnen met een nog nader te bepalen vorm van omgevingsoverleg. Parallel daaraan starten in 2023 ook formele participatietrajecten die samenhangen met vergunningverlening rondom de transitie naar Groen Staal. Het starten van een omgevingsdialoog en de formele participatietrajecten doen wij in afstemming met het projectbureau Noordzeekanaalgebied. Verder heeft er op ons initiatief een dialoog met de omgeving plaatsgevonden rondom de stortplaats Nauerna. Dit heeft geleid tot een gezamenlijke geformuleerde opdracht aan het RIVM naar veilige recreatie op het park Nauerna.
	4.1.6 Gezonde leefomgeving bevorderen	Wij trekken met gemeenten op om te borgen dat het Rijk voldoende geluidswerende maatregelen neemt. In uitzonderlijke gevallen zijn we bereid om, in nauw overleg met onze partners, op knelpuntlocaties acute problemen op te lossen. Wij stellen hiervoor incidenteel middelen beschikbaar uit het Leefbaarheidsfonds.	Olthof	Deze ambitie wordt gerealiseerd in het Programma Gezonde Leefomgeving.	Bij de opzet van het programma is het oorspronkelijke idee van een Leefbaarheidsfonds losgelaten en in 2020 vertaald in het plan om te komen tot vier subsidieregelingen. Begin 2021 is de eerste regeling gelanceerd. We bieden de mogelijkheid voor de zogenaamde complexe industriële bedrijven die vallen onder de vergunningverlening van de provincie, om onderzoek te doen naar bovenwettelijke oplossingen die bijdragen aan gezondheidswinst. De regeling voorziet in een budget voor onderzoek en budget voor de uitvoering van maatregelen, respectievelijk € 2 ton en € 8 ton in totaal voor het jaar 2021. Bij de start van ons college is als knelpuntlocatie Krommenie genoemd, mede door de mogelijke effecten van het project A8-A9 en andere al bestaande hinderbronnen in de omgeving. Voor dit knelpunt is budget gereserveerd.	De regeling voor complexe industriële bedrijven is verruimd naar lichtere categorie bedrijven. Deze regeling heeft in 2022 open gestaan wat uiteindelijk heeft geleid tot aanvragen van vijf bedrijven.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
					Er is geen mogelijkheid om incidenteel middelen beschikbaar te stellen voor onder meer geluidswerende maatregelen waarvoor het Rijk verantwoordelijk is. Wel hebben we ons eigen Actieplan Geluid voor onze eigen infrastructuur. In het algemeen geldt dat wij kunnen besluiten om in specifieke situaties bij te dragen aan het oplossen van knelpunten, met de inzet van menskracht en financiële middelen.	
	4.1.6 Gezonde leefomgeving bevorderen	Wij gaan met het Rijk en gemeenten die milieuzones hebben ingesteld, of voornemens zijn dit te doen, in overleg om gezamenlijke uitgangspunten voor milieuzones te ontwikkelen en kennis te delen. Naast de inrichting van milieuzones willen gemeenten de binnenstedelijke distributie schoner en CO ₂ -neutraal maken. Wij zien mogelijkheden om de kennisuitwisseling te verbeteren door ervaringen en methodieken beschikbaar te stellen en te delen.	Olthof	Deze ambitie wordt gerealiseerd in het Programma Gezonde Leefomgeving en maakt onderdeel uit van het Schone Luchtakkoord.	De provincie is niet actief betrokken bij de lopende initiatieven op het gebied van milieuzones en stadslogistiek. Dit komt daarom als zodanig ook niet terug in het programmaplan Gezonde Leefomgeving. Milieuzones maken wel deel uit van het Regionale Mobiliteitsprogramma. Voor personenvervoer in de regio's stimuleert de provincie bewust reisgedrag met schone vervoersmiddelen. Het verminderen van de CO₂-uitstoot door bussen maakt daar een belangrijk onderdeel van uit. De regio Gooi en Vechtstreek is de eerste Nederlandse regio met CO₂-vrij busvervoer. Diverse gemeenten hebben de opgave voor milieuzones en stadslogistiek opgepakt. Mede op basis van onderzoek (onder andere van CE Delft) weten gemeenten dat het instellen van milieuzones een positieve bijdrage levert aan het reduceren van CO₂-emissies. Branchepartijen en gemeenten hebben een Uitvoeringsagenda Stadslogistiek opgesteld, waarbij het doel is dat bij 30 tot 40 van de grootste gemeenten in Nederland in 2025 een zero-emissiezone is ingesteld (opwegnaarzes.nl, greendeal zes).	Geen nieuwe ontwikkelingen
	7.3.3 Investeren in behoud van archeologisch erfgoed	<u>Onderwaterarcheologie</u> Archeologie toont ons de sporen van het verleden. In de afgelopen jaren is een aantal mooie vondsten gedaan, zoals een prehistorische kano, die is tentoongesteld in het Huis van Hilde, en een zijden jurk uit het Palmhoutwrak dat ontdekt is voor de kust van Texel. Wij zetten onze inspanningen voort en stellen hiervoor middelen beschikbaar.	Kocken	Met de actualisatie van het cultuurbeleid (proces reeds toegelicht aan commissie EFB in februari 2020) komt de beleidsinzet op het gebied van onderwaterarcheologie aan de orde. Oordeelsvorming wordt in PS verwacht in 3 ^e kwartaal 2020, besluitvorming 1 ^e kwartaal 2021. Onderwerpen daarbij zijn beschermingsbeleid van wrakken in de Waddenzee en extra onderzoek naar nieuw aangeleverde vondsten. In het tweede kwartaal 2020 worden PS geïnformeerd over de presentatie van de vondsten van het Palmhoutwrak.	De actualisatie van het cultuurbeleid hebben wij in september 2021 aan uw Staten voorgelegd. Er zijn op dit moment geen specifieke vondsten die extra aandacht vragen. De ingezette lijn om vondsten ook in Kaap Skil tentoon te stellen is vertraagd door corona. Huis van Hilde heeft in 2020 de museumstatus verkregen.	Op het vlak van de onderwaterarcheologie zijn diverse concrete resultaten bereikt. De belangrijkste zijn: - In november 2022 is de nieuwe, permanente tentoonstelling met topvondsten uit het Palmhoutwrak geopend in museum Kaap Skil op Texel, waaraan de provincie en subsidie van € 1 heeft verstrekt vanwege de geavanceerde zuurstofvrije vitrines. - Voor deze tentoonstelling is een langdurige bruikleen aan Kaap Skil gerealiseerd. - Na de in 2019 opgeleverde basisrapportage zijn diverse kleine onderzoeken naar de collectie uitgevoerd. - In 2020 is in Huis van Hilde een '17^e eeuw-zaal' geopend met onder meer informatie over de Hollandse zeehandel in de 17^e eeuw en maritieme vondsten. - Er zijn diverse topvondsten in eigendom verkregen uit het Schervenwrak / Plantageschip, een begin 19^e eeuws Hollands schip dat zonk bij Texel. - Er is in 2022 een tentoonstelling geopend over het Plantageschip, met uitleg over de suikerrietteelt in Suriname en de maatschappelijke effecten ervan.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
	7.4.2 UNESCO Stelling van Amsterdam behouden en herbestemmen	<u>Stelling van Amsterdam en liniedijken</u> De afgelopen jaren hebben we ons ingespannen om de forten te beschermen en een nieuwe bestemming te geven. Wij continueren onze inzet en verkennen op welke wijze we ook de landschappelijke, recreatieve en educatieve waarde van de liniedijken kunnen versterken. Wij willen hier een financiële bijdrage aan leveren.	Kocken	Recent hebben wij opdracht verleend voor een onderzoek naar de herstelbehoefte en versterkingsmogelijkheden van recreatie rondom de Liniedijken van de Stelling van Amsterdam. Dit onderzoek is in gang gezet omdat in het coalitieakkoord is gemeld dat er een Landschapsfonds wordt ingesteld (valt onder sector Groen) waaruit ook herstel en recreatief gebruik van de Liniedijken gefinancierd kan worden. Om nu inzicht te krijgen in deze herstelbehoefte is dit onderzoek gestart. Het onderzoek moet medio mei af zijn. De uitkomsten van het onderzoek moeten leiden tot een aanvraag uit het Landschapsfonds. Het onderzoek is medio mei 2020 afgerond. Als er besluitvorming nodig is, vindt deze na het zomerreces plaats. PS worden daar dan bij betrokken.	Na het opleveren van het onderzoek naar de herstelbehoefte van de liniedijken medio 2020 zijn we aan de slag gegaan met het opstellen van een uitvoeringsprogramma. Dit hebben wij samen met partijen (gemeenten, waterschappen en Terrein Beherende Organisaties) die eigenaar en/of beheerder zijn van de liniedijken gedaan. De besluitvorming over dit uitvoeringsprogramma vindt in het najaar van 2021 door ons plaats. Daarna vindt de uitvoering van de maatregelen plaats. De provincie is verantwoordelijk voor de realisatie van een aantal generieke maatregelen. De eigenaren/beheerders van de liniedijken voeren de trajectspecifieke ingrepen uit. De provincie blijft aanjager van het uitvoeringsprogramma en levert daarnaast een financiële bijdrage aan het herstel van de liniedijken. Deze bijdrage komt uit het Landschapsfonds.	Op 5 oktober 2021 heeft GS het uitvoeringsprogramma voor de liniedijken vastgesteld. In 2022 zijn verschillende eigenaren en beheerders van de liniedijken aan de slag gegaan met de voorbereiding van de uitvoering. In de loop van 2023 verwachten wij de eerste resultaten van versterking van de landschappelijke, recreatieve en educatieve waarde van de liniedijken. In 2021 is de Nieuwe Hollandse Waterlinie toegevoegd aan het UNESCO Werelderfgoed Stelling van Amsterdam. Samen vormen zij nu het UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies. In oktober 2022 hebben we een nieuw Uitvoeringsprogramma voor de Hollandse Waterlinies vastgesteld.
	7.4.1 Investeren in behoud en herbestemming monumenten	<u>Rijksmonumenten</u> Rijksmonumenten moeten behouden blijven en toegankelijk zijn voor het publiek. De provincies zijn verantwoordelijk voor de verdeling van rijksmiddelen voor restauratie van rijksmonumenten. Ook wij blijven hiervoor middelen beschikbaar stellen.	Kocken	Bij de actualisatie van het cultuurbeleid zal de provinciale inzet voor rijksmonumenten (zonder woonfunctie) worden voorgelegd. Oordeelsvorming wordt in PS verwacht in 3 ^e kwartaal 2020, besluitvorming 1 ^e kwartaal 2021. Het voorstel zal een voortzetting van het huidige beleid zijn.	De actualisatie van het cultuurbeleid hebben wij in september 2021 aan uw Staten voorgelegd.	Voortzetting van het huidige beleid leidt tot volledige benutting van de beschikbare budgetten. Er wordt bijgedragen in een zeer grote investeringsbehoefte bij behoud en herbestemming van monumenten. De resultaten zijn daarmee conform de strategische agenda.
	7.2.1 Bovenlokale culturele samenwerking ondersteunen	<u>Cultuureducatie en bibliotheken</u> We zetten het matchingsprogramma Cultuureducatie met Kwaliteit voort, waarin we samenwerken met het Rijk. Hiervoor stellen we cofinanciering beschikbaar. Ook onderkennen we de waarde van bibliotheken en verhogen we onze bijdrage aan Probiblio, zodat we aansluiten bij de landelijke innovatieagenda.	Kocken	Begin 2021 ontvangen PS het programma Cultuureducatie met kwaliteit 2021-2024 dat door Plein C wordt uitgevoerd. Cultuureducatie en de provinciale rol bij bibliotheken zal ook onderdeel zijn van de actualisatie van beleid die in 2020 loopt.	De actualisatie van het cultuurbeleid hebben wij in september 2021 aan uw Staten voorgelegd. Met het Ministerie van OCW is een intentieovereenkomst gesloten. Wij matchen voor de periode 2021-2024 jaarlijks € 750.000,- voor provinciale projecten. Plein C heeft met de partners het programma ‘Goed cultuuronderwijs voor alle kinderen’ voor Noord-Holland opgesteld. Bij de provinciale projecten ligt de nadruk enerzijds op verdieping bij deelnemende scholen en anderzijds op vergroting van het bereik. Bijvoorbeeld van nieuwe scholen zoals scholen met onderwijsachterstanden, scholen in achterstandswijken en op locaties met onvoldoende culturele infrastructuur. In het bibliotheekconvenant 2021-2024 zijn afspraken gemaakt over rollen en taken van het landelijk netwerk van bibliotheken en Rijk, provincie en gemeenten. Daarbij bieden wij ondersteuning aan de vorming van een provinciaal bibliotheeknetwerk, waarin bibliotheken uitvoering geven aan programma’s op basis van de prioriteiten van de landelijke netwerkagenda.	Het beleidskader erfgoed en cultuur 2022 is in januari 2022 door PS vastgesteld. Het programma Cultuureducatie met Kwaliteit wordt uitgevoerd en loopt tot en met 2024. Wij matchen jaarlijks € 750.000 voor provinciale projecten. Plein C voert voor de provincie het programma ‘Goed cultuuronderwijs voor alle kinderen’ uit. Het bibliotheekconvenant 2021-2024 is uitgewerkt in een landelijk actieprogramma. De landelijke innovatieagenda is hierin verwerkt.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
	7.1.1 Verbeteren van sportvoorzieningen en van de leefbaarheid in kleine kernen	Sport We onderschrijven het belang van (breedte)sport en ondersteunen een aantal belangrijke sportieve evenementen, zoals de Dam-tot-Damloop en de Wandelvierdaagse. Uitsluiting en discriminatie in de sport moet worden tegengegaan en acceptatie van LHBTIQ+ moet bevorderd worden. We zien hier een rol voor Sportservice Noord-Holland, dat een groot netwerk heeft onder sportverenigingen. Ook kan Sportservice sportverenigingen helpen bij de verduurzaming van sportaccommodaties, waardoor sportverenigingen op termijn besparingen kunnen inboeken. Wij leveren hier een financiële bijdrage aan. De focus ligt hierbij niet op de ontwikkeling van nieuwe initiatieven, maar op het koppelen van kennis over provinciaal en gemeentelijk beleid en regelingen aan de vraag en behoefte van Noord-Hollandse sportclubs.	Kocken	De provinciale ambities voor sport worden in Q2 2020 uitgewerkt tot een beleidsnotitie. Deze nota vormt de leidraad voor het provinciaal handelen in deze coalitieperiode. Hierin zijn de thema's benoemd in het coalitieakkoord leidend: verduurzamen van sportaccommodaties en inclusieve deelname van LHBTQI+ gemeenschap aan de sport.	De Beleidsnotitie Sport is in mei 2020 door ons vastgesteld. Na besprekingen in de commissie is het thema racisme en discriminatie in de sport hieraan toegevoegd. Op 1 maart is de Uitvoeringsregeling Verduurzaming Sportaccommodaties opengesteld. Deze uitvoeringsregeling is een succes gebleken. Nadat de regeling binnen een dag was uitgeput, is het plafond opgehoogd naar € 500.000,- met budget uit het Economisch Herstel en Duurzaamheidsfonds. In juni 2021 is het nieuwe plafond opnieuw bereikt. De regeling wordt in 2022 en 2023 opnieuw opengesteld. Daarnaast zijn er gesprekken geweest met NOC*NSF en Sportservice Noord-Holland over de uitvoering van een servicebudget inclusieve sport. Bij het servicebudget kunnen sportverenigingen services inhuren om inclusiviteit binnen hun verenigingen te promoten. Dit project heeft vertraging opgelopen, onder meer vanwege de lente zonder sport als gevolg van de coronacrisis. De uitwerking van het servicebudget is in volle gang en het is de bedoeling dat het servicebudget vanaf oktober 2021 van start gaat. Bij succes wordt er gekeken of wij het servicebudget kunnen verlengen voor 2022.	De Uitvoeringsregeling Verduurzaming Sportaccommodaties blijkt ook in 2022 een succes. Met alle succesvolle aanvragen is een daadwerkelijke CO ₂ reductie van 730.000 kg per jaar gehaald. Daarnaast blijkt ook de maatschappelijke impact van de regeling groot en nemen sportverenigingen duurzaamheid op als thema binnen het beleid. Op 9 januari 2023 wordt de regeling met een verhoogd subsidieplafond opengesteld voor verenigingen. De kennisfunctie wordt in 2023 ook vervuld door Sportservice Noord-Holland. In 2022 hebben 27 sportverenigingen een aanvraag ingediend voor servicebudgetten rondom inclusieve en positieve sportcultuur. Daarnaast zijn er nog eens 15 services vanuit het Sportakkoord aangevraagd. En nog eens 18 services van de NOC*NSF Academie voor Sportkader ten behoeve van een inclusieve en positieve sportcultuur.
Vitaal landelijk gebied	6.1.1 Beschermen en ontwikkelen van NNN en Natura2000-gebieden	Klimaatadaptatie en bodemdaling Om een waterrobuust Noord-Holland te garanderen willen we in 2020 een Integraal Waterakkoord sluiten met onze partners. Hieraan koppelen wij middelen voor klimaatadaptatie. Daarnaast bespreken we met de waterschappen of de representatieve verdeling van de geborgde zetels nog aansluit bij de huidige maatschappelijke opgaven en verhoudingen.	Loggen Rommel	De bestuurlijke startbijeenkomst voor het <u>integraal waterakkoord</u> heeft plaatsgevonden op 12 november 2019. Hierbij waren de drie waterschappen en Rijkswaterstaat op bestuurs- en directieniveau aanwezig. In het voorjaar van 2020 worden de eerste stappen gezet om vanuit de eigen ambities uit te werken op welke wijze versnelling en meerwaarde gecreëerd kan worden om samen, via het integrale waterakkoord, met deze opgaven aan de slag te gaan. Hierbij is iedere overheidslaag verantwoordelijk voor zijn eigen taken. Een klimaatbestendig en waterrobuust Noord-Holland is een van de hoofdambitie in de Omgevingsvisie. Om deze ambitie te realiseren worden programma's in landelijk en stedelijk gebied uitgevoerd. Voor het landelijke gebied ten noorden van het Noordzeekanaal is samen met het Hoogheemraadschap een stresstest uitgevoerd voor	In het voorjaar van 2021 is de uitnodiging 'Ruimte met water' vastgesteld door de dagelijkse besturen van de drie waterschappen en de provincie en door de directies van RWS en PWN. Het vervolg – een leerprogramma RO - Water –wordt in het vierde kwartaal 2021 gepresenteerd op de netwerkdag Water Noord-Holland/Utrecht. Uw Staten zijn op 1 juni via een brief geïnformeerd. 'De uitnodiging' is de invulling van het eerdergenoemde 'integraal waterakkoord'. Fase 1 is afgerond en het plan van aanpak fase 2 volgt eind 2021. Uitvoering in 2022-2023. In 2021 zijn diverse resultaten geboekt in de versterking van de relatie water en ruimtelijke ordening. Hierbij is de water-keten onderling versterkt door hechtere samenwerking tussen de waterpartners in onze provincie. Voorbeelden hierbij zijn onder meer de actualiteit "datacenters in Noord-Holland" en "toekomstbestendig Amsterdam Rijnkanaal-Noordzeekanaal (gebied)" en de "impulsregeling" die loopt via de werkregio's Klimaatadaptatie. In de MRA-agenda is de relatie water-RO tevens verankerd en hierover worden de komende tijd nadere werkafspraken gemaakt en uitgevoerd. Als "kritische vriend" heeft ook de PARK het thema water en ruimte vanuit het onlangs gepresenteerde rapport "verbonden toekomst" als een speerpunt aangegeven en houdt hiermee ons college en onze partners scherp bij dit thema.	Ruimtelijke Ordening met water heeft in 2022 diverse resultaten opgeleverd. Zo is de eerste jaarschijf van het leer-programma uitgevoerd middels sessies met beleidsadviseurs, managers en bestuurders water (en ruimtelijke ordening). De evaluatie en voorstellen voor 2023 volgen begin 2023. Tevens wordt de versterkte samenhang RO-water bewust toegepast in opgaven zoals toekomstbestendig AmsterdamRijnkanaal-Noordzeekanaalgebied. In de gebiedsprocessen kan het verschil worden gemaakt omdat het watersysteem zelf "aan de grenzen zit". Ten aanzien van de Rijks-regio opgaven is water&bodem sturend. De rijksbrief van minister Harbers is een belangrijke onderlegger bij onze ruimtelijke opgaven (<u>Kamerbrief over rol Water en Bodem bij ruimtelijke ordening Kamerstuk Rijksoverheid.nl</u>). Uw Staten zijn geïnformeerd over onze inzet inzake geborgde zetels bij de waterschappen (AGV, Rijnland, Hollands Noorderkwartier). De eerste Kamer heeft in november 2022 de wetsvoorstellen hieromtrent behandeld en gestemd over het initiatiefvoorstel en moties (<u>Kamer voor schrappen geborgde zetels bedrijven</u>

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
				landbouw en natuur. In het gebied van de Metropoolregio Amsterdam loopt het programma MRA Klimaatbestendig, met hierin onder andere aandacht voor duurzame nieuwbouw en bescherming van vitale en kwetsbare functies. En in het programma OV-knooppunten is een pilot 'klimaatbestendig stationsgebied Hoorn' opgenomen. De Minister heeft onlangs de Adviescommissie <u>geborgde zetels</u> bij waterschapsbesturen ingesteld. GS willen het advies van de adviescommissie en het kabinetsstandpunt afwachten, voordat in Noord-Holland met de waterschappen wordt besproken of de representatieve verdeling van de geborgde zetels nog aansluit bij de huidige maatschappelijke opgaven en verhoudingen.		in waterschappen - Eerste Kamer der Staten-Generaal). De PARK heeft als onafhankelijk adviseur van GS een advies voorbereid dat wordt gepresenteerd op 15 februari 2023. De PARK heeft hierbij in het bijzonder de partijen die hebben aangegeven mee te doen met de verkiezingen voor Provinciale Staten en de Waterschappen in Noord-Holland uitgenodigd. Het college van GS is in deze neutraal maar ondersteunt het voorstel voor gezamenlijk debat over wateropgaven.
	6.1.1 Beschermen en ontwikkelen van NNN en Natura2000-gebieden	Wij zetten ons in om gebiedsgericht, aan de hand van regionale bodemdalingsvisies, de bodemdaling te stoppen of te remmen en waar mogelijk te herstellen. Voor de aanpak van bodemdaling bestaat niet één oplossing; maatwerk is nodig. Dat doen we niet alleen, maar samen met onze partners, waaronder het Rijk. De bestaans- en rechtszekerheid van de betrokkenen bij de veenweidegebieden verliezen we niet uit het oog. Wij continueren onze inzet in het Innovatieprogramma Veen en het Veenweiden Innovatie Centrum. Verder stimuleren we agrarische ondernemers om hun bedrijfsvoering aan te passen en bevorderen we de marktkansen van deze producten. We monitoren de resultaten van ons beleid.	Rommel	Aan het thema bodemdaling werken wij verder op basis van het advies van prof. dr. Veerman, die een brede aanpak en oog voor draagvlak heeft bepleit. Het thema krijgt daarom een belangrijke plaats in het nieuwe gebiedsprogramma Laag Holland, waardoor – via de gebiedsprocessen die zich ook richten op bijv. NNN-realisatie, stikstofreductie, KRW-doelen en transitie in de agrarische sector – maatwerk per gebied mogelijk is. De gebiedscommissie Laag Holland is inmiddels omgevormd tot een stuurgroep voor dit gebiedsprogramma. De startnotitie van dit gebiedsprogramma wordt in het najaar 2020 in de Statencommissie geagendeerd. Via het Innovatieprogramma Veen en het Veenweiden Innovatie Centrum stimuleren we kennisdeling en onderzoek naar bijv. natte teelten die voor agrarische ondernemers interessant kunnen zijn, zoals azolla en lisdodde.	Het thema bodemdaling heeft een belangrijke impuls gekregen door het Klimaatakkoord en het Veenplan, dat de minister van LNV aan de Tweede Kamer heeft aangeboden. Op basis hiervan wordt gewerkt aan de Regionale Veenweide Strategie (RVS) voor Noord-Holland. De RVS wordt naar verwachting eind 2021 ter vaststelling aan uw Staten aangeboden. Het Rijk heeft € 18 miljoen Impulsgelden beschikbaar gesteld. In de RVS wordt aangegeven op welke wijze deze gelden worden besteed. Draagvlak, een belangrijk aspect van het advies-Veerman, is ook als belangrijk aandachtspunt onderkend in het Klimaatakkoord en de RVS. De uitvoering van de RVS zal gebiedsgericht worden vormgegeven. Het thema krijgt daarom een belangrijke plaats in het op te stellen gebiedsprogramma Laag Holland. Binnen het Groene Hart (inclusief Spaarnwoude) gebeurt dit in de lopende projecten en via maatwerk. Kennisdeling en onderzoek lopen onder andere via het Innovatieprogramma Veen en het Veenweiden Innovatie Centrum.	Op 21 november 2022 heeft Provinciale Staten de Regionale Veenweide Strategie 1.0 voor kennisgeving aangenomen, nadat GS de Regionale Veenweide Strategie op 4 oktober 2022 heeft vastgesteld. De uitvoering van de Regionale Veenweide Strategie 1.0 vindt via het traject van het PPLG plaats. De link naar de definitieve versie van de Veenweide Strategie vindt u hier, evenals de link naar de kaartbijlage.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
	6.1.1 Beschermen en ontwikkelen van NNN en Natura2000-gebieden	Het initiatief Amsterdam Wetlands is waardevol en draagt op onderdelen bij aan provinciale doelen, zoals het tegengaan van bodemdaling, het vergroten van de biodiversiteit en het verbeteren van de waterkwaliteit. Op deze onderdelen ondersteunen wij dit initiatief, stellen hiervoor middelen beschikbaar en zoeken we afstemming met de betrokken partijen.	Rommel	Het initiatief VP/Laag Holland (voorheen: Amsterdam Wetlands) is in 2019 en begin 2020 verder uitgewerkt, in overleg met alle betrokken partijen. Door het Rijk is begin 2020 een subsidie van € 5,8 mln. toegekend in het kader van het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland. Wij hebben € 4 mln. cofinanciering beschikbaar gesteld. Nu dit gebeurd is, kan in het voorjaar van 2020 de uitvoering starten. Dit gebeurt binnen het bredere kader van het gebiedsprogramma Laag Holland. Provinciale Staten blijven hierbij betrokken via het jaarlijks te actualiseren Programma Natuurontwikkeling.	De uitvoering van dit project loopt op dit moment voorspoedig. We hebben aan zeven van de acht deelprojecten subsidie verleend; de verwachting is dat het laatste deelproject ook dit jaar zal starten. Om de andere doelstelling van het project te realiseren – het bevorderen van de samenwerking tussen verschillende partijen en het leren van en met elkaar – worden regelmatig workshops en andere vormen van kennisuitwisseling georganiseerd.	Zeven projecten zijn gestart. Van het achtste project is een plan opgeleverd en gaat de uitvoering van start in 2023. Eén project blijkt na verkennend onderzoek een grotere investering te vergen dan aanvankelijk geraamd, zodat hierover nader bestuurlijk overleg gaat worden gevoerd. In een recente workshop is gebleken dat de deelnemende organisaties elkaar nodig hebben in de communicatie naar alle doelgroepen, bij vergunningverlening en bij bijvoorbeeld overkoepelende wateraspecten. Daar zijn collegiale afspraken over gemaakt. De acht projecten staan niet op zichzelf, maar zijn onderdeel van het integrale gebiedsprogramma Laag Holland, dat in 2023 door ons is vastgesteld.
	6.1.4 Programma bodemdaling veenweidegebieden uitvoeren	Door klimaatverandering en zeespiegelstijging, in combinatie met bodemdaling, kan sneller verzilting optreden. Voor agrarische ondernemers, drinkwaterbedrijven en de natuur kan verzilting een probleem zijn. Daarom onderzoeken wij de effecten van verzilting.	Loggen Rommel	Deze ambitie wordt gerealiseerd in het Integraal Waterakkoord.	Het thema verzilting wordt binnen verschillende dossiers opgepakt: • waterkwaliteit: regionaal waterprogramma 2022-2027 (deelprogramma grondwater); • waterbeschikbaarheid: verdere uitwerking Deltaprogramma Zoetwater; • gebiedsprogramma Rijkswaterstaat Noordzeekanaal en Amsterdam/ Rijnkanaal; • gebiedsprogramma IJsselmeer; • wordt meegenomen bij het Landbouwportaal; • onderzoek uitgevoerd naar gevolgen klimaatadaptatie boven het Noordzeekanaal Landbouw en natuur (inclusief verzilting).	Op 21 november 2022 hebben uw Staten de Regionale Veenweide Strategie 1.0 voor kennisgeving aangenomen, nadat wij de Regionale Veenweide Strategie op 4 oktober 2022 hebben vastgesteld. De uitvoering van de Regionale Veenweide Strategie 1.0 vindt via het traject van het PPLG plaats. De link naar de definitieve versie van de Veenweide Strategie vindt u hier, evenals de link naar de kaartbijlage. Wij nemen deel aan het Deltaprogramma Zoetwater in twee zoetwaterregio's. Samen met betrokken overheden streven we naar een toekomstige, robuuste zoetwatervoorziening. In het kader van dit Deltaprogramma is een pilot Zoete Toekomst Texel (Waddenfonds) gestart. De ondergrondse waterberging op Texel is aangelegd op de twee locaties. Vanaf najaar 2022 wordt de berging gevuld met regenwater zodat komende zomer van deze voorraad gebruik kan worden gemaakt. De eerste (SPUK) aanvragen voor cofinanciering uit het Deltafonds zijn/worden uitgezet. Het gaat om een ondergrondse drinkwateropslag door PWN in Hoorn, fase 2 (vanaf najaar 2023) van de pilot Zoete Toekomst Texel en een bovenregionaal zoutkarteringsonderzoek (FRESHM-NL). Na de droge zomer van 2018 is de waterverdeling en regionale verdringingsreeks van de regio IJsselmeergebied tussen de betrokken overheden herzien en vastgelegd in een rapport en zijn de afspraken hierover vastgesteld in een bestuursovereenkomst regio IJsselmeergebied. De regionale verdringingsreeks regio

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
						IJsselmeergebied is opgenomen in de provinciale verordening zodat met de start van de droge periode (1 april) wanneer nodig deze verdringingsreeks kan worden ingezet.
	6.1.1 Beschermen en ontwikkelen van NNN en Natura2000-gebieden 6.1.3 Programma Oostelijke Vechtplassen uitvoeren	Biodiversiteit en waterkwaliteit Wij stellen in 2020 een Masterplan biodiversiteitsherstel op. Het NNN levert een grote bijdrage aan dit biodiversiteitsherstel door nieuwe natuurgebieden te realiseren en bestaande natuurgebieden te verbinden. Afronding van het NNN in 2027 blijft ons doel. In deze collegeperiode willen wij 3.000 hectare nieuwe NNN realiseren. Dat kan alleen door integrale gebiedsprocessen, samen met onze partners, onder leiding van gebiedsregisseurs. Zij worden uitgerust met een goed gevulde instrumentenkoffer, waarin instrumenten zitten als verwerving, het vergroenen of afkopen van pachtcontracten, volledige schadeloosstelling en, als uiterst middel, onteigening. Om dit mogelijk te maken storten we aanvullende middelen in de reserve Groen. Agrarisch natuurbeheer past enkel binnen het NNN als sprake is van 'duurzaam agrarisch natuurbeheer', waarbij de beheerder zich committeert aan langjarig beheer van NNN-waardige kwaliteit.	Rommel	Het <u>Masterplan biodiversiteitsherstel</u> zal in 2020 worden ontwikkeld. Het streven is om het Masterplan, in samenhang met o.a. de Visie recreatie en toerisme en de Voedselvisie, in januari 2021 ter besluitvorming aan PS voor te leggen. Voor de afronding van het <u>Natuurnetwerk Nederland</u> is een Regiebureau opgericht, dat met behulp van alle genoemde instrumenten zal werken aan afronding van het NNN in 2027. Hiervoor wordt de ambtelijke capaciteit ook uitgebreid. In april 2020 sturen wij Provinciale Staten een uitgebreide stand-van-zakenbrief. Met het instrument 'duurzaam agrarisch natuurbeheer' experimenteren wij momenteel in drie pilots, die voortvloeien uit het Verkenningsjaar naar agrarisch natuurbeheer. Hierover is eind 2019 overeenstemming bereikt met onze partners. In 2020 voeren wij een optimalisatie van de NNN-begrenzing uit. Daarnaast starten wij een nieuw gebiedsprogramma voor Laag Holland en zetten wij het gebiedsprogramma Oostelijke Vechtplassen voort, waardoor in de twee gebieden met de grootste restantopgave straks alle restant-NNN 'onderhanden werk' is. Aan Provinciale Staten wordt gerapporteerd over de voortgang via het Programma Natuurontwikkeling.	Uw Staten hebben het <u>Masterplan Biodiversiteitsherstel</u> vastgesteld op 1 februari jl. De uitvoering is inmiddels in volle gang. Enkele voorbeelden: projecten ter bescherming van bijzondere soorten, waarvoor Noord-Holland een speciale verantwoordelijkheid draagt; meer samenwerking met de waterschappen; monitoring van biodiversiteit in de recreatieschappen; gebiedsgerichte ontheffingen voor soortenbescherming in het stedelijk gebied, zodat bijvoorbeeld de renovatie van woonwijken (in het kader van de energietransitie) gemakkelijker wordt. Aan de afronding van het <u>Natuurnetwerk Nederland (NNN)</u> wordt met volle kracht gewerkt. In 2020 is circa 825 hectare NNN gerealiseerd; een hoger aantal dan in vele jaren daarvoor. Vanaf medio 2021 is een provinciale projectleider aan de slag in alle deelgebieden waar wij nog een opgave hebben. Zij werken integraal en nemen daarmee ook andere opgaven in het gebied, zoals de stikstofopgave, mee. De projectleiders worden gefaciliteerd door het Regiebureau, dat ook jaarlijks het Programma Natuurnetwerk (voorheen: Programma Natuurontwikkeling) opstelt en aan uw Staten voorlegt. In de gebieden Oostelijke Vechtplassen en Laag Holland kent de provincie zoveel opgaven, dat een gebiedsprogramma met meerdere partners is gestart.	<u>Natuurnetwerk Nederland</u> In deze collegeperiode is naar verwachting circa 1.500 hectares NNN gerealiseerd. Hiermee is in totaal ruim 92% van het Noord-Hollandse Natuurnetwerk gerealiseerd en derhalve een goed resultaat behaald. Daarnaast wordt er in gebiedsprocessen, in overleg met de partners, gewerkt aan afspraken over het realiseren van de overgebleven hectares van het NNN en het halen van stikstofdoelen. In de loop van 2023 zullen deze gebiedsprocessen worden verbreed met andere thema's zoals waterkwaliteit in het Provinciaal Programma Landelijk Gebied. Naast de kwantiteit van het NNN is deze periode ook hard gewerkt aan de kwaliteit van het NNN. Via kwaliteitsverbeteringsprojecten (o.a. Groene Schakel, 40 ha; De Vlotter; 24 ha), de bestrijding van invasieve exoten en het maken van nieuwe natuurverbindingen. In deze periode is nader ingezoomd op de problematiek rondom agrarisch natuurbeheer op pachtpercelen in het NNN. Om dit in goede banen te leiden is er een taskforce opgericht, waarin vertegenwoordigers van landbouw en natuur samen naar de problematiek kijken. Er worden gesprekken gevoerd met agrariërs, verder worden er agrarische bedrijven verplaatst of opgekocht. Het Gebiedsprogramma Oostelijke Vechtplassen (gestart eind 2017) loopt conform afspraak tot eind 2027. <u>Masterplan biodiversiteitsherstel</u> Op 22 maart 2022 hebben wij uw staten geïnformeerd over de voortgang van het Masterplan biodiversiteit. De living planet index voor Noord-Holland, die in 2022 is gepresenteerd, laat zien dat deze trend in de hele provincie nog niet stijgende is. Een brede aanpak blijft dan ook gewenst. De uitwerking van het Nationaal Programma Landelijk Gebied en de daarmee

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
						samenhangende Agenda Natuurinclusief zullen de kaders voor het vervolg schetsen. Sinds maart 2022 is de volgende voortgang te melden: - De uitvoering van de herstelmaatregelen voor Natura 2000 is vervolgd en geïntensiveerd. - In samenwerking met de agrarische verenigingen is een project gestart om meer boeren te ondersteunen bij het verbeteren van de biodiversiteit op hun percelen. - Het groene kennisnetwerk voor de gemeente krijgt een meerjarig vervolg waarmee ondersteuning en kennisuitwisseling is gegarandeerd. - In de lerende aanpak gebiedsgerichte ontheffingen is door gemeenten, provincie en omgevingsdienst ervaring opgedaan. Deze ervaring zal de komende jaren worden ingezet voor de grote bouw- en isolatieopgaven in de bebouwde kom zodat rekening gehouden wordt gebouwbewonende soorten. - Zes soortbeschermingsprojecten zijn afgerond, de soortenlijst is geactualiseerd, en een volgende serie projecten is in voorbereiding.
	3.2.2 Schoon en voldoende oppervlaktewater bevorderen	Samen met de waterschappen werken wij aan het behalen van de doelen van de KRW in 2027. Om deze doelen te bereiken moet nog veel gebeuren, want veel waterlichamen voldoen nog niet aan de normen. Daarom starten wij in 2020 een pilot in een specifiek waterlichaam om te bekijken of we daar versneld alle KRW-doelen kunnen realiseren. De leereffecten van deze pilot gebruiken wij om onze aanpak in de andere waterlichamen desgewenst bij te stellen. Zowel voor reguliere KRW-maatregelen als voor de pilot stellen wij aanvullende middelen beschikbaar. Om goed zicht te houden op de ontwikkeling van de biodiversiteit en waterkwaliteit stellen wij een kennisagenda op, met specifieke aandacht voor het agrarisch onderwijs.	Loggen Rommel (kennis-agenda)	De provincie stelt de regionale doelen in oppervlaktewater vast, participeert in projecten en is vaarwegbeheerder. Met het verbeteren van de vispasseerbaarheid en de aanleg van natuurvriendelijke oevers in haar eigen vaarwegen levert de provincie een concrete bijdrage aan de verbetering van de ecologische kwaliteit en het bereiken van KRW-doelen. De ecologische doelen voor de KRW-periode 2022-2027 zullen worden vastgelegd in de regionaal waterprogramma KRW 2022-2027. Het ontwerp van dit programma zullen wij in september 2020 vaststellen en kan vervolgens in oktober 2020 in de Statencommissie NLG besproken worden.	Het concept van het regionaal waterprogramma 2022-2027 is in januari 2021 in de commissie NLG vastgesteld. Vervolgens hebben wij het ontwerpprogramma in februari 2021 vastgesteld, dat in mei/juni ter inzage lag. Het definitieve programma zal begin 2022 aan uw Staten ter vaststelling worden aangeboden. Het besluit ten aanzien van de KRW-pilot is in 2020 genomen. Er zullen in samenwerking met de waterschappen drie deelpilots worden uitgevoerd, in elk waterschapsgebied één. Rijnland heeft de ecologische doelen overig water medio 2021 bij ons aangeleverd. De doelen van AGV verwachten wij in het najaar van 2021. De doelen zijn afgelopen oktober door ons vastgesteld.	Op 31 januari 2022 werd het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027 vastgesteld door uw Staten. Het programma wordt nu uitgevoerd. Het Rijk rapporteert daarna in samenhang over alle programma's aan de Europese Unie. KRW-pilots: - Voor het proefproject stikstoflimitering Sloterpas (AGV) (ook genoemd: Zuiverende Grachten) is eind vorig jaar de subsidiebeschikking ad € 100.000 verzonden. De maatregelen zijn in uitvoering en monitoring van effecten start in het voorjaar van 2023. - Voor het project Uitgeester- en Heemskerkerbroek (HHNK) is inmiddels het gebiedsproces gestart. De eerste maatregelen in uitvoering naar verwachting 2e helft 2023. - Voor het proefproject baggeren Amstelveense Poel (Rijnland) is de provinciale subsidie medio juni 2021

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
				Over de KRW-pilot zijn wij in overleg met de waterschappen, wij streven ernaar hierover in 2020 een besluit te nemen. Van het regionale, dat wil zeggen door waterschappen beheerde, oppervlaktewater in Noord-Holland is 47% niet begrensd als KRW-waterlichaam. De KRW (Kaderrichtlijn Water) geldt ook voor dit 'overige water', maar in afwijking tot de KRW-waterlichamen geldt een inspanningsverplichting voor het halen van kwaliteitsdoelen, en dus geen resultaatverplichting. Voor het overige water bestaan op dit moment nog geen ecologische kwaliteitsdoelen. In oktober 2019 is een overeenkomst van kracht geworden tussen onder meer de provincies Zuid-Holland en Noord-Holland en de waterschappen Rijnland en Amstel, Gooi en Vecht, waarin is vastgelegd dat de waterschappen ecologische doelen gaan afleiden voor al het overig water in hun beheergebied. Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier was geen partij bij deze overeenkomst omdat deze waterbeheerder de ecologische doelen voor de KRW-waterlichamen ook van toepassing heeft verklaard op de overige wateren.		toegezegd. Onderzoek naar effect van mogelijke maatregelen bijna afgerond, go/no go besluit voor maatregelen eind dit jaar/ eerste kwartaal 2023. Bij 6 van de 10 sluizen worden maatregelen getroffen voor vispasseerbaarheid. Verder is er 327 meter op oevertraject 17 (Westfrieschevaart) voor een natuurvriendelijk ingerichte oever gefinancierd en is bijna gerealiseerd. Er is daarnaast nog meer gerealiseerd aan natuurvriendelijk ingerichte oevers op oevertraject 16 en 17 Westfrieschevaart; Pilot biodynamisch oever (82 meter) en Toepassen 725 meter 'groene deksloof' inclusief fauna-uittredeplaatsen.
	6.3.1 Aanpak Groen Kapitaal uitvoeren	We werken samen met onze partners in de aanpak Groen Kapitaal, waardoor de biodiversiteit in de stad, het watersysteem en het agrarisch gebied verbeteren. Daarnaast stimuleren wij kruidenrijke akkerranden, bloemrijke bermen, zorgvuldig maaibeeld en vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Dit doen wij samen met de Noord-Hollandse weg- en waterbeheerders, zodat het effect groter is.	Rommel	De aanpak Groen Kapitaal zetten wij voort. In 2020 organiseren we opnieuw een congres, diverse netwerkactiviteiten en zetten we koplopers in het zonnetje op social media. Voor zorgvuldiger maaibeheer en het bevorderen van bloemrijke bermen werken we samen met het netwerk dat is ontstaan uit de Green Deal Infrastructuur. Ook het project Grass2Grit (inzet grassap voor gladheidsbestrijding) is in uitvoering genomen, waarbij wordt geëxperimenteerd met sinusmaaien.	De aanpak Groen Kapitaal is voortgezet en wordt voortdurend aangevuld op basis van het type vragen dat we krijgen. Vanwege de corona-beperkingen waren 'live' bijeenkomsten lastig; om toch kennis te delen en initiatieven verder te helpen hebben wij in 2020 een interactieve Week van het Groene Kapitaal online en kleinschalig op locatie bij diverse initiatieven georganiseerd. Ter afsluiting is aandacht gevraagd voor gezamenlijke inzet om de kracht van natuur voor gezondheid meer in te zetten. Dit is door corona alleen maar actueler geworden. Het netwerk van de Green Deal Infratuur (die zich onder andere richt op natuurvriendelijker beheer van bermen en maaibeeld) is onderdeel geworden van het Deltaplan Biodiversiteit. We blijven als provincie het goede voorbeeld geven, onder andere op basis van het nu door uw Staten vastgestelde Masterplan Biodiversiteit. Ook in onze vaarwegen wordt actief gezocht naar kansen voor biodiversiteit, onder andere via natuurvriendelijke oevers. Het project Grass2Grit vordert gestaag. Tijdens de kou in februari is er weer aandacht geweest voor het project in de pers, zie hier.	De aanpak Groen Kapitaal heeft actief ingespeeld op vragen die er leven om biodiversiteit te vergoten buiten natuurgebieden. Onder andere over natuurinclusieve Tiny Houses (ook i.r.t. een aangenomen PS-motie) en voedselbossen kwamen veel vragen binnen. Hierop hebben we extra inzet geleverd om samenwerking tussen gemeenten, grondeigenaren en initiatiefnemers te verbeteren. Zie recent gepubliceerd: Voedselbossen en agroforestry in Noord-Holland - Groen Kapitaal We hebben – vanuit Masterplan Biodiversiteit - de natuur- en milieufederatie opdracht gegeven om het gemeentelijk netwerk op te bouwen om biodiversiteit in bebouwd gebied te versterken.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
					Op landelijk niveau wordt gewerkt aan een Agenda Natuurinclusief. Bij de kabinetsformatie is door de gezamenlijke provincies in IPO-verband ook aandacht hiervoor gevraagd, via een handvest .	Zie deze toolbox op ons platform als één van de resultaten. Veel kennis van ons zelf, maar ook van derden hebben we gedeeld over social media. We merken dat ons netwerk met digitale volgers nog steeds gestaagd groeit, vooral LinkedIn is gegroeid tot ruim 1500 actieve volgers. Een thema als natuurinclusief bouwen heeft veel aandacht gekregen, ook in relatie tot een gezonde leefomgeving. Vooral de persoonlijke verhalen en lessen van initiatieven zijn een waardevolle manier om betrokkenheid te laten zien en te versterken. De Pluktuin van Geesje, de leerlessen, de doelen en de succesfactoren - Groen Kapitaal We blijven het goede voorbeeld geven in ons eigen areaal met natuurinclusieve oplossingen, zoals aangepast maaibeheer (op basis van middelen Masterplan biodiversiteit) en natuurvriendelijke oevers. Een specifiek voorbeeld: Wat is er nou zo interessant aan een vogelbos? Nou, behoorlijk wat! - Groen Kapitaal. We zetten ook goede voorbeelden van andere weg- en waterbeheerders in het zonnetje, zoals Zoemende dijken. Volgens Henk en Richa kan het! - Groen Kapitaal En hopen gemeenten te inspireren ook binnenstedelijk aan groenblauwe verbindingen te werken: De 6e straatkrant is uit. Straten als aanjager voor meer biodiversiteit - Groen Kapitaal De Agenda Natuurinclusief 1.0 is landelijk gelanceerd op de Natuurtop op de Floriade via IPO i.s.m. LNV en landelijke natuurorganisaties. Daarmee komt er meer beweging richting een natuurinclusieve samenleving met alle partijen/sectoren die daar een rol in kunnen spelen: André van der Zande benoemd als Ambassadeur Natuurinclusief Nieuwsbericht Rijksoverheid.nl
	6.3.1 Aanpak Groen Kapitaal uitvoeren	Groene vrijwilligers leveren een enorme bijdrage aan het beheer, de kennis over en betrokkenheid bij natuur en landschap. Wij intensiveren onze ondersteuning van deze vrijwilligers, onder andere voor groene burgerinitiatieven.	Rommel	Voor groene vrijwilligers zetten we onze inzet in het programma Betrekken bij Groen voort en hebben we extra middelen uitgetrokken, die voor het grootste deel in het 'Betrekken bij Groen-fonds' zijn gestort, waarmee	2021 is het Jaar van de vrijwilliger. We zien dat het animo om als vrijwilliger actief te zijn in de natuur groot blijft, maar dat de groep bestaande vrijwilligers ook kampt met vergrijzing. Ondanks de coronabeperkingen is het gelukt om een groot deel van de activiteiten uit het Programma Betrekken bij Groen 2018-2020 (online) door te laten gaan en de vrijwilligers een hart onder de riem steken. Ook is de uitvoering van het Meerjarenbeleidsplan programma Betrekken bij Groen 2021-2024 gestart. Dit betekent: verdere verbetering van de kwaliteit van de opleidingen, 'ontzorging' van	Het Betrekken bij Groen programma 2021 - 2024 is volop in uitvoering en dat loopt goed. Er zijn diverse burgerinitiatieven als nieuwe zelfstandige vrijwilligersgroepen aangehaakt. Dat zijn groepen die lokaal een stuk grond ecologisch in beheer hebben, denk aan een heempark of vlinderbos. Het Betrekken bij Groen fonds blijft voorzien in een grote behoefte en wordt flink overtekend –

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
				kleinschalige initiatieven worden ondersteund.	vrijwilligers en uitbreiding van het aanbod van cursussen op het digitale platform de Groene Academie. De in het coalitieakkoord beschikbaar gestelde aanvullende middelen zijn toegevoegd aan het Betrekken bij Groen-fonds, dat de afgelopen jaren flink overvraagd is. Een teken van succes.	ondanks de extra middelen uit het coalitieakkoord. Dat geeft de betrokkenheid goed weer. Gelukkig konden fysieke bijeenkomsten weer doorgaan, waaronder Natuurwerkdagen en geslaagde Dialoogdagen in het Goois Natuurreservaat en recent in Nationaal Park Zuid-Kennemerland, waarmee de vrijwilligers extra in het zonnetje zijn gezet. Groene vrijwilligers, 3 tips om ze te bereiken, te werven en te behouden - De Dialoogdag 2022 - Groen Kapitaal Gedeputeerde Rommel heeft daarnaast namens GS hele diverse vrijwilligersprojecten bezocht en overal haar waardering uitgesproken over de betrokkenheid, kennis en inzet, een voorbeeld: De Beemster Wereldtuin, wie zaait zal oogsten. - Groen Kapitaal Ook het initiatief “MeerBomenNu” werkt met veel vrijwilligers en hebben we vanuit het Masterplan Biodiversiteit gesteund: Noord-Holland stelt doel: 150.000 bomen en struiken planten - Provincie Noord-Holland en we hebben hiermee mooie samenwerkingen gelegd met gemeenten en bestaande vrijwilligersgroepen: Groenspoor plant-estafette, samen werken aan groene verbindingen voor mens en dier - Groen Kapitaal. Overigens komt dit ook voort uit een klein begonnen Betrekken bij Groen Fonds project en dit is ondertussen nationaal en zelfs internationaal opgeschaald. Vrijwilligers hebben dus zeker ook goede ideeën, in dit geval Franke van der Laan.
	6.2.3 Uitvoering geven aan de wet Natuurbescherming 6.2.4 Tegemoetkomingen faunaschade uitkeren	<i>Dierenwelzijn en faunabeheer</i> Wij willen meer prikkels aanbrengen om ganzen snel en doelgericht te verjagen. Eén van deze prikkels is het verhogen van het eigen risico bij faunaschade van agrarische ondernemers naar 20 procent. De middelen die hierdoor niet meer aan tegemoetkomingen in faunaschade worden uitgegeven, zetten wij in voor de transitie naar een duurzame agrarische sector. Daarnaast blijven we ons inzetten om invasieve exoten te bestrijden. We stellen middelen beschikbaar om opvangcentra voor wilde dieren te ondersteunen. De bouw van schuilstallen staan we toe als deze	Rommel (exoten) Zaal (opvangcentra) Loggen (schuilstallen)	Wij formuleren in het voorjaar van 2020 nieuw <u>ganzenbeleid</u>, waarmee we de te grote ganzenpopulatie en de schade die deze veroorzaakt, willen terugdringen. Dit nieuwe beleid wordt verwoord in een uitgebreide brief aan uw Staten. De bestrijding van <u>invasieve exoten</u> doen we projectmatig, bijvoorbeeld voor de watercrassula op Texel, cabomba in de Vechtplassen en Amerikaanse vogelkers in het duingebied. Daarnaast richten we in 2020 een Platform invasieve exoten op, om kennis te delen over actuele ontwikkelingen.	<u>Het nieuwe ganzenbeleid</u> is geformuleerd in onze brief aan uw Staten van 4 juni 2020. In deze brief is ook verwoord op welke wijze het eigen risico bij ganzenschade wordt verhoogd. Dit is inmiddels ingevoerd. Wij hebben op 12 juli jl. het Faunabeheerplan ganzen 2021-2024 goedgekeurd, dat komende jaren de basis zal vormen voor de uitvoering van het ganzenbeleid. Op basis van het coalitieakkoord en motie 50-202 zijn middelen beschikbaar gesteld voor de ondersteuning van de <u>opvangcentra</u> voor wilde dieren in Noord-Holland. Zij worden hiermee ondersteund bij de invoering van protocollen die nodig zijn vanwege nieuwe beleidsregels van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, met communicatie en compensatie voor geleden schade als gevolg van corona. Op basis van het coalitieakkoord en motie 50-202 zijn middelen beschikbaar gesteld voor de ondersteuning van de <u>opvangcentra</u> voor wilde dieren in Noord-Holland. Zij worden hiermee ondersteund bij de invoering van protocollen die nodig zijn vanwege nieuwe beleidsregels van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, met communicatie en compensatie voor geleden schade als gevolg van corona.	Het ganzenbeheer is uitgevoerd conform het door ons goed gekeurde ganzenbeheerplan. Nieuw ten opzichte van de voorgaande periode is het gecoördineerde populatiebeheer. De looptijd hiervan is nog onvoldoende lang om al effect te laten zien op de schadecijfers. Met name door de hoge gras prijzen is de financiële impact van de faunaschade nog niet gekrompen. De aanpak van exoten gebeurt al naar gelang waarnemingen zich aandienen. Bestrijding wordt projectmatig opgepakt. Kennisuitwisseling over actuele ontwikkelingen gebeurt voornamelijk in IPO verband. Een apart platform is daarom niet opgericht. Indien blijkt dat kennisontwikkeling bij Noord-Hollandse organisaties achterblijft kan een platform alsnog overwogen worden, met name in relatie tot het doelbereik in onze Natura 2000 gebieden.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
		passen binnen het landschap en een beperkte omvang hebben.		In 2020 besloten we op welke manier we de extra middelen voor ondersteuning van <u>opvangcentra</u> voor wilde dieren besteden. De mogelijkheden voor schuilstallen zijn opgenomen in de ontwerp-omgevingsverordening.		De middelen voor de opvangcentra wilde dieren zijn besteed conform de afspraken. Het laatste deel hiervan is nog in uitvoering, namelijk de advisering van de centra ten behoeve van de kwaliteitsverbetering. Resultaten worden in de loop van 2023 opgeleverd. Deze planning loopt gelijk op met de beleidsaanpassingen van het ministerie van LNV. Ook zetten wij gesprekken met onze medeoverheden in gang om te bespreken op welke wijze de kwaliteitsborging van de centra, onder meer in samenhang met de financiële situatie, structureel verbeterd kan gaan worden. De toelichting van de Provinciale Omgevingsverordening is aangepast om de regelgeving omtrent de schuilstallen te verduidelijken.
	6.2.1 NNN en agrarische natuur beheren	Stiltegebieden Wij houden de huidige stiltegebieden in stand. Voorwaarde is wel dat de stiltegebieden ook echt aan de norm voldoen. We verkennen of daarvoor extra handhaving capaciteit of andere maatregelen nodig zijn. Als de normen desondanks niet gehaald worden, bekijken we of de status van het desbetreffende stiltegebied moet worden aangepast. In dat geval compenseren we elders.	Olthof	Onderzoek voor beleidsactualisatie loopt. OD NHN heeft in 2019 een verkenning uitgevoerd om (een deel van) de gebieden nader in kaart te brengen. Momenteel worden deze resultaten geanalyseerd en er wordt gekeken welke vervolgstappen hieraan verbonden worden voor 2020. Op basis van deze analyse komen we met een concrete planning, maar op dit moment is nog niet bekend wanneer.	Het nieuwe beleid is nog in ontwikkeling. Er wordt gekeken hoe er meer rekening gehouden kan worden met de specifieke karakteristieken van de verschillende stiltegebieden, en hoe het beleid beter zou kunnen aansluiten bij het programma Gezonde Leefomgeving.	Geen actuele ontwikkelingen. Zie verder ook bij 4.1.6.
	3.1.2 Versterkingsplannen primaire keringen beoordelen en investeren in ruimtelijke kwaliteit	Grote wateren, kusten en dijken Bij dijkversterkingen zetten wij in op een integrale aanpak, waarbij ook doelen zoals natuur, recreatie en landschap een plaats krijgen. In het Kustpact zijn goede afspraken gemaakt over de bescherming en het gebruik van de Noordzeekust. Om uitvoering van de gemaakte afspraken te borgen, willen wij het overleg over de kust structureel maken. In vervolg op het Kustpact willen wij vergelijkbare afspraken maken voor de Binnenduintrand, waarbij meerdere beleidsdoelen samen komen. In de Binnenduintrand staan we alleen revitalisering van bestaande bebouwing toe; dit mag echter geen legitimatie zijn voor grootschalige ontwikkelingen.	Loggen	Bij dijkversterkingen zetten wij in op een klimaatadaptieve aanpak in combinatie met het vergroten van o.a. de biodiversiteit en recreatieve voorzieningen. Een voorbeeld hiervan is de zeewaartse versterking van de Prins Hendrikzanddijk. Andere belangrijke dijkversterkingsprojecten zijn: Hondsbossche en Pettemer Zeewering, Waddenzeedijk Texel, De Nieuwe Afsluitdijk, Havendijk Den Oever, Marken en de Markermeerdijken. In overleg met het rijk, de waterschappen en gemeenten willen wij ons beleid actualiseren zodat we voldoende ruimte langs dijken kunnen reserveren voor toekomstige versterkingen.	Samen met de provincies Zuid-Holland en Utrecht en de inliggende waterschappen hebben we de overstromingsscenario's geactualiseerd voor de EU-richtlijn Overstromingsrisico's. De komende jaren gaan we hiermee verder zodat we tijdig kunnen inspelen op de gevolgen van de klimaatverandering op onder andere ruimtelijke ontwikkelingen. In 2017 werd het Kustpact ondertekend. Het Rijk heeft aan provincies gevraagd om met een visie op de kust te komen om deze ontwikkelingen in goede banen te leiden. In Noord-Holland heeft dit geleid tot het Toekomstperspectief Kust (TP Kust), uit 2017, waarin afspraken zijn vastgelegd over het gebruik van de kustzone. In het coalitieakkoord is aangegeven dat ook voor de binnenduintrand afspraken moeten worden gemaakt. Na de visies over Zuid-Kennemerland en Texel, is er dit najaar een Verkenning Binnenduintrand gestart voor de kust van Velsen-Noord tot en met Den Helder. Parallel hieraan en ook als input voor Binnenrand-studie zal dit jaar en begin volgend jaar nog een studie worden uitgevoerd die meer inzicht moet geven op de mogelijke effecten van Klimaatverandering (incl. zeespiegelstijging) op de Noord-Hollandse Noordzeekust en Waddenkust voor de middellange termijn. Voor de langere termijn (2100), zetten we als provincie samen met PWN, HHNK en Den Helder in op een 4-jarig onderzoek naar de toekomstige waterveiligheids- landschappen van onze kustregio. Dit onderzoek wordt getrokken door onderzoeksinstituten als de WUR, TU Delft en Deltares. Dit onderzoek zal dan lopen van 2022 t/m 2025	Samen met de provincies Zuid-Holland en Utrecht en de inliggende waterschappen werken we aan het verbeteren en actualiseren van de overstromingsscenario's die we voor de EU-richtlijn Overstromingsrisico's (EU-ROR) elk 6 jaar opnieuw moeten aanleveren en publiceren. De komende jaren gaan we hiermee verder, op een manier dat nieuwe klimaatscenario's erin worden meegenomen, zodat we tijdig en beter kunnen inspelen op de effecten van klimaatverandering op onze waterveiligheid. Dit kunnen we onder andere doen om daar gericht op te sturen in ons ruimtelijkeordeningsbeleid en beleid voor klimaatadaptatie. De Verkenning Binnenduintrand Noord Holland is uitgevoerd en wordt binnenkort ter besluitvorming voorgelegd aan GS. De verkenning is uitgevoerd om de lange termijn meer te laten meespelen in beslissingen op de korte termijn. Daarvoor zijn voor de Noord-Hollandse kustzone allereerst de effecten van actuele autonome

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
				Hiermee anticiperen we op de klimaatverandering. Het kustoverleg vindt structureel plaats vanuit de samenwerkingsagenda die bij het convenant Noordzeekust 2025 hoort. In 2019 zijn gesprekken georganiseerd, in samenwerking met de provincie Noord-Holland, door de gemeenten Den Helder en Schagen (mei 2019) en door Beverwijk, Heemskerk en BUCH (november 2019) over het proces, visie en gewenste ontwikkeling van de binnenduinrand in relatie tot hun omgevingsvisies (deels in wording). Ze willen in eerste instantie hun eigen verhaal ontwikkelen voor de binnenduinrand in hun eigen omgevingsvisies. In Zuid-Kennemerland is reeds een ontwikkelperspectief Binnenduinrand opgesteld, dat door de raden is vastgesteld en waarvan wij kennis hebben genomen.	Eind 2020 hebben wij besloten om € 23 miljoen beschikbaar te stellen voor de uitvoering van het Ambitieprogramma Ruimtelijke Kwaliteit Kustzone Hoorn-Amsterdam (APRK) teneinde een impuls te geven aan de kwaliteit van recreatievoorzieningen, landschap, natuur en cultuurhistorie in dit gebied in samenhang met de versterking van de Markeermeerdijken (Meekoppelkansen). Wij geven hiermee uitvoering aan de provinciale Omgevingsvisie, provinciale Watervisie 2016-2021, het Programma Groen en het coalitieakkoord. In het APRK werken wij met 13 andere partijen samen aan de uitvoering van een groot aantal projecten in de kustzone Hoorn-Amsterdam. Deze projecten zijn bedoeld als kwaliteitsimpuls voor dit gebied. Aan het APRK is een uitvoeringsregeling subsidies APRK (UVR APRK) gekoppeld. Deze is in april 2021 opengesteld voor de deelnemende partijen. Naar verwachting wordt door alle betrokken partijen met het APRK in totaal circa € 67 miljoen in de kustzone tussen Hoorn en Amsterdam geïnvesteerd in projecten die natuur, water en biodiversiteit, de recreatie en het toerisme en de cultuurhistorie versterken. Vanwege het uiteenlopen van verantwoordelijkheden, planning en financiering hebben wij besloten om de coördinatie op ons te nemen. Eerder heeft de provincie zich al ingezet voor natuur en recreatie met de vismigratierivier en het monument van de Afsluitdijk en de Prins Hendrik zanddijk op Texel. Ook bij Den Helder wordt gekeken naar een fietsverbinding en uitkijkpunten richting het wad en de Waddenzee.	processen, zoals bijvoorbeeld klimaatverandering en populatiegroei, ingeschat en concreet gemaakt. Dit beschouwen we als gegeven ontwikkelingen, waar we weinig invloed op zullen hebben. Daarnaast zijn er knoppen waar wél aan gedraaid kan worden. Zoals wat we met de kustverdediging en het zoetwater doen, of wáár mensen zullen gaan wonen. Met het openstellen van de subsidie APRK is er 3 miljoen beschikt voor de diverse projecten. Binnen het APRK zijn ook de meekoppelkansen Markermeerdijken opgenomen. De inhoudelijke uitwerking van de meekoppelkansen is gereed en de projecten gaan over naar de uitvoering. Er wordt nu gewerkt om alle financiële afspraken goed vast te leggen in een addendum, om btw-compensatie mogelijk te maken. Dit addendum wordt begin 2023 voorgelegd aan GS. Er is voor de diverse natuurprojecten in het APRK gewerkt aan diverse haalbaarheidsonderzoeken en inrichtingsontwerpen. Deze zijn afgestemd met de betreffende landeigenaren en beoogde beheerders. Eind 2022 zijn de meeste onderzoeken gereed. Dan kunnen de landeigenaren/initiatiefnemers met de ontwerpen de realisatiefase starten. Met RWS zijn afspraken gemaakt over medefinanciering vanuit de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW). Een deel van de natuurprojecten in het APRK gaan meelopen in de PAGW. Dit levert extra investeringsbudget op om natuur te ontwikkelen. Diverse primaire waterkeringen zijn versterkt waarbij wij de versterkingsplannen hebben goedgekeurd. Onder andere bij IJmuiden, Katwoude en diverse waterkerende kunstwerken. Bij een aantal van deze plannen hebben wij ruimtelijke kwaliteitsprojecten toegevoegd op het gebied van natuur, recreatie en landschap. Voor het dijkversterkingsproject tussen Den Oever en Den Helder is een voorkeursalternatief vastgesteld. Dit project gaat in 2023 in procedure. De uitvoering van de aanvullende projecten bij De Nieuwe Afsluitdijk verlopen voorspoedig. De ingebruikname van het fietspad en de Vismigratierivier kunnen echter vertraging oplopen als gevolg van de wijziging van het contract tussen Rijkswaterstaat en aannemer Level. Over mogelijke oplossingen hieromtrent vindt overleg met het Rijk plaats.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
	6.3.3 Balans ecologie en economie Waddengebied nastreven	In het Investeringskader Waddengebied is een goede balans gevonden en wordt, met inzet van het Waddenfonds, gewerkt aan de majeure opgaven in dit gebied. Wij gaan hiermee door en stellen hiervoor cofinanciering beschikbaar.	Loggen	De besteding van de Waddenfonds-middelen vindt plaats op basis van het Investeringskader Waddengebied (IKW), waar de zes majeure opgaven voor het Waddengebied in zijn geformuleerd. In 2020 vindt een midterm review van het IKW plaats, zodat de voortgang scherp in beeld blijft. Over de uitkomst hiervan worden PS geïnformeerd. De provinciale cofinancieringsregeling is gecontinueerd; in 2019 zijn hiervoor extra middelen vrijgemaakt die de komende jaren toereikend zouden moeten zijn.	Op basis van het Investeringskader Waddengebied (IKW) werken wij aan de balans tussen ecologie en economie in het Waddengebied. Uw Staten zijn geïnformeerd over de midterm review. De belangrijkste conclusie was dat de werkwijze effectief is en er een investeringsprogramma van ruim 400 miljoen 'staat' met daarin programma's van Waddenbrede coalities. In het IKW was de afspraak gemaakt dat middelen vanuit het Waddenfonds minimaal worden verdubbeld middels cofinanciering door andere partijen. Inmiddels is gebleken dat voor elke euro die het Waddenfonds bijdraagt aan een IKW-project er daarnaast tenminste drie euro van externe partijen komt. Er waren ook enkele aanbevelingen: de midterm review riep op tot meer aandacht voor (mondiale) transities op het gebied van energie en klimaatverandering, meer betrokkenheid van en samenwerking met Rijk, RWS en anderen, en meer aandacht voor monitoring, communicatie en kennisborging. Met elk van deze aanbevelingen zijn wij momenteel, in samenwerking met onze Waddenpartners, aan de slag.	Mede vanwege de aanbeveling uit de MTR om meer aandacht voor mondiale transities te hebben, hebben wij in het IKW onze focus gelegd op regionale gebiedsuitwerkingen langs de kust. Voor Noord-Holland richten we ons op de Waddenbaai en het maritieme cluster van Den Helder. Voor de kennis hebben wij samen met andere partners bijgedragen aan de transitie van de Waddenacademie naar kennisregisseur voor het Waddengebied.
	6.3.3 Balans ecologie en economie Waddengebied nastreven	In vervolg op de Agenda IJsselmeergebied 2050 stellen we ook een integrale visie op voor de IJsselmeerkust. Wij willen de kernwaarden van dit gebied behouden en zetten in op kwaliteitsverbetering en het vergroten van de beleving van het IJsselmeergebied, spreiding van recreatie en toerisme en een herkenbare identiteit van kustplaatsen. Wij reserveren middelen voor een programma Identiteit kustplaatsen IJsselmeergebied.	Loggen	Eind 2020 stellen wij een integrale kustvisie IJsselmeer vast, die in samenwerking met het MIRT-project Wieringerhoek en onze partners HHNK en PWN en de betrokken gemeenten zal worden opgesteld. Bij de totstandkoming van deze kustvisie gebruiken wij het instrument identiteit kustplaatsen. Provinciale Staten worden geïnformeerd.	Samen met stakeholders in het gebied en de gemeenten Hollands Kroon, Medemblik en Enkhuizen de kustvisie IJsselmeerkust Aan 't meer 2030 opgesteld. In oktober 2021 staat consultatie in het gebied en met de volksvertegenwoordiging van gemeenten en uw Staten gepland. Het najaar van 2021 vindt vaststelling door gemeenten en uw Staten plaats. De kustvisie IJsselmeerkust is een bestuurlijk koersdocument en dient als bouwsteen voor omgevingsvisies van gemeenten. Een bijbehorende projectenboek met een reeks kansrijke verkenningen geeft vorm en inhoud aan de visie. De kustvisie is te zien als uitwerking van de Omgevingsvisie NH2050 en de Agenda IJsselmeergebied 2050.	In samenwerking met de gemeenten Enkhuizen, Medemblik en Hollands Kroon is een intensief participatietraject gevoerd wat heeft geleid tot een gezamenlijk opgestelde Kustvisie IJsselmeerkust. De visie is door de raden van de gemeenten Enkhuizen en Medemblik al vastgesteld. Het is onduidelijk of de gemeente Hollands Kroon de visie, nadat zij de visie al eerder verworpen heeft, alsnog vast gaat stellen. Door deze onduidelijkheid is de vaststelling door ons vertraagd, verwachting is dat dit in januari 2023 gebeurt. Na vaststelling zal gewerkt gaan worden, met de gemeenten die de visie hebben vastgesteld, aan een gezamenlijke uitvoeringsagenda.
	5.3.4 Een duurzame agrosector behouden en versterken	Duurzame landbouw Wij willen, met behoud van ontwikkelkansen en een eerlijk verdienmodel, de agrarische sector en alle ketenpartijen stimuleren om stappen te zetten richting een kringlooplandbouw (door te werken met proeftuinen) en verbetering van de natuur-, water- en bodemkwaliteit (o.a. door de inzet van bodemcoaches), klimaat en dierenwelzijn. Wij zien deze ambities ook bij veel agrarische ondernemers en zullen hen daarbij ondersteunen. De gewenste transitie beschrijven wij in een Voedselvisie. Specifiek voor de bollenteelt starten we een stimuleringsprogramma voor biologische bollenteelt, waarbij de	Zaal	De koers die in het coalitieakkoord is beschreven voor het thema duurzame landbouw, wordt vervat in de Voedselvisie. Om verduurzaming van de landbouw te versnellen zetten we in op een aantal sporen, zoals kennisdeling (bijv. een masterclass plaagdierbestrijding en bodemcoaching), gebiedstrajecten (via o.a. het gebiedsprogramma Laag Holland en projecten in de Beemster, het project boer'n buffel, versterking van het netwerk (via Voedsel Verbindt) en keteninnovatie (bijv. voor kringlooplandbouw op Texel). Verder loopt er een opdracht voor de afzet van biologische bollen en wordt, in samenhang met de	De Voedselvisie 2020-2023 is op 1 februari 2021 door uw Staten vastgesteld. De Uitvoeringsagenda Voedselvisie 2021-2022 is door ons op 15 juni 2021 vastgesteld en aan uw Staten toegezonden. Om dit te realiseren wordt het instrumentarium ingezet op: gebiedsgericht werken, samenwerkend netwerken, kennis- en datadeling en innovatie. Meer Voedselvisieactiviteiten zijn te bekijken op: https://www.boerenbusinessinbalans.nl/ . Met betrekking tot de biologische bollenteelt constateren wij dat de afzetmarkt zich steeds beter ontwikkelt en dat de knelpunten meer liggen op omschakeling naar biologische bollenteelt. Omschakeling is complex en risicovol. Wij richten onze inzet derhalve meer op de gehele sector om juist daar verduurzaming te stimuleren. Wij zetten in op de kennisdeling van biologische teelt met 'reguliere telers' en samenwerking van meerdere partijen: telers, broeierijen, onderwijs (waaronder het Clusiuscollege) en kennisinstellingen (waaronder Vertify) en waterschappen. De transitie van het voedselsysteem is er één van lange adem. In de transitieacademie werken ondernemers, studenten van verschillende opleidingsniveaus en (kennis)instituten samen aan de verduurzamingsopgaven in de landbouw. Binnen de	De uitvoeringsagenda Voedselvisie 2021-2022 is conform onze planning in afronding. De geplande activiteiten zijn uitgevoerd. De nieuwe uitvoeringsagenda 2023-2024 wordt in Q1 van 2023 vastgesteld. Eind 2024 vindt de tussentijdse beleidsevaluatie plaats. Tussen 2020 t/m 2022 hebben wij uitvoering gegeven aan 20 gebiedsprojecten en 4 gebiedsonderzoeken, 13 korte keten projecten en 1 korte keten onderzoek, 2 eiwitprojecten en 4 eiwitverkenningen, 1 logistiek project en 1 logistieke netwerkvisie. De Voedselvisieactiviteiten zijn te bekijken op: https://www.boerenbusinessinbalans.nl/ en op de initiatievenkaart Voedselvisie De transitieacademie maakt inmiddels integraal onderdeel uit van de uitvoeringsagenda Voedselvisie met activiteiten die vanuit subsidies, opdrachten, (ruimtelijke) kaders, communicatie

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
		focus ligt op percelen die in de nabijheid van natuurgebieden liggen. We stimuleren de afzet van biologische bollen, zowel door onszelf (bijvoorbeeld langs provinciale wegen) als door onze partners. Daarnaast starten wij, naar analogie van de Agriports en in overleg met de sector, een transitie-academie, zodat kennis en goede voorbeelden gedeeld worden. Ten slotte stimuleren wij gezond, goed en betaalbaar voedsel, bij voorkeur afkomstig uit de directe omgeving.		thema's natuur, landbouw en water, een kennisagenda en transitie-academie gestart. Alle genoemde projecten zijn al gestart. Over de voortgang wordt extern in elke geval gecommuniceerd via het platform Groen Kapitaal. PS zullen bij de uitkomsten van motie 110 over de periode 2018 en 2019 worden betrokken.	transitieacademie richten we ons op (innovatie)kracht van de ondernemers, no regret-maatregelen en small wins, geven zelf het goede voorbeeld en vertellen wat goed gaat. De transitieacademie is tevens een plaats waar scholing en praktijk samenkomen, bijvoorbeeld in de living labs vanuit de projecten Biodivers Perspectief en Koolstofopslag of in het duurzame bloemkoolproject.	en netwerken plaatsvinden. Een goed voorbeeld hiervan is onze samenwerking met het Lectoraat Duurzaam Bodembeheer, waarbij studenten met ondernemers in onze projecten of onderzoeken samenwerken aan duurzame oplossingen op bedrijfsniveau. Maar waar ook bodemadviseurs opgeleid kunnen worden. Eind 2022 slaagde vanuit deze opleiding de eerste Noord-Hollandse bodemadviseur. Deze adviseur is tevens een vraagbaak voor de bodemcoaches in Noord-Holland. Met betrekking tot provinciale wegen is ervoor gekozen om twee rotondes te beplanten met biologische bollen. Het betreft rotondes aan de rand van de stedelijke omgeving. Verder is de aandacht van stimuleren van de afzet van biologische bollen verlegd naar verduurzaming van de gehele bollensector in Noord-Holland. Belangrijk resultaat is dat er meer samenwerking tussen ketenpartijen tot stand is gekomen en - behalve ontwikkelen en delen van kennis- juist het in de praktijk toepassen van duurzamer technieken meer van de grond komt. In 2022 is het Fieldlab Bol van start gegaan waarin telers, kennisinstellingen, handelspartijen samenwerken aan verduurzaming van de bollenteelt en de kennis en teeltmethoden van biologische teelt breder worden gedeeld met en toegepast door reguliere telers. De groep NLG-telers (bollenteelt op natuurlijke wijze) heeft een meerjarig project bodem en water afgerond. Daarbij is onder meer gewerkt met compost en groenbemesters. Met het waterschap HHNK verkennen wij hoe in 2023 het landbouwportaal kan worden benut voor het breder toepassen van duurzaam bodembeheer en coaching van (jonge) bollentelers.
	6.2.2 Recreatiegebieden en recreatieve routes beheren	Recreatie en toerisme Onze inzet is gericht op een betere spreiding van toeristen, zowel in tijd als in ruimte. Wij richten ons vooral op het stimuleren van cultuurtourisme. Noord-Holland is immers een provincie met – ook buiten Amsterdam – een rijke cultuur, historie en aantrekkelijke evenementen. Wij stellen een recreatie- en toerismevisie op, die een overkoepelend perspectief biedt op de toekomst van recreatie en toerisme in onze provincie en op de vraag hoe we de unieke	Zaal	De Visie recreatie en toerisme wordt in 2020 wordt opgesteld. Hierin zal de koers die in het coalitieakkoord is verwoord, verder worden uitgewerkt. Ook zal het thema waterrecreatie hierin een plaats krijgen, op basis van de ambities die eerder zijn geformuleerd.	De visie Recreatie en Toerisme Noord-Holland 2030 is in 2020 opgesteld in nauwe samenspraak met onze partners. In juni 2021 is de visie door uw Staten vastgesteld. De ambitie voor 2030 luidt: 'Heel Noord-Holland profiteert van recreatie en toerisme'. Om deze ambitie te bereiken zien we vier opgaven die onderling nauw met elkaar verweven zijn, te weten (1) toenemende druk op natuur, landschap en omgeving, (2) de toenemende en veranderende vraag van de recreanten en toeristen, (3) het versterken van het toeristisch-recreatief aanbod en (4) het optimaal benutten van het bestaande aanbod; goed verbonden en bereikbaar. Na de zomer van 2021 geven we vorm aan de uitvoeringsparagraaf van de visie.	De vier opgaven uit de visie worden uitgewerkt waarbij wij inzetten op de strategie van bestemmingsmanagement. In Noord-Holland zijn tientallen natuur- en recreatiegebieden die een belangrijke rol spelen in het recreatief gebruik van inwoners en toeristen. Om inzicht te krijgen in het functioneren van deze gebieden en hoe de gebieden zich tot elkaar verhouden, heeft de provincie Noord-Holland een gebiedsoverstijgend onderzoek uit laten voeren. Belangrijke conclusies uit het onderzoek zijn dat de recreatieve tekorten groot zijn en nog groter worden en dat de huidige balans tussen recreatie en natuur niet op orde is. Het rapport biedt handelingsperspectieven om de

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
		kwaliteiten van de verschillende locaties in onze provincie kunnen versterken.				balans tussen natuur en recreatie te optimaliseren. De handelingsperspectieven worden in samenwerking met de stakeholders uitgewerkt. Het volledige onderzoek is gepubliceerd op de pagina Toerisme en recreatie. In 2022 is de Ladder van Leisure ontwikkeld. De Ladder van Leisure is een schematische weergave waarbij de natuurwaarde en recreatief gebruik in een assenstelsel worden weergegeven. Dit geeft inzicht in de balans en handelingsperspectieven voor actie bij disbalans. In 2022 is het Wandelnetwerk Noord-Holland uitgebreid in Zuid-Kennemerland, dat wordt 22 februari 2023 geopend. En eind 2022 zijn de eerste contacten met Texel gelegd om in 2023 ook hier het WNW-NH uit te breiden zodat we in 2024/205 een provinciedekkend WNW-NH hebben
	6.1.1 Beschermen en ontwikkelen van NNN en Natura2000-gebieden	In een dichtbevolkte provincie als Noord-Holland is ruimte voor rust en ontspanning hard nodig. Onze groene gebieden bieden daar volop mogelijkheden toe. Om in deze gebieden te blijven investeren stellen we een Landschapsfonds in.	Rommel	In 2020 bepalen wij hoe het Landschapsfonds kan worden vormgegeven zodat een scherp beeld ontstaat over de besteding van de middelen. We gebruiken Q2 en Q3 voor de inventarisatie en selectie van kansrijke projecten. In Q4 kan hierover worden gerapporteerd. De daadwerkelijke besteding kan dan vanaf 2021 plaatsvinden. Er worden in ieder geval middelen gereserveerd voor de liniedijken van de Stelling van Amsterdam.	Wij hebben uw Staten in het voorjaar van 2021 geïnformeerd over de globale verdeling van de middelen van het Investeringsbudget Landschapsversterking (voorheen Landschapsfonds). Een deel van de middelen is gereserveerd voor de liniedijken van de Stelling van Amsterdam, een deel voor de Metropoolregio Amsterdam (versterking van de groene scheggen, waaronder de Westeinderscheg) en een deel voor Noord-Holland Noord (het BPL bij Noord-Kennemerland en Schagen, buitenpoort Castricum en verbetering beleving Oer-IJ). De verschillende onderdelen in het IBLV kennen ieder een eigen planning en voortgang. We sluiten zoveel mogelijk aan bij lopende processen/projecten. Besteding van de middelen start voor sommige onderdelen al in Q3 en Q4 2021, voor andere onderdelen zal dit de komende jaren plaatsvinden. Alle projecten zullen in het Programma Natuurnetwerk worden opgenomen, zodat uw Staten hier zicht op houden.	Op alle onderdelen van het Investeringsbudget Landschapsversterking zoals benoemd in 2021 is voortgang geboekt. Er zijn meerdere projecten gerealiseerd met hulp van subsidie uit het IBLV (Lijst Buiten Uitvoeringsregeling). De Uitvoeringsregeling Westeinderscheg staat open. Alle bestedingen nemen wij op in het Programma Natuurnetwerk. Het bestedingspatroon laat een bescheiden start in 2021 zien om vervolgens op te lopen in 2022 en 2023. <u>Gebiedsconvenant Westeinderscheg</u> Provincie Noord-Holland, de gemeenten Amsterdam, Amstelveen, Aalsmeer, Haarlemmermeer en Uithoorn en het Hoogheemraadschap van Rijnland zijn met deze uitwerking aan de slag gegaan. 17 december 2021 is daartoe een gebiedsconvenant gesloten met een bijbehorend handelingsperspectief. Het handelingsperspectief bevat de conceptuele gedachte van een groenblauw raamwerk in de Westeinderscheg. In het convenant is afgesproken toe te werken naar een uitvoeringsprogramma om het concept waar te maken. De Westeinderscheg heeft als belangrijkste doelen: • de leefomgevingskwaliteit in de directe omgeving van de luchthaven Schiphol te verbeteren

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
						- het verbeteren van de recreatieve en ecologische waarden in het gebied alsmede het watersysteem - de problematiek van het verouderde glastuinbouwareaal helpen oplossen. <u>Amstelscheg</u> Wij hebben in september 2022 € 1,9 miljoen subsidie beschikbaar gesteld voor projecten die de natuur en het landschap van de Amstelscheg versterken. Ook projecten die het gebied beter toegankelijk en beleefbaar maken, kunnen een subsidie aanvragen.
	6.2.2 Recreatiegebieden en recreatieve routes beheren	Onze recreatiegebieden moeten toegankelijk en gemakkelijk bereikbaar blijven en er moet ruimte zijn voor recreatieve elementen en ondernemerschap. Tegelijkertijd dient de balans tussen recreatieve activiteiten en rust, stilte en natuurbescherming, geborgd te zijn. Recreatie mag niet leiden tot schade aan de wezenlijke kenmerken en waarden van de natuurgebieden. In de afgelopen tien jaar is veel aandacht geweest voor een aantal voortdurende knelpunten in het bestuursmodel van de recreatieschappen. Wij willen deze knelpunten oplossen door scheiding van de beleidsvormings- en beheertaken die nu beide door Recreatie Noord-Holland N.V. worden uitgevoerd. Uitgangspunt hierbij is een blijvende betrokkenheid van de provincie bij de werkzaamheden van de recreatieschappen.	Zaal	Binnen het gehele NNN, waaronder de recreatieschappen, wordt sinds 2019 gewerkt met het systeem van door de provincie uitgewerkte wezenlijke kenmerken en waarden, die de balans tussen natuur en recreatie moet borgen. Dit is verankerd in de door PS vastgestelde Provinciale Ruimtelijke Verordening. In 2020 bepalen we op welke wijze wij de scheiding tussen beleid- en beheertaken bij Recreatie Noord-Holland NV aanbrengen, waarna deze kan worden geëffectueerd. Plassenschap Loosdrecht wordt ondersteund door Recreatie Midden Nederland (RMN). Onder de noemer van 'RMN in transitie' wordt onderzoek gedaan naar nieuwe toekomstperspectieven. Er zullen verschillende varianten worden uitgewerkt en toegelicht. Daarbij hoort dat het Plassenschap nadenkt over de gevolgen van de verschillende varianten. In het najaar van 2020 worden vervolgens in nauw overleg met PS of – afhankelijk van het gekozen perspectief – door PS verdere besluiten genomen.	Om het bestuursmodel van de recreatieschappen te verbeteren hebben de algemene besturen van de recreatieschappen besloten een bestuursbureau van de recreatieschappen op te richten dat vanaf 1 januari 2022 gaat werken. Hiermee wordt invulling gegeven aan de scheiding tussen beleids- en beheertaken die in het coalitieakkoord is genoemd. Inmiddels is besloten dat Recreatie Midden-Nederland zal worden geliquideerd en dat de gemeente Wijdmeren het beheer in het Plassenschap Loosdrecht zal gaan verzorgen. In de aanloop naar deze besluitvorming zijn uw Staten betrokken via een hoorzitting over de recreatieschappen, waarbij verschillende experts hun visie op dit onderwerp hebben gegeven.	Het bestuursbureau is 1 januari 2022 gestart met haar werkzaamheden voor 4 recreatieschappen: - Alkmaarder- en Uitgeestermeer - Groengebied Amstelland - Spaarnwoude - Twiske - Waterland Recreatie Midden-Nederland is (in goede samenwerking) per 31 december 2022 opgeheven. Het Algemeen bestuur van Plassenschap heeft op 1 november 2021 ingestemd met het voorstel 'Toekomstige samenwerking recreatietaken en opheffing RMN', en het daarin beschreven voornemen tot samenwerking met gemeente Wijdmeren t.a.v. de uitvoering van de recreatietaken van het Plassenschap.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
Openbaar bestuur	1.2.1 Kwaliteit van openbaar bestuur optimaliseren	Bestuurscultuur Samenwerking met onze partners – overheden, maatschappelijke organisaties, bedrijven en bewoners – is vanzelfsprekend. Ook in eigen huis willen we een transparante en inclusieve bestuurscultuur. We betrekken PS meer bij het proces van beleidsontwikkeling. We maken, in nauw overleg met PS, een agenda voor bestuurlijke vernieuwing en burgerparticipatie. Een werkgroep zal voorstellen doen voor verbetering van de samenwerking binnen PS en met het college, en het besluitvormingsvormingsproces toegankelijker maken. Daarnaast stellen we een Commissie maatschappelijke trends en ontwikkelingen in, waarin het college hierover met PS van gedachten kan wisselen.	Zaal cdK Kocken	De agenda voor bestuurlijke vernieuwing en burgerparticipatie richt zich op een viertal activiteiten: 1. Samenwerking met onze partners; 2. Vormgeven van burgerparticipatie bij provinciaal beleid en de nieuwe omgevingsverordening; 3. Instellen van een Statenwerkgroep om de samenwerking tussen GS en PS te optimaliseren; 4. Instellen van een Statenwerkgroep trends en ontwikkelingen. Vanuit PS zijn de Statenwerkgroepen inmiddels van start gegaan. De Agenda Bestuurlijke Vernieuwing wordt in 2020 verder uitgewerkt en met de Staten afgestemd. De Agenda leent zich voor behandeling volgens het BOB-model. De concept Agenda wordt voor het zomerreces met de Statenwerkgroepen besproken.	De Agenda Bestuurlijke Vernieuwing en Participatie (hierna: Agenda) is in 2020 uitgewerkt. De concept-agenda is op 18 januari 2021 besproken in de commissie EFB en is vervolgens definitief door ons vastgesteld. In de Agenda wordt een aantal activiteiten benoemd en aangekondigd die zich richten op samenwerking; met partners en tussen het college en Provinciale Staten. Maar ook activiteiten die het vergroten van participatie tot doel hebben komen in de Agenda aan bod. De eerdergenoemde vier activiteiten (zie kolom hiervoor) komen op deze wijze alle aan de orde in de Agenda. Inmiddels is er de nodige voortgang te melden op enkele onderdelen uit de Agenda. Om de samenwerking met partners te structureren wordt in verschillende regio's gewerkt aan regionale samenwerkingsagenda's. Dit instrument is in de Omgevingsvisie Noord-Holland 2050 geïntroduceerd. Bij voldoende draagvlak in de regio stellen we de komende jaren met onze partners nieuwe regionale samenwerkingsagenda's op en versterken we de onderlinge samenwerking. Uw Staten worden over deze agenda's geïnformeerd. In het voorjaar van 2021 heeft het college ingestemd met de regionale samenwerkingsagenda van de Gooi en Vechtstreek. De samenwerkingsagenda van Zuid-Kennemerland is ook ver gevorderd. In MRA-verband loopt nu een traject om te komen tot nieuwe bestuurlijke samenwerkingsafspraken. Daarin worden de aanbevelingen uit een eerdere evaluatie naar MRA-samenwerking meegenomen. Om de samenwerking tussen uw Staten en ons college te verbeteren is een Statenwerkgroep opgericht. Deze werkgroep heeft zich onder meer beziggehouden met de toepassing van het BOB-model. De werkgroep is drie keer bijeen geweest en heeft inmiddels de werkzaamheden beëindigd. Reden daarvoor is dat men heeft geconcludeerd dat de samenwerking tussen GS en PS en de werkwijze verbeterd zijn. Ten aanzien van trends en ontwikkelingen kan gemeld worden dat uw Staten kort na aantreden in 2019 een themabijeenkomst hebben georganiseerd over toenemende tegenstellingen. Een Statenwerkgroep trends en ontwikkelingen is evenwel niet ingesteld en er zijn ook geen nieuwe initiatieven vanuit de Staten genomen om trends in beeld te brengen. In de komende periode zal een aantal andere activiteiten uit de Agenda verder worden opgepakt die het vergroten van participatie tot doel hebben. Zo is een Statenwerkgroep participatie ingesteld en wordt een digitaal participatieplatform ontwikkeld (zie verder hieronder bij het onderdeel inwonersparticipatie). Een ander voornemen uit de Agenda betreft het vergroten van kennis over participatie binnen de ambtelijke organisatie. Momenteel houdt een ambtelijke werkgroep zich bezig met het opzetten van initiatieven om de kwaliteit van de participatie te verhogen. Deze initiatieven worden ondergebracht in een Plan van Aanpak. Een groot gedeelte van de initiatieven gaat om het verhogen van de kwaliteit van de uitvoering van participatie en is zodoende ondergebracht bij het ambtelijk apparaat. Zo wordt er gezocht naar een methodologie om de kwaliteit van participatie te verhogen, worden medewerkers getraind om participatietrajecten beter te kunnen uitdenken en begeleiden en gaat er gebruik worden gemaakt van een digitaal platform. Daarnaast wordt een aantal uitgangspunten geformuleerd over waarom de provincie Noord-Holland aan participatie doet, hoe dat gedaan wordt en wat dit betekent voor de rol van volksvertegenwoordigers, bestuurders en ambtenaren. Deze uitgangspunten worden op termijn ook besproken in de Statenwerkgroep Participatie.	De Agenda Bestuurlijke Vernieuwing en Participatie (hierna: Agenda) is de afgelopen periode volgens planning verder uitgevoerd. Om de samenwerking in de regio te versterken is na de Samenwerkingsagenda's Gooi en Vechtstreek en Zuid-Kennemerland de samenwerkingsagenda voor de Kop van Noord-Holland opgesteld. De samenwerking in de Metropoolregio Amsterdam is verankerd in een nieuw convenant. De betrokkenheid van de raden en Staten is in het convenant beter geborgd. Wij hebben in de afgelopen periode ook een aantal initiatieven genomen om de samenwerking tussen ons college en uw Staten verder te versterken, zoals door de invulling van de kaderbriefvoorstellen en de uitbreiding van het BOT-overleg. Daarnaast hebben wij uw Staten regelmatig in technische briefings geïnformeerd over belangrijke ontwikkelingen, zoals de provinciale rol in de ruimte. Om uitvoering te geven aan de Agenda hebben we ook fors ingezet op het thema participatie. In nauwe samenwerking met uw Statenwerkgroep hebben we in de afgelopen periode de uitgangspunten en werkwijze van ons participatiebeleid bepaald. Een nadere uitwerking van deze initiatieven vindt u bij het onderdeel bewonersparticipatie. De Agenda is hiermee conform doelstelling gerealiseerd.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
	1.2.1 Kwaliteit van openbaar bestuur optimaliseren	Wij vergroten de participatie van bewoners, bijvoorbeeld door middel van bewonerspanels. Hierbij maken we vooraf steeds goede afspraken over inbreng en vorm, zodat duidelijk is wat iedereen kan verwachten en waar de grenzen liggen.	cdK	Onder de Omgevingswet is participatie verplicht bij een aantal wettelijke instrumenten. Het kabinet organiseert hierover in 2020 een conferentie voor overheden in Noord-Holland. Bij de provinciale omgevingsvisie is participatie toegepast, dit wordt in 2020 geëvalueerd. Als programma's en projectbesluiten aan de orde zijn zal participatie in de vorm van maatwerk worden toegepast. T.a.v. de Omgevingsvergunning wordt in 2020 in beeld gebracht bij welke type vergunning de provincie participatie van belang acht en wordt tevens een handreiking voor initiatiefnemers ontwikkeld. Ook in de nieuwe communicatiestrategie legt de provincie de nadruk op het in gesprek gaan met onze inwoners. De provincie gaat zowel online als offline continu in gesprek, bijvoorbeeld via sociale media, tijdens door de provincie gesponsorde evenementen en door op bezoek te gaan op scholen. We vergroten de participatie van bewoners, bijvoorbeeld door middel van inwonerspanels, participatiecampagnes en (online) platforms. Inwoners krijgen zo meer invloed op het beleid van de provincie. We zetten ons daarbij actief in om inwoners te bereiken die normaal minder snel zullen deelnemen aan traditionele participatietrajecten, zoals jongeren, mensen met een beperking, lager opgeleiden en Noord-Hollanders met een andere culturele achtergrond. De afdeling Communicatie zal aan de organisatie meer expertise aanbieden op het gebied van burgerparticipatie. Voorstellen hiervoor worden verder uitgewerkt in de communicatiestrategie, die in de eerste helft van 2020 aan Provinciale Staten wordt	De nadruk in onze communicatieaanpak ligt op het in gesprek zijn met de inwoners. Online monitoren we via de newsroom wat er leeft en speelt en gaan we het gesprek aan. Dit doen we ook via onze regionale facebookpagina's en onze website. Via het scholierenprogramma komen we in contact met scholieren en docenten. Fysieke bijeenkomsten en veel gesponsorde evenementen waren vanwege corona niet of slechts beperkt mogelijk, maar via online alternatieven konden veel participatietrajecten wel doorgaan. In sommige gevallen werden door deze digitale mogelijkheden ook meer of andere doelgroepen betrokken. Digitale participatie willen we in de toekomst blijven inzetten en hiervoor gaan we ook andere mogelijkheden onderzoeken. Via de Provinciedial Digitale Democratie starten we een pilot met het digitale participatieplatform OpenStad. Als de pilot positief verloopt, blijven we gebruik maken van dit platform voor participatie bij verschillende projecten. De communicatiestrategie is begin 2021 door uw Staten vastgesteld. Eén van de ambities is om vanuit onze afdeling Communicatie meer expertise te bieden op het gebied van burgerparticipatie. We hebben daarom een eerste training georganiseerd voor alle communicatieadviseurs. Een verdieping hierop ontwikkelen we nadat we de uitgangspunten voor burgerparticipatie samen met de Statenwerkgroep burgerparticipatie hebben uitgewerkt. In het najaar van 2021 is dit besproken met de Statenwerkgroep. Vanwege corona kon de conferentie over burgerparticipatie niet worden georganiseerd. In de afgelopen periode zijn veel stappen gezet. Ook zijn bestaande onderzoeken benut, waarmee de wensen van inwoners met betrekking tot burgerparticipatie meegenomen zijn in onze plannen voor burgerparticipatie. Omdat participatie onder de Omgevingswet verplicht wordt bij een aantal wettelijke instrumenten, wordt ambtelijk op dit moment uitgewerkt hoe dit vorm moet krijgen. Zo onderzoekt een ambtelijke projectgroep welke stappen nodig zijn om tot een gedegen projectbesluit te komen en hoe participatie al in een vroeg stadium gedaan kan worden op een passende manier. Bij de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied wordt verkend welke participatie nodig is bij de aanvraag van een omgevingsvergunning door een initiatiefnemer. We werken aan een handreiking voor initiatiefnemers. Deze is naar verwachting eind 2021 klaar. De evaluatie van de provinciale Omgevingsvisie is in maart 2020 afgerond en juni 2020 gedeeld met uw Staten.	In september 2022 hebben uw Staten de uitgangspunten voor participatie unaniem vastgesteld. Vervolgens hebben ook wij in december 2022 deze uitgangspunten voor participatie vastgesteld. Deze gelden ook voor initiatiefnemers onder de Omgevingswet. De uitgangspunten voor participatie geven richting aan de participatie die Noord-Holland mogelijk maakt. Het is het participatiebeleid zoals bedoeld onder de Omgevingswet, maar geldt ook voor andere besluitvorming. Het is een aanvulling op de inspraakverordening. Met de huidige uitgangspunten voor participatie en de voor en door de ambtelijke organisatie gemaakte bijbehorende werkwijze, heeft de provincie een belangrijk vertrekpunt om participatie nog beter mogelijk te maken. Het geeft duidelijkheid aan inwoners, GS, PS en de ambtelijke organisatie. Bovendien is de provincie met deze uitgangspunten klaar voor de aanstaande invoering van de Omgevingswet. In de komende coalitieperiode wordt gewerkt aan het bekend en eigen maken van de uitgangspunten en werkwijze in de organisatie, via nieuwe workshops en een andere opzet van reeds bestaande leerlijnen. Als we participatietrajecten starten, passen we de uitgangspunten en werkwijze vanaf nu toe. Voor de Statenwerkgroep Participatie zijn er twee expertmeetings participatie georganiseerd. De eerste ging over de randvoorwaarden voor succesvolle participatie, de tweede over nieuwe en innovatieve vormen van participatie. De Statenwerkgroep heeft in een brief de vervolgstappen opgeschreven voor een volgende Statenperiode. Als we bij beleidsthema's mogelijkheden zien voor het inzetten van nieuwe participatievormen, werken we hiervoor voorstellen uit en gaan we daarmee aan de slag. In 2023 starten we een participatietraject met het digitale platform OpenStad.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
				aangeboden. Hierbij zal worden samengewerkt met de statenwerkgroep burgerparticipatie. Samen met deze statenwerkgroep zal in het najaar van 2020 ook een conferentie over burgerparticipatie worden georganiseerd.		
	1.2.1 Kwaliteit van openbaar bestuur optimaliseren	Bestuurskracht Soms is een gemeentelijke herindeling wenselijk om voldoende bestuurlijke en ambtelijke slagkracht te ontwikkelen. Deze afweging moet zoveel mogelijk door gemeenten zelf worden gemaakt. De kwaliteit van het openbaar bestuur is daarbij van belang. Als de bestuurskracht en de democratische legitimiteit in gevaar komen, gaan wij hierover in gesprek met de desbetreffende gemeenten en de minister van BZK.	Zaal	Er vindt regelmatig bestuurlijk overleg plaats met de gemeenten. Gemeenten kunnen op grond van de “Uitvoeringsregeling Versterken bestuurskracht” subsidie krijgen voor bestuurskrachtonderzoeken, evaluaties en regionale bijeenkomsten van raadsleden. Wij adviseren gemeenten over de Wet Arhi. Bij herindelingen geeft de provincie haar zienswijze aan de minister van BZK op de door de betrokken gemeenteraden vastgestelde herindelingsadviezen. Amsterdam-Weesp, Beemster-Purmerend en Heerhugowaard-Langedijk willen fuseren per 2022. Wij leggen de provinciale zienswijzen aan PS ter bespreking voor alvorens deze vast te stellen. We zijn van plan de trage voortgang in de oplossing van bestuurskrachtproblemen in Zaanstreek-Waterland met de regio te bespreken en mogelijk het ministerie van BZK daarbij te betrekken.	Met gemeenten in Zaanstreek-Waterland en West-Friesland hebben wij bestuurlijke overleggen gevoerd over hun bestuurskracht en duurzame bestuurlijke toekomst. Eind 2021 zal dit naar verwachting in de regio Alkmaar ook gebeuren. In Zaanstreek-Waterland wordt ingezet op het opstellen van een regionaal perspectief op samenwerking. Dit mede naar aanleiding van de hulpvraag van Landsmeer aan ons college over hun bestuurlijke toekomst en onze zorgen over de bestuurskracht van een aantal gemeenten uit deze regio. Daarnaast ondersteunen wij gemeenten ten aanzien van hun bestuurskracht. Gemeenten blijven daar zelf verantwoordelijk voor. In 2021 hebben we middelen beschikbaar gesteld, zodat gemeenten gebruik kunnen maken van de Uitvoeringsregeling versterken bestuurskracht. Mede vanuit het oogpunt van ondersteunen en kennisdelen zijn wij opdrachtgever voor het onderzoek naar ‘Bestuurlijke regionale ecosystemen Noord-Holland Noord’. Deelname van de regio Noord-Holland Noord (NHN) in combinatie met het opdrachtgeverschap maakt het mogelijk dat wij samen met de regio uitvoering kunnen geven aan versterking van de samenwerking in NHN. Eerder dit jaar hebben wij een rol gespeeld in de bemiddeling van het geschil over de grenscorrectie tussen de gemeenten Gooise Meren en Weesp. Het geschil is opgelost. In het najaar van 2021 verwachten wij een verzoek tot grenscorrectie tussen Hoorn en Koggenland per 2022. Per 2022 gaan de gemeenten Weesp en Amsterdam, Beemster en Purmerend en Heerhugowaard en Langedijk een bestuurlijke fusie met elkaar aan. De provinciale herindelingsadviezen zijn in 2020 voorgelegd aan uw Staten en door ons vastgesteld. Tot slot starten we met de actualisatie van het beleidskader ‘bestuurskrachtige regio’s in Noord-Holland’ (2013).	Per 1 januari 2023 telt Noord-Holland 44 gemeenten en is de grenscorrectie tussen Hilversum en Gooise Meren in werking getreden. Om de gemeenten beter te kunnen ondersteunen in hun bestuurskracht hebben wij, gelet op de steeds complexere taken, de financiële uitdagingen en krapte op de arbeidsmarkt, in 2022 een verkenning gedaan naar ‘Sterke gemeenten, sterke regio’s’. De uitkomsten van de verkenning zijn begin 2023 ter informatie aan uw Staten gezonden. Het Recept voor de toekomst voor sterke gemeenten, sterke regio’s dat is opgesteld naar aanleiding van de conferentie op 26 oktober 2022 is verzonden aan alle Noord-Hollandse gemeenten, de directeur-generaal van BZK en aan de deelnemers van de conferentie. De conferentie is een onderdeel van de voornoemde verkenning. Daarnaast hebben wij aan diverse gemeenten, al dan niet in regionaal verband, subsidie verstrekt voor (regionale) bestuurskracht. Daarbij zien wij dat het Bestuurlijk ecosystemen Noord-Holland Noord onderzoek opvolging krijgt en zaken temeer regionaal worden opgepakt. Verder hebben wij overleg gevoerd met gemeenten in diverse regio’s. In het voorjaar 2023 wordt de evaluatie van de ‘Uitvoeringsregeling versterken bestuurskracht’ opgeleverd. Mede op grond van de rapportage, de vastgestelde begroting 2023 en de verkenning naar sterke gemeenten, sterke regio’s wordt een nieuwe uitvoeringsregeling opgesteld. Een nieuw college kan verder vormgeven aan de uitvoering van het voorstel ‘sterke gemeenten, sterke regio’s’ zoals opgenomen in de begroting 2023. Daarnaast zal in 2023 regelmatig bestuurlijk overleg plaatsvinden met gemeenten over hun bestuurskracht en de kwaliteit van het openbaar bestuur.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
	1.4.2 Provinciale inzet leveren bij gemeenschappelijke opgaven op Europees, landelijk, regionaal en lokaal niveau	Steeds meer vraagstukken hebben een gemeente-overstijgend of regionaal karakter. Gemeenten en provincie werken dan regionaal of gebiedsgericht samen, zoals in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) of binnen gebiedsprogramma's. Wij ondersteunen deze regionale en gebiedsgerichte samenwerking en willen nog nadrukkelijker de verbindende schakel zijn tussen de MRA en Noord-Holland Noord.	cdK Zaal	De provincie Noord-Holland heeft zitting in alle bestuurlijke gremia van de MRA-samenwerking (te weten de Regiegroep, de Agendacommissie en de Platforms van portefeuillehouders). Noord-Holland is, samen met de gemeente Amsterdam, de belangrijkste financier van de MRA. Ook levert de provincie een flinke ambtelijke inzet binnen de lopende beleidsprogramma's. Van daaruit zorgt de provincie ervoor dat belangrijke MRA-koersdocumenten, zoals de nieuwe MRA Agenda 2.0, logisch aansluiten bij provinciaal beleid. Noord-Holland was mede-opdrachtgever van de in 2019 uitgevoerde MRA-evaluatie en zorgt voor implementatie van de aanbevelingen. De voortgang m.b.t. de aanbevelingen van de MRA-evaluatie wordt in Q2 behandeld, in de commissie RKW alsmede in PS plenair. De MRA Agenda 2.0 is in conceptvorm op 27 november 2019 besproken in de commissie RKW en op 16 december 2019 in PS. Vanuit de regionale bestuurskracht stimuleren wij ook de onderlinge samenwerking tussen gemeenten in de regio. De regionale samenwerking van gemeenten binnen het Pact van Westfriesland, De Focusagenda van Alkmaar, de Kennemeragenda en het Regioakkoord van de Kop zijn hier voorbeelden van. Daarnaast bestaan er diverse vormen van regionaal en gebiedsgericht werken waar de provincie ook aan deelneemt. De opgave staat daarbij centraal en de schaal waarop de opgaven opgepakt moeten worden, kan variëren. Zo zijn er voorbeelden van samenwerkingsagenda's tussen provincie en gemeente (Zaanstad en Den Helder), tussen de provincie en de regio (De Kop	In de eerste helft van 2021 is met de commissie EFB en in uw Staten gesproken over de nieuwe 'governance' van de MRA, en zijn door het MRA-bureau enkele presentaties en discussiebijeenkomsten georganiseerd, waar ook door Statenleden aan is deelgenomen. In de tweede helft van 2021 zullen de samenwerkingsafspraken in meer uitgewerkte vorm aan uw Staten worden voorgelegd. De gebiedsgerichte en regionale samenwerking krijgt op verschillende manieren vorm in de bestuurlijke (sub)regio's. In sommige regio's is er inmiddels een bestuurlijk vastgestelde regionale samenwerkingsagenda met de provincie, zoals in de Gooi en Vechtstreek en in Zuid-Kennemerland. In andere regio's krijgen die nu gestalte, bijvoorbeeld in de regio Alkmaar en De Kop. Dan zijn er ook regio's waarin de gemeenten werken aan een propositie van de aanpak van regionale opgaven met partners, zoals in Zaanstreek-Waterland, of waar de focus nu ligt op het uitvoeren van het Pact 7.1 van Westfriesland. Tegelijkertijd wordt op tal van beleidsterreinen opgavegericht samengewerkt, zoals met de strategische samenwerkingsagenda mobiliteit tussen de gemeenten in de regio Zuid-Kennemerland en IJmond en de provincie (vaststelling najaar 2021) of met West-Friesland. In de regio Amstelland-Meerlanden stelden we samen een gezamenlijk ontwikkelperspectief en uitvoeringsprogramma voor de Westeinder- en Amstelscheg op. Ook werken we samen aan grote woningbouw ontwikkelingen en de (regionale) bereikbaarheid, zoals het stationsgebied van Hoofddorp. De samenwerking met Amsterdam krijgt twee keer per jaar extra bestuurlijke aandacht via college-ontmoetingen, waarbij met de kaart in de hand de samenwerkingstrajecten worden besproken en aanvullende afspraken worden gemaakt.	Eind 2021 zijn de samenwerkingsafspraken van de MRA van kracht geworden en daarmee is de nieuwe governance van de MRA een feit. Het jaar 2022 is gebruikt om de nieuwe structuur in te regelen. In plaats van een agendacommissie is er nu een bestuur en de algemene vergadering vervangt de regiegroep. Doel is om vanuit het bestuur toe te zien op meer integraliteit en meer te sturen op gezamenlijke lobby. De provincie is goed vertegenwoordigd in alle gremia binnen de MRA. En werkt op veel inhoudelijke dossiers samen met de MRA partners. Een voorbeeld hiervan is het wonen dossier, waarbij recent via het BO MIRT afspraken zijn gemaakt over financiering van mobiliteitsmaatregelen gekoppeld aan woningbouw. Om de samenwerking in de regio te versterken is na de Samenwerkingsagenda's Gooi en Vechtstreek en Zuid-Kennemerland de Samenwerkingsagenda Kop van Noord-Holland opgesteld.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
				Werkt!) en met regionale partners (Oostelijke Vechtplassen, Noordzeekanaalgebied, IJsselmeerkust). De samenwerking start ambtelijk en wordt bestuurlijk vastgelegd in een programma, samenwerkingsagenda of akkoord. Wij continueren de verkenning binnen de bestuurlijke regio's om met de gemeenten regionale samenwerkingsagenda's op te stellen. Daarnaast gaan wij met partners voor specifieke opgaven gebiedsgerichte programma's opzetten, waaronder die voor het realiseren/afroeden van het NNN, de kustvisie IJsselmeergebied en het tegengaan bodemdaling. Met de waterschappen sluit de provincie een Waterakkoord af.		
	1.3.3 Ondermijning tegengaan, weerbaarheid stimuleren	Ondermijning van het openbaar bestuur door georganiseerde criminaliteit raakt het fundament van de democratische rechtsorde. Wij blijven strijden tegen alle vormen van ondermijning en stellen hiervoor middelen beschikbaar.	cdK	Deze ambitie wordt in het voorjaar van 2020 uitgewerkt in een Agenda Weerbaar NH. De Agenda vormt de leidraad voor het provinciaal handelen in deze coalitieperiode. Een van de aspecten – ook al benoemd in de programmabegroting 2020 – is de quick scan weerbaarheid van gemeenten. Deze zal een plaats krijgen in de Agenda. Dat geldt ook voor de aanpak van de eigen weerbaarheid. In de Agenda wordt ook aandacht besteed aan de wijze waarop de voortgang inzichtelijk wordt gemaakt voor PS. Het voornemen is om de Staten ten minste jaarlijks te informeren over de voortgang. De Agenda Weerbaar NH leent zich voor behandeling volgens het BOB-model. De concept-Agenda Weerbaar NH kan in het voorjaar 2020 met de betreffende Statencommissie worden besproken.	De Agenda Weerbaar NH is voorjaar 2020 in concept met de Statencommissie EFB besproken en vervolgens op 7 juli 2020 door ons vastgesteld. Hoofddoel van de Agenda is om binnen de geografische grenzen van Noord-Holland de weerbaarheid te vergroten. Dat doel streven we via drie actielijnen na: (1) vergroten interne weerbaarheid, (2) inzet eigen beleidskracht en (3) vergroten lokale weerbaarheid. Binnen deze lijnen werken we aan diverse activiteiten. Zo is in maart 2021 ten behoeve van het zicht op de eigen weerbaarheid een quick scan provinciale weerbaarheid opgeleverd. De aanbevelingen van de scan vormen de opmaat voor het actieplan interne weerbaarheid. Wat betreft de eigen beleidskracht is onder andere ingezet op een handreiking informatieverricht handelen vakantieparken, die samen met en voor gemeenten is opgesteld. De vergroting van de lokale weerbaarheid krijgt naast andere activiteiten vorm door de uitrol van de quick scans lokale weerbaarheid die eind 2020 is gestart en doorloopt tot medio 2022. De Agenda loopt tot en met 2023. Binnen die termijn zullen alle gemeenten van de RIEC-regio Noord-Holland een quick scan lokale weerbaarheid opgeleverd krijgen. Enkele activiteiten uit de Agenda, waaronder de uitrol van de quick scans voor gemeenten, hebben vanwege corona wel vertraging opgelopen. Toch verwachten wij dat de Agenda binnen de gestelde termijn uitgevoerd kan worden. Via een jaarlijks bericht informeren wij uw Staten over de voortgang van de uitvoering van de Agenda. Op die manier houden uw Staten zicht op de uitvoering en kan worden bijgestuurd. Het eerste voortgangsbericht is dit voorjaar aangeboden aan uw Staten en besproken met de commissie EFB in september 2021.	De tweede voortgangsrapportage is in september 2022 met uw Statencommissie EFB besproken. De resultaten zijn conform aan de doelstellingen uit de Strategische Agenda. In november 2022 hebben we samen met de drie RIEC's de Noord-Hollandse Weerbaarheidsdag georganiseerd voor gemeentebestuurders en ambtenaren. Volgens veel burgemeesters is een van de grootste belemmeringen voor de versterking van de lokale weerbaarheid een gebrek aan benodigde capaciteit en expertise. Maar weerbare gemeenten zijn niet voldoende. Alleen een samenhangende en keten brede aanpak werpen voldoende effectieve barrières op tegen ondermijnende criminaliteit. Ook poortwachters, toezichhouders en allerlei andere publieke en private dienstverleners en natuurlijk de provincie zelf moeten weerbaar zijn tegen ondermijning. Wij hebben de afgelopen coalitieperiode een rol gespeeld in het bevorderen van de weerbaarheid door het regionaal verbinden van zowel publieke als private partijen. Alle provincies hebben in september 2022 een meerjarig te besteden impuls gekregen van €400.000,- voor het ondersteunen van gemeenten bij het vergroten van hun

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
						weerbaarheid. Samen met de RIEC's en gemeenten bepalen we hoe deze middelen het beste ingezet kunnen worden.
	1.4.2 Provinciale inzet leveren bij gemeenschappelijke opgaven op Europees, landelijk, regionaal en lokaal niveau	Europa Veel Europese wet- en regelgeving werkt door in onze provincie. Wij hebben de afgelopen jaren veel inzet gepleegd in Europa en ons daarmee een positie verworven. Dat levert (financiële) kansen op die we willen verzilveren, bijvoorbeeld op de beleidsterreinen milieu, landbouw, energie en klimaatbeleid. We reserveren middelen voor de cofinanciering van Europese projecten. Daarnaast werken wij samen in IPO-verband en met het Rijk om Europese besluitvorming, waar mogelijk, te beïnvloeden en onze kansen te vergroten.	Zaal	Het jaar 2020 zal gebruikt worden om een nieuwe Europastrategie op te stellen. We betrekken PS nadrukkelijk bij het proces van beleidsontwikkeling, het proces voor de inhoud van de strategie zal verlopen volgens het BOB-model. Vaststelling van de Europastrategie vanaf 2021 vindt plaats in het laatste kwartaal van 2020. In april vindt een BOT-overleg plaats met de Commissie EFB. De uitkomsten van het BOT-overleg worden benut om de kaders voor de Europastrategie vast te stellen. De Europastrategie wordt eind 2020 aan PS ter vaststelling aangeboden. Ook nemen wij actief deel aan de onderhandelingen voor het Programma Kansen voor West 3 en is Noord-Holland mede lidstaat vertegenwoordiger in de Europese stuurgroepen voor de onderhandelingen voor de toekomstige Interreg programma's: 2 Zeeën en het Noordzeeregio-programma, om aanspraak te maken op middelen voor innovatieve en duurzame projecten uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. Vervolgens worden Noord-Hollandse projecten ingediend en gefinancierd met EU middelen en provinciale cofinanciering. De besluitvorming voor het programma Kansen voor West 3 (KVV3) gebeurt in G4/P4 verband en in twee fases. Begin maart is de Regionale Innovatie Smart Specialisation Strategy (RIS3) door de colleges van de acht partners vastgesteld. De RIS3 vormt de basis voor het Operationeel Programma KVV3 dat naar verwachting eind dit jaar door de colleges van G4/P4 vastgesteld. PS zijn geïnformeerd over de consultatie voor de RIS3,	In het najaar van 2020 stelden wij de startnotitie vast met daarin een aangepast proces voor de ontwikkeling van de nieuwe Europastrategie. Vanwege de eerste coronalockdown en de wisseling van de portefeuillehouder Europa was het onmogelijk om het BOB-model in 2020 te kunnen doorlopen. Aangezien de huidige strategie tot en met 2021 van kracht is en wij het belangrijk vinden om uw Staten intensief te betrekken, is besloten om de vaststelling van nieuwe strategie een jaar uit te stellen. In februari 2021 vond het BOT-overleg met uw Staten plaats en in mei 2021 ons themaberaad. De uitkomsten van deze bijeenkomsten hebben wij vastgesteld in een kaderstellende notitie. Deze notitie is in september 2021 in de commissie EFB besproken. De notitie bevat de thematische kaders van de Europastrategie. In het najaar van 2021 is de Europastrategie ter vaststelling aan uw Staten aangeboden. De voorbereidingen voor Kansen voor West 3 (KVV3) en de nieuwe Interreg programma's zijn in de laatste fase. Noord-Holland heeft actief deelgenomen aan deze voorbereidingen. Binnen KVV3 is van 2022-2027 voor Noord-Holland een bedrag van € 31.254.135,- (exclusief € 5.834.595,- Rijks cofinanciering) beschikbaar. Dit betekent dat Noord-Hollandse partijen de komende jaren (2022-2027) subsidie voor innovaties en duurzaamheid uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) kunnen aanvragen. Naar verwachting wordt in het vierde kwartaal van 2021 het Operationeel Programma KVV3 vastgesteld. In januari 2022 worden de eerste openstellingen van zowel KVV3 als Interreg verwacht. In tegenstelling tot voorgaande programmaperiodes is daarvoor geen provinciale cofinanciering beschikbaar. Reden daarvoor is dat de beschikbare middelen in de Reserve cofinanciering Europese projecten nodig waren om de oprichting van de ROM mogelijk te maken. Daarnaast heeft Noord-Holland op 15 februari 2021 € 9,6 miljoen REACT-EU middelen opengesteld. REACT-EU is onderdeel van het Europese Coronaherstelfonds (NextGeneration EU) en betekent voor Noord-Holland een verlenging van het EFRO-programma Kansen voor West 2. De middelen sluiten daarmee goed aan op zowel ons coalitieakkoord als de doelen van NextGeneration EU: bevordering van het crisisherstel in de context van de COVID-19-pandemie en de voorbereiding van een groen, digitaal en veerkrachtig herstel van de economie. Bij de openstelling is voor € 19,4 miljoen aangevraagd. Later dit jaar volgt een rapportage over alle projectaanvragen bij KVV2. Gedeputeerde Zaal is de heer Van der Hoek opgevolgd als lid van het Comité van de Regio's (CvdR) en de commissie NAT. Binnen het CvdR heeft Noord-Holland zich namens de Nederlandse delegatie hard gemaakt voor de verduurzaming van het nieuwe gemeenschappelijke landbouwbeleid (GLB). Ons ambtelijke Europesteam houdt de kansen op een rapporteurschap op het gebied van land- en tuinbouw nauwlettend in de gaten. Gedeputeerde Loggen werd in oktober 2020 gekozen tot president van de Conference of Peripheral Maritime Regions of Europe (CPMR). In die functie drong hij er bij de verantwoordelijke leden van de Europese Commissie en bij leden van het Europees Parlement op aan dat de lidstaten zouden worden verplicht lokale en regionale overheden te betrekken bij de opstelling en uitvoering van de Recovery & Resilience Facility (het Europese covid-herstelfonds) en de Brexit Adjustment Reserve (die de eerste economische klappen van de Brexit moet opvangen). Dit pleidooi vond gehoor in Brussel.	In december 2021 hebben uw Staten de Europastrategie 2022-2030 vastgesteld. Deze bepaalt het kader van onze Europese activiteiten voor de komende 8 jaar. De thematische focus is Gezonde Leefomgeving en Duurzame Economie met de volgende onderwerpen als prioriteit voor de lobby: Energietransitie, Land- & Tuinbouw, Circulaire Economie en Slimme, Schone & Veilige Mobiliteit. Gedeputeerde Zaal is in Europees verband met name actief geweest op het dossier Agrofood. Zij is namens het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) en de vier Randstadprovincies woordvoerder agrofood in het Comité van de Regio's (CvdR). In samenwerking met Greenports Nederland is een EU-ambitiedocument opgesteld als basis voor de gezamenlijke Europese lobby. Daarnaast hebben we binnen het EU-netwerk ERIAFF in 2022 de ondertekening van een pact geïnitieerd over de rol van de tuinbouwsector in een duurzaam EU-voedselsysteem. Gedeputeerde Loggen is in oktober 2022 herkozen als president van de Conference of Peripheral Maritime Regions of Europe (CPMR). Tijdens zijn presidentschap heeft hij verschillende gesprekken gevoerd met Eurocommissarissen en Europarlementariërs over o.a. het Europese cohesiebeleid en de daaruit voortvloeiende regionale fondsen (o.a. EFRO). Daarnaast was hij namens RENEW Europe rapporteur voor The Conference on the Future of Europe. Daar heeft hij specifiek aandacht gevraagd voor de klimaatmigratie. Gedeputeerde Kocken heeft gedeputeerde Pels opgevolgd als verantwoordelijk MRA-bestuurder m.b.t. EU en circulaire economie (CE). De MRA is door de Europese Commissie benoemd als één van de koplopers op het gebied van CE (CCRI). Ook in andere verbanden zoals HNP, CvdR en North Sea Commission zijn we initiatiefnemer voor de EU-lobby m.b.t. CE. De lobby op gebied van mobiliteit heeft o.a. geleid tot de gewenste aanpassing van de Trans Europese Transportnetwerken (TEN-T) kaart. Gedeputeerde Olthof is sinds begin 2022 binnen het netwerk POLIS actief in de politieke werkgroep. POLIS is een Europees netwerk van

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
				die plaatsvond in 2019, en de vaststelling van de RIS3 in maart 2020. PS zal ook worden geïnformeerd over het Operationeel Programma KVV3 dat naar verwachting eind 2020 door de colleges van G4/P4 vastgesteld. Gedeputeerde Van der Hoek is lid van het Comité van de Regio's en de daaronder vallende commissie NAT (de commissie natuurlijke hulpbronnen). In deze commissie ligt de komende periode onze focus op de onderwerpen het nieuwe gemeenschappelijke landbouwbeleid (GLB), het voedselbeleid (nieuwe EU boer-tot-bord strategie) en op duurzaam toerisme. Bij het nieuwe GLB beleid gaat het nadrukkelijk over thema's zoals klimaat, biodiversiteit en kringlooplandbouw. In de discussie over de EU boer-tot-bord strategie vragen wij actief aandacht voor samenwerking en innovatie gericht op de versterking van de agribusiness en duurzaamheid in de land- en tuinbouw, als ook voor de regionale agrifood clusters. Gedeputeerde Van der Hoek kan de rol van rapporteur vervullen op een dossier of wijzigingen in andere adviesrapporten aanbrengen om het Noord-Hollandse standpunt in Europese wetgevingsteksten in te brengen.		steden en regio's die samenwerken ten behoeve van transportinnovaties. Binnen dit netwerk vraagt Olthof aandacht voor de verbinding tussen stedelijke en plattelandsgebieden t.b.v. verbinding MRA en Noord-Holland Noord. In 2022 hebben Noord-Hollandse partijen de mogelijkheid gekregen om subsidie aan te vragen voor innovaties en duurzaamheid uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO). In juni en november 2022 zijn de eerste openstellingen gedaan voor Kansen voor West 3 (KVV3) op de basis van het Operationeel Programma dat o.a. door Noord-Holland is ontwikkeld en vastgesteld. Voor Innovatie is een bedrag van €12 miljoen opengesteld en voor Klimaat €6,5 miljoen. Het resterende bedrag van €12,5 miljoen zal in de volgende coalitieperiode opengesteld worden. Ook zijn in 2022 de eerste openstellingen voor Interreg geweest waar we als provincie bij betrokken zijn door deelname aan de Nationale Advies Commissie die de ingediende projectvoorstellen beoordeelt.
	8.2.1 Overhead beheren	Provinciale organisatie Wij staan voor goed werkgever- en opdrachtgeverschap. Onze ambtelijke organisatie wil een afspiegeling zijn van de Noord-Hollandse samenleving. Duurzaamheid, diversiteit en eerlijke arbeidsvoorwaarden zijn onze uitgangspunten; deze dragen we uit en dat verwachten we ook van	Kocken	<u>Goed werkgever- en opdrachtgeverschap</u> Binnen de ambtelijke organisatie is 'goed werkgeverschap en eigentijdse arbeidsverhoudingen' één van de pijlers van het strategisch HR beleid. Onder deze noemer wordt gewerkt aan diverse thema's, waaronder diversiteit en inclusiviteit en ontwikkel- en	<u>Goed werkgever- en opdrachtgeverschap</u> In september 2020 hebben we uw Staten geïnformeerd over het HR-beleid van de provincie en wat dit betekent voor haar rol van werkgever. We blijven investeren in het aantrekken en behouden van (jong) talent, door onder andere het aanbieden van diverse traineeprogramma's. Daarnaast zijn diversiteit en inclusie verder geïntegreerd in het (strategisch) HRM-beleid.	<u>Goed werkgever- en opdrachtgeverschap</u> In 2021 hebben wij het Diversiteit & Inclusie (D&I) beleid verder ontwikkeld en geïmplementeerd op gebied van werkgeverschap. In de personeelsinstrumenten, bijvoorbeeld door ons D&I-beleid in de introductiedag voor nieuwe medewerkers in te voeren en in het leer- & ontwikkelaanbod. Verder zijn ambassadeurs D&I gestart en is de klankbordgroep D&I 2x bij elkaar

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
		organisaties waarbij we direct betrokken zijn, zoals onze verbonden partijen. Waar nodig gaan we het gesprek hierover aan. <u>Inkoop, aanbestedingen en klimaatneutrale organisatie</u> We moderniseren ons inkoop-, aanbestedings- en aandeelhoudersbeleid. De afgelopen jaren hebben wij fors ingezet op <i>social return</i> bij provinciale aanbestedingen. Wij zetten dit voort en leggen hierbij nadrukkelijk de koppeling met diversiteitsbeleid. Onze ambitie is om de provinciale organisatie in 2030 klimaatneutraal te laten zijn. We onderzoeken wat daarvoor nodig is en stellen hiervoor middelen beschikbaar.		loopbaanmogelijkheden. Naar verwachting in het tweede kwartaal van dit jaar zullen wij de Staten nader informeren over de wijze waarop wij uitvoering geven aan dit onderdeel van het Coalitieakkoord, en de komende tijd met onze verbonden partijen in gesprek gaan welke stappen ze hierin kunnen zetten. <u>Modernisering aanbestedingsbeleid</u> In Q2 2020 wordt begonnen met het proces om te komen tot een modern aanbestedingsbeleid. In dit proces worden vertegenwoordigers uit de relevante onderdelen van de organisatie betrokken, zodat het aanbestedingsbeleid aansluit bij de opgaven van de organisatie waarvoor opdrachten in de markt gezet zullen worden. Door draagvlak te creëren binnen de hele organisatie kunnen actuele thema's als energietransitie, duurzaamheid, circulariteit en mensenrechten stevig(er) verankerd worden in het aanbestedingsbeleid en kunnen concrete doelstellingen op deze gebieden worden geformuleerd en gerealiseerd. GS besluiten hier over, maar het is nog niet duidelijk wanneer besluitvorming plaats vindt. Het Inkoopbeleid moet in ieder geval voor het eind van 2020 gereed zijn. <u>Social Return</u> In november 2019 hebben wij besloten om social return met ingang van 1 januari 2021 toe te voegen als contractvoorwaarde aan infrastructurele projecten met een opdrachtwaarde hoger dan €150.000,-, en aanbestedingen van diensten met een opdrachtwaarde hoger dan €214.000,-, ongeacht de aanbestedingsvorm, en met een contractduur langer dan 6 maanden. Dit omvat een toevoeging van naar schatting 20 aanbestedingen op jaarbasis.	In de Nota Verbonden partijen 2020 is opgenomen dat de provincie regelmatig met de verbonden partijen in gesprek gaat over de stappen die deze partijen zetten op het gebied van diversiteit en eerlijke arbeidsvoorwaarden. <u>Modernisering aanbestedingsbeleid</u> In april 2021 is het nieuwe inkoopbeleid door ons vastgesteld. Het nieuwe beleid is opgebouwd rond de volgende thema's: • circulair inkopen; • klimaatneutraal inkopen; • sociaal inkopen; • ethisch inkopen. Sinds de vaststelling is de werkwijze rond het inkoopproces aangepast en worden de thema's meegenomen bij de aanbestedingen. Er wordt nog gewerkt aan het inrichten van het ketenproces dat leidt tot nieuwe aanbestedingen, met als doel om zo vroeg mogelijk in het proces de inkoopthema's mee te kunnen nemen. Hoe eerder dit gebeurt, hoe meer keuzemogelijkheden er zijn. Daarnaast wordt er in de komende tijd gewerkt aan het implementeren van instrumenten die het maatschappelijk verantwoord inkopen ondersteunen. <u>Social return</u> In het voorjaar van 2022 vindt de volgende periodieke rapportage plaats via de één oogopslag (1 A4). In 2023 wordt de uitvoering van het socialreturnbeleid herijkt. De verruiming van het socialreturnbeleid heeft ertoe geleid dat het aantal lopende contracten met deze verplichting is gestegen van 41 in 2020 naar 72 in 2021. Eind 2020 is een nieuwe website gelanceerd. De site helpt onze contractpartners op weg met een greep uit de mogelijkheden om aan de socialreturnverplichting te voldoen en geeft inspirerende praktijkvoorbeelden. De voorziene update van de site voor eind 2021 wordt verplaatst naar eerste kwartaal 2022 gezien het feit dat de fysieke ontmoeting met kandidaten op dit moment beperkt mogelijk is door de coronacrisis. Daarnaast biedt de site ook onze eigen organisatie een inkijk in de mogelijkheden van bijvoorbeeld sociaal inkopen. We willen groeien in onze rol van sociaal opdrachtgever en onderzoeken daartoe of, naast social return, opdrachten zich bijvoorbeeld lenen om als 'voorbehouden opdracht' (conform artikel 2.82 Aanbestedingswet) aan te besteden. Het onderzoek naar de mogelijkheden of opdrachten zich kunnen lenen als 'voorbehouden opdrachten' is in uitvoering. Het nader toepassen van social return bij subsidies is nog niet gestart. <u>Klimaatneutrale organisatie</u> Uw Staten zijn in maart 2020 geïnformeerd over de uitvoering van de routekaarten. De routekaart energieneutrale huisvestingspanden verloopt volgens planning. Alle huisvestingspanden zijn, conform routekaart, in 2028 energieneutraal. De Routekaart emissieloos wagenpark ligt eveneens op schema. In 2020 zijn de GS-voertuigen vervangen door 1X vol elektrisch en 3 hybride voertuigen. In 2021 worden alle poolauto's vervangen door elektrische voertuigen en wordt een proef gestart met	geweest o.l.v. directeur CZ. Er zijn twee lezingen gegeven, over ons D&I beleid en over neurodiversiteit. Tevens zijn er workshops gegeven om bewustwording te vergroten. Het jaarplan m.b.t. de Charter Diversiteit is opgeleverd en goedgekeurd door Diversiteit in bedrijf. In het Medewerkers-tevredenheidsonderzoek van 2022 zijn vragen opgenomen over diversiteit en inclusie, net als in het jaargesprek en in exitinterviews. Op deze wijze kunnen wij de effecten van het gevoerde beleid meten en monitoren. <u>Modernisering aanbestedingsbeleid</u> Sinds de vaststelling is de werkwijze rond het inkoopproces aangepast en worden de thema's zo veel als mogelijk meegenomen bij de aanbestedingen ('comply or explain'). Dit gebeurt nog niet structureel en daar wordt aan gewerkt, o.a. door een uitvoeringskader op te stellen. Dit sluit ook aan bij het manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) dat ondertekend is. Tevens werken wij aan het inrichten van het ketenproces dat leidt tot nieuwe aanbestedingen, met als doel om zo vroeg mogelijk in het proces de inkoopthema's mee te kunnen nemen. Hoe eerder dit gebeurt, hoe meer keuzemogelijkheden er zijn. Dit doen wij o.a. door accountmanagement in te zetten en contractmanagement in te bedden in de organisatie. Door meer te sturen op opdrachtgeverschap en goede uitvoering van de overeenkomsten, kan er meer impact gemaakt worden. Daarnaast wordt gewerkt aan het implementeren van instrumenten die het maatschappelijk verantwoord inkopen ondersteunen en zowel de medewerkers Inkoop als de overige collega's faciliteren. <u>Social return</u> Rapportage over social return vindt met ingang van 1 januari 2023 plaats via de jaarstukken waar de voortgangsrapportage 'Social return in één oogopslag' wordt bijgevoegd. Dit document laat de inspanning zien die de contractpartners steken in social return.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
				Hieraan wordt vanaf 1 januari 2020 invulling gegeven. Er wordt onderzocht of opdrachten zich lenen om als 'voorbehouden opdracht' (conform artikel 2.82 Aanbestedingswet) aan te besteden. Er zal ook onderzoek worden gedaan naar het toepassen van social return bij subsidies, na positieve bevinding wordt dit ook uitgevoerd. <u>Klimaatneutrale organisatie</u> In 2019 is een routekaart gemaakt om de provinciale huisvestingspanden energie neutraal te maken. De uitvoering van de routekaart is gereed in 2028. De huisvestingspanden zijn dan gasloos en de verbruikt elektriciteit wordt zelf opgewekt. Voor het wagenpark is ook een routekaart opgesteld om het wagenpark emissieloos te maken. De uitvoering van deze routekaart is gereed in 2027. PS zal in april 2020 geïnformeerd worden over de uitvoering van de beide routekaarten.	een elektrisch weginspectievoertuig en een waterstofvoertuig. Het wagenpark is in 2027 emissieloos.	In februari 2023 bespreken we de conclusies en aanbevelingen van de 'Herijking van het social return beleid', dit is eind 2022 uitgevoerd. De website heeft voorjaar 2022 een update gekregen www.noord-holland.nl/socialreturn. Er heeft zich nog geen mogelijkheid voorgedaan om een voorbehouden opdracht conform artikel 2.82 Aanbestedingswet in de markt te zetten. Omdat een voorbehouden opdracht een Europese aanbestedingsprocedure betreft zullen we per aanbesteding onder de drempelwaarde (van € 215.000,- voor diensten) onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om opdrachten rechtstreeks aan een sociale onderneming te gunnen. Het nader toepassen van social return bij subsidies is nog niet gestart. <u>Klimaatneutrale organisatie</u> De routekaart energieneutrale huisvestingspanden verloopt volgens planning. Huis van Hilde, waar nog een kleine gasketel werd gebruikt is inmiddels van het gas af en ook de zogenaamde Dokterswoning is eind 2022 gasloos. De fractiehuizen Paviljoenslaan 3 en 5 worden in 2022 en 2023 geïsoleerd en gaan in 2024 van het gas af. Daarna volgt voor Paviljoen Welgelegen eenzelfde traject. Samen met de directie B&U wordt een verkenning uitgevoerd naar het aanleggen van een zonneweide voor het opwekken van door de gebouwen verbruikte stroom. De routekaart emissieloos wagenpark verloopt conform planning. Alle poolauto's zijn inmiddels elektrisch en er lopen proeven met elektrische weginspecteur voertuigen. In 2023 verwachten we te starten met een proef met een waterstof voertuig.
	1.4.1 Bestuurshandelingen communiceren	<u>Sponsoring</u> Wij kunnen een sponsorbijdrage verlenen aan publieksevenementen die een Noord-Hollands karakter, een bovenregionale uitstraling en een grote zichtbaarheid hebben. Hierbij richten we ons op publieksevenementen die aansluiten bij onze kerntaken. Onze sponsorbijdrage richt zich bij voorkeur op het realiseren van een maatschappelijk doel, zoals verduurzaming of participatie.	Zaal	Wij kunnen een sponsorbijdrage verlenen aan publieksevenementen die een Noord-Hollands karakter, een bovenregionale uitstraling en een grote zichtbaarheid hebben. Hierbij richten we ons op publieksevenementen die aansluiten bij onze kerntaken. Onze sponsorbijdrage richt zich bij voorkeur op het realiseren van een maatschappelijk doel, zoals verduurzaming of participatie.	We hebben onze reguliere uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023 in augustus 2020 en maart 2021 uitgebreid met tijdelijk verruimde sponsorvoorwaarden. Vanwege corona konden veel evenementen in 2020 niet doorgaan of zij moesten in een andere vorm plaatsvinden (bijvoorbeeld virtueel of met minder bezoekers). We willen meer evenementen die wel plaatsvinden eenmalig financieel ondersteunen en helpen om verder te verduurzamen. Vanaf 1 juni 2021 tot en met 1 januari 2022 is er ook aandacht voor de sponsoring van jongerenfestivals. We hopen dat deze verruimde regeling in 2022 niet langer nodig is. Regelmatig organiseren wij kennissessies voor evenementenorganisaties over verduurzaming van evenementen. Uw Staten zullen begin 2022 een voortgangsrapportage ontvangen over de duurzaamheidsmaatregelen die de gesponsorde evenementen in 2020 en 2021	Tot en met het eerste kwartaal 2022 hadden veel gesponsorde evenementen nog te maken met de coronamaatregelen. Veel evenementen uit 2021 vonden daarom pas plaats in 2022. In 2020 waren er 9 evenementen, in 2021 waren er 29 evenementen (deels zonder publiek en deels online). In 2022 konden 37 gesponsorde evenementen live plaatsvinden en werd een evenement geannuleerd. Begin 2023 worden de doelstellingen van evenementensponsoring getoetst en de

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
				In oktober zijn de concept uitgangspunten voor evenementensponsoring besproken in PS en in november 2019 heeft GS het definitieve sponsorbeleid 2020-2023 vastgesteld. Het BOB model is hierbij toegepast. PS zal jaarlijks een voortgangsrapportage ontvangen over de duurzaamheidsmaatregelen die de gesponsorde evenementen invoeren. In 2022 vindt een evaluatie van de doelstellingen en de resultaten van evenementensponsoring plaats. In 2023 wordt weer een voortgangsrapportage opgeleverd.	hebben ingevoerd. Daarnaast ontvangen uw Staten jaarlijks een rapportage over verbetering van dierenwelzijn bij de gesponsorde evenementen.	resultaten geëvalueerd. Hierbij brengen we ook in beeld in hoeverre de evenementen stappen hebben gemaakt op het gebied van verduurzaming. Het nieuwe college kan invulling geven aan de uitgangspunten voor evenementensponsoring voor de periode 2024-2027.
	8.2.1 Overhead beheren	<u>Data</u> Door ICT-ontwikkelingen komen steeds meer data beschikbaar. Deze datastromen bieden kansen voor technologische, sociale en economische innovatie. Wij zijn daarom voorstander van een open-databeleid en maken provinciale data in beginsel openbaar toegankelijk. Ethisch gebruik, met respect voor privacy en veiligheid, is daarbij een belangrijke randvoorwaarde. Wij actualiseren de provinciale datastrategie en zorgen dat binnen de provinciale organisatie voldoende kennis over dit onderwerp beschikbaar is.	Stigter	Wij actualiseren in de komende jaren de provinciale datastrategie. De belangrijkste speerpunten zijn daarbij: • Open Dataplatform beschikbaar voor het publiceren van: – WOB besluiten – Open stateninformatie • Invoering Dataplatform t.b.v. Data initiatieven; eenmalige opslag en meervoudig (her)gebruik • Uitvoeren VU opleidingsplan voor PNH Medewerkers – Verhogen kennisniveau Datagedreven werken • Opleveren Integratieplatform t.b.v. samenwerken met derden m.b.v. gegevensuitwisseling Het Open Data register wordt in mei 2020 opgeleverd, maar moet daarna nog gevuld worden met relevante data. Die planning is afhankelijk van het Open Data beleid. Naar verwachting stellen wij het Open Databeleid na het	De Geactualiseerde Datastrategie 2021 – 2023 is op 28 juni 2021 door uw Staten vastgesteld. De ontwikkeling van het open dataregister is vertraagd, en wordt naar verwachting eind 2021 opgeleverd. De vertraging is opgelopen door uitval van de projectleider. Alle WOB-besluiten worden gepubliceerd op de publiekswebsite van PNH. Naar verwachting worden in het voorjaar van 2022 de eerste WOB-besluiten als open data aangeboden via PLOOI (Platform Open Overheidsinformatie). De pilot publicatie stukken in het kader van ‘Jaagweg’ loopt, eind 2021 wordt hierover gerapporteerd aan ons college.	In september 2022 hebben wij een voortgangsrapportage over de Geactualiseerde Datastrategie uitgebracht. De commissie EFB heeft deze in haar vergadering van 29 september besproken. Het Open Dataregister staat inmiddels ‘live’ met 144 datasets. Wij zijn als één van de weinige provincies aangesloten bij een pilot van het Platform Open Overheidsinformatie (PLOOI) waarbij onze Wob/Woo-besluiten via een verwijzing naar onze provinciewebsite als open data worden aangeboden. Een verdere ontwikkeling is afhankelijk van de mogelijkheden van PLOOI. De pilot Jaagweg levert in de praktijk slechts sporadisch vastgestelde documenten op. Deze zijn op de provincie website geplaatst. Door het beperkte aantal documenten kunnen er vooralsnog geen conclusies worden getrokken uit de pilot.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
				zomerreces vast. PS worden hierover geïnformeerd. De VU opleiding start in 2020. Het doel van de opleiding is kennis aan te reiken en de bewustwording van de mogelijkheden van datagedreven werken te vergroten.		
	5.2.5 Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen	<u>Grond</u> De provincie is eigenaar van veel gronden. Deze gronden vertegenwoordigen een economische waarde en kunnen helpen om maatschappelijke doelen te realiseren. Wij vertalen de ambities van dit coalitieakkoord in ons grondbeleid.	Rommel	Wij optimaliseren ons pachtbeleid. In Q2 2020 nemen wij hierover een besluit dat ter kennisname aan uw Staten zal worden gezonden. Daarnaast wordt de onteigeningsprocedure onder de Omgevingswet anders vormgegeven. Zo vervalt het Koninklijk Besluit en krijgen PS de bevoegdheid tot het nemen van de onteigeningsbeschikking. Het voorstel is om PS in deze nieuwe procedure mee te nemen door middel van een technische briefing voor de Statencommissies Mobiliteit & Bereikbaarheid en Natuur, Landbouw & Gezondheid in september 2020. De besluitvorming 'lift mee' in de aanpassing van de Provinciale Omgevingsverordening.	Op 26 mei 2020 hebben wij het beleidsmatig kader vastgesteld voor de verpachting van de circa 1800 ha provinciale pachtgrond. Hiermee is de uitgifte van onze pachtgronden meer transparant en markconform geworden. Aanvullend hebben wij op 29 september 2020 besloten om onze pachtpercelen, die gelegen zijn binnen de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland (hierna: NNN), niet meer als landbouwgrond te verpachten, maar als gerealiseerde natuur. Met de verpachting van natuurgrond dragen wij actief bij aan de afronding van de NNN. In 2020 betrof het circa 300 hectare NNN. De overige 200 hectare NNN-pachtgrond komt aan bod wanneer de lopende pachtcontracten aflopen. Het (herhaalde) uitstel van de invoering van de Omgevingswet zorgt ook voor uitstel van de nieuwe onteigeningsprocedure. In recentelijke aanpassingen van onze Omgevingsverordening is het benodigde instrumentarium voor de nieuwe onteigeningsprocedure geregeld. In voorjaar 2022 staat de technische briefing aan uw Staten gepland.	De optimalisatie van het pachtbeleid is uitgevoerd. Vanwege nog lopende pachtcontracten is tot nog toe 365 ha provinciale pachtgronden binnen de NNN met NNN-voorwaarden verpacht. Daarmee is de doelstelling gerealiseerd. Het (herhaalde) uitstel van de invoering van de Omgevingswet blijft ook voor uitstel zorgen van de nieuwe onteigeningsprocedure. In recentelijke aanpassingen van onze Omgevingsverordening is het benodigde instrumentarium voor de nieuwe onteigeningsprocedure geregeld.
Financiën	8.1 Realiseren van robuust financieel beleid	<i>Uitgangspunten financieel beleid</i> Onze begroting dient meerjarig structureel in evenwicht te zijn. Uitgangspunt is dat structurele uitgaven, structureel gedekt worden: nieuw beleid zal dus altijd meerjarig gedekt moeten zijn, en is dus uitsluitend mogelijk als sprake is van structureel hogere inkomsten of lagere lasten. Het is belangrijk om voldoende weerstandsvermogen en -capaciteit te hebben, zodat financiële risico's	Kocken	Jaarlijks volgen wij hiervoor de vastgestelde planning en controlcyclus: in het voorjaar stellen wij de Kaderbrief op voor het jaar t+1 waarin het financieel kader is weergegeven en voorstellen voor nieuw beleid (of de taakstellingen) worden afgewogen binnen een structureel begrotingsevenwicht. De Kaderbrief leggen wij in de laatste PS vergadering voor het zomerreces voor. Op basis van de Kaderbrief voor het jaar t+1 stellen	Wij hebben aan uw Staten jaarlijks conform de afgesproken planning de producten uit de planning-en-controlcyclus voorgelegd. Daarnaast hebben wij in overleg met uw Staten verbeteringen doorgevoerd ten aanzien van de indeling van de begroting. Zo is vanaf de begroting 2021 de programma-indeling aangepast om beter aan te sluiten op de prioriteiten van het coalitieakkoord. Vanaf de begroting 2022 zijn de onderliggende operationele doelen eveneens aangepast opdat duidelijker blijkt welke acties wij ondernemen om onze doelstellingen te realiseren. Ook de indicatoren zijn in de begroting 2022 aangescherpt. Op dit terrein is nog steeds ruimte voor verbetering en daarom gaan we ook voor de begroting 2023 en verder met uw Staten in gesprek hoe we de kwaliteit van de indicatoren op een nog hoger niveau kunnen krijgen, zodat deze ook beter aansluiten op onze doelen en daarmee de informatiewaarde van de begroting verbeterd wordt.	Uw Staten hebben jaarlijks conform de afgesproken planning de planning- en control producten kunnen behandelen en vaststellen. De afgelopen vier jaar is de begroting meerjarig structureel in evenwicht gehouden. Ten aanzien van het Kaderbrief- en het begrotingsproces is geëxperimenteerd met manieren om uw Staten actiever te betrekken bij de afwegingen die in deze producten gemaakt worden. De juiste balans tussen zorgvuldigheid, tijdigheid en inspraak is nog niet gevonden, maar er zijn wel vorderingen gemaakt.

Opgave	Doel uit begroting	Activiteit coalitieakkoord	PF-houder	Te ondernemen acties/activiteiten	Stand van zaken 2021	Stand van zaken 2023
		kunnen worden opgevangen, zonder effect op de lopende begroting. De jaarlijkse begroting wordt opgesteld op basis van een actuele financiële planning. Uiteraard is er ruimte voor tussentijdse aanpassing van de begroting, zodat we kunnen inspelen op ontwikkelingen die voor Noord-Holland relevant zijn, zoals economische conjunctuur en beleid van het Rijk en de EU. De Noord-Hollander draagt door middel van opcenten op de motorrijtuigenbelasting (MRB) bij aan de provinciale begroting. De provinciale opcenten op de MRB worden niet verhoogd.		wij de begroting voor dat jaar op, die wij begin september in ontwerp aan PS voorleggen. Na beantwoording van de vragen daarover leggen wij deze aan PS voor ter vaststelling in hun vergadering van november. Gedurende het jaar zijn er tenminste 3 momenten voor wijziging van de begroting. Deze komen in maart, september en december aan de orde in PS. De jaarrekening over het jaar t-1 leggen wij aan PS voor in hun laatste vergadering voor het zomerreces. Dit doen wij in nauw overleg met de Rekeningencommissie. Standaard onderdeel van de begroting en jaarrekening vormt de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing waarin de geïdentificeerde risico's worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. Het beleid ten aanzien van provinciale opcenten vergt geen actie. Met de aangegeven uitgangspunten houden wij rekening bij het opstellen van deze producten.	Daarnaast werken wij hard aan het op peil houden van ons weerstandsvermogen. Wij monitoren het risicoprofiel van de provincie voortdurend en rapporteren daarover in de begroting en de jaarstukken. Het weerstandsvermogen voldoet op dit moment aan de norm en de verwachting is dat dat ook de komende jaren zo blijft.	Daarnaast is het gelukt om binnen de begroting een reserve te vormen voor het instellen van het economisch duurzaamheids- en herstelfonds ter grootte van €100 miljoen. Door de kapitaallasten van investeringen in de toekomst overwegend te dekken uit de lopende begroting zijn de incidentele middelen voor dit fonds vrijgespeeld. Verder hebben uw Staten afgelopen jaar kennis kunnen nemen van een perspectiefnota waarin de provinciale financiën in een brede en meerjarige context geduid zijn, en waarin de opgaven om de begroting ook op de langere termijn in evenwicht te houden staan vermeld. De opcenten zijn in deze collegeperiode niet verhoogd.